

TÜRKİYE'NİN GELECEĞİ

İçin

Özgün Bir Tasarım:

*Türkiye Yüzyıllı
Maarif Modeli*

ORTAÖĞRETİM GENEL MÜDÜRLÜĞÜ
ÖĞRETİM PROGRAMLARI VE DERS KİTAPLARI DAİRE BAŞKANLIĞI

Türkiyenin
Geleceği İçin
Özgün Bir Tasarım:
**Türkiye Yüzyılı
Maarif Modeli**

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI

Genel Yayın Yönetmeni

Halil İbrahim TOPÇU

Yayın Koordinatörü

Dr. Bilgen KERKEZ

Editörler

Dr. Begüm KÖSE

Dr. Mustafa KANDIRMAZ

Dr. Pelin ÜREDİ

Yazarlar

Dr. Begüm KÖSE

Dr. İlknur İZGİ İPEKEL

Canan KIRMALI

Gülseren DUTOĞLU

Kemal ÇAY

Latife YÜKSEL

Mehmet ERSOY

Dil Uzmanı

Ahmet DÜZEN

Oya DURAN

Sermet BULUT

Grafik Tasarım

Esra ÇALHAN

ISBN: 978-975-11-8759-8

Haziran, 2025

T.C. Millî Eğitim Bakanlığı
Atatürk Bulvarı No: 98 Bakanlıklar ANKARA
www.meb.gov.tr

© Bu yayının tüm hakları T.C. Millî Eğitim Bakanlığına aittir. T.C. Millî Eğitim Bakanlığının izni olmaksızın yayının tümünün veya bir kısmının elektronik veya mekanik yollarla basımı, yayını, çoğaltılması veya dağıtımı yapılamaz. Kaynak göstermek suretiyle alıntı yapılabilir.

İÇİNDEKİLER

Takdim	9
Ön Söz	11
GİRİŞ	12
1. Bütüncül Eğitim, Bütüncül Gelişim	14
2. Beceri Temelli Eğitim Sistemlerinde Bilginin Mahiyeti Üzerine Yeniden Düşünmek	22
3. Öğrencileri Geleceğe Hazırlayan Beceriler	32
4. Duygu, Düşünce ve Davranışları Şekillendiren Değerler	54
5. Bilgi, Beceri ve Değerlerle Geleceği Şekillendiren Aktif Öğrenciler	72
6. Paydaşlarla Daha Güçlü Bir Gelecek	78
SONUÇ	88
KAYNAKÇA	90

Takdim

Millî Bir Mesele Olarak Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli:
"Köklerden Geleceğe"

Teknolojik gelişmelerin ivme kazanması, küreselleşmenin etkisi ve toplumsal dönüşümler eğitim anlayışımızın yalnızca akademik bilgi aktarımıyla sınırlı kalamayacağını açıkça ortaya koymaktadır. Öğrencilerimizin, günümüzün gereksinimlerine cevap verebilecek donanımı kazanmalarının yanı sıra gelecekte karşılaşacakları belirsizliklere, değişen yaşam koşullarına ve toplumsal sorumluluklarına da hazırlıklı olmaları büyük bir zarurettir. Bu doğrultuda geleceğin ihtiyaçlarına yanıt veren yetkinliklerin öğrencilerimize nasıl kazandırılacağı sorusu, eğitim sistemimizin yeniden şekillendirilmesini kaçınılmaz kılmıştır. Bu anlayıştan hareketle geliştirdiğimiz "Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli", eğitimi akademik başarı ile bir tutan geleneksel yaklaşımlardan uzak; bireyin zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve ahlaki gelişimini bir bütün hâlinde ele alan kapsamlı bir eğitim sistemi olarak tasarlanmıştır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, geçmişin birikimlerinden kopuk bir anlayışla değil bilakis bu birikimleri geleceğin yenilikleriyle harmanlayan bir bakış açısıyla inşa edilmiştir. Modelimiz, bireyi hem köklerine bağlı hem de geleceğe açık bir vizyonla yetiştirmeyi esas almaktadır. Eğitim sistemimizi "Türkiye Yüzyılı" vizyonuyla uyumlu, evrensel eğitim yaklaşımlarını dikkate alan, çağın gereklerine uygun, köklerinden beslenen ve geleceği inşa eden bir yapı hâline getirmek temel hedefimizdir. Bu noktada Mevlânâ'nın pergel metaforu, eğitim anlayışımızı en iyi şekilde ifade etmektedir. Pergelin sabit ayağı bireyin kendi köklerine, kültürel ve tarihî mirasına sağlam bir şekilde bağlı olmasını temsil eder. Çünkü birey, kendi kimliğini ve değerlerini içselleştirmeden dünyayı anlama, yorumlama ve dönüştürme becerisine sahip olamaz. Pergelin hareket eden diğer ayağı ise bireyin bilim, teknoloji, sanat ve diğer alanlardaki gelişmeleri takip ederek, çağın gereklerine uyum sağlayarak kendini sürekli yenilemesini ifade etmektedir. İşte bu denge, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin özünü oluşturmaktadır: "Köklerinden güç alarak dünyaya açılan bireyler yetiştirmek." Bu anlayış doğrultusunda yetişen bireyler; özgür, esnek

ve aktif öğrenme ortamlarında potansiyellerini keşfetme fırsatı bulacaklardır. İlgî ve yetenekleri doğrultusunda iyi, doğru, faydalı ve güzel olanı yapmayı hedefleyen; millî ve manevi değerlerle ülkesini imar eden bireyler olarak yetişirken aynı zamanda evrensel değerlerin farkında olarak küresel sorunların çözümüne de katkı sunacaklardır. Şu hâlde çocuklarımızın toplumlarına değer katacak şekilde gelişmeleri için millî ve kültürel bağlam ile evrensel olan bilimsel ve insani değerleri bir arada ve uyum içinde harmanlayarak onlara dengeli bir eğitim sağlamak temel görevimizdir. Sadece bireyin değil aynı zamanda toplumun da yücelmesi, zihnin yanı sıra duyguların da uyandırılmasıyla mümkün olacaktır. Öğrencilerin yalnızca bilgiyle değil karakterle de donatılmaları, eğitim anlayışımızın temelini oluşturmaktadır. Her alanda kalkınmayı sürdürmek ve iç cephemizi tahkim etmek sorgulayıcı, üretken, bilge, ahlaklı ve vatansever bireyler yetiştirmek ile gerçekleştirilebilir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile gayemiz yetkin ve erdemli insan hedefine, ruh ve beden bütünlüğünü sağlayarak erişmektir. Hedefimizi gerçekleştirmekten maksat, yalnızca çağın gerektirdiği dönüşümü gerçekleştirmek değildir. Bununla beraber mirasçısı olduğumuz medeniyet değerlerinin gelecek kuşaklara aktarılması için öğrencilerimizin millî ve yerli bir bakışla bu toprağın değerlerinin farkında olarak hayata atılmalarıdır. Bu vizyon doğrultusunda hep birlikte eğitim sistemimizi daha güçlü bir noktaya taşıyacağız. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin ulusal bağlamdaki uygulamalarını temel alarak Türk eğitim sisteminin uluslararası eğitim uygulamalarıyla örtüşen yönlerine dair önemli bilgiler sağlayan Türkiye'nin Geleceği İçin Özgün Bir Eğitim Tasarımı: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Raporu'nun hazırlanmasında emek veren çalışma arkadaşlarıma teşekkür ediyor, raporun hayırlı olmasını diliyorum.

Yusuf TEKİN

Millî Eğitim Bakanı

Ön Söz

Günümüzde birçok ülke, müfredatlarını öğrencilerin becerilerini geliştirecek şekilde yeniden yapılandırmakta; eğitimde sadece bilgiye değil bireyin sosyal, duygusal, fiziksel ve ahlaki gelişimine de önem vermektedir. Ülkemizde de öğrencileri, çağın gerektirdiği bilgi ve becerilerle donatmak amacıyla çeşitli yenilikçi eğitim politikaları ve uygulamaları, öğretim programları aracılığıyla hayata geçirilmiştir. Toplumsal ve evrensel değerlerin bütünleştirildiği öğretim programımız tasarlanırken ulusal raporların yanı sıra uluslararası raporlar da incelenmiş ve özgün bir model olarak Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli hazırlanmıştır.

Küresel çapta eğitimin kalitesini artırma ve değişen koşullara ayak uydurma amacını güden uluslararası girişimlerden biri de Ekonomik İşbirliği ve Kalkınma Teşkilatının (OECD) "Eğitimin ve Becerilerin Geleceği 2030 Projesi" kapsamında 21. yüzyılda öğrencilerin ihtiyaç duydukları bilgi, beceri, tutum ve değerleri ele aldığı "OECD Öğrenme Pusulası 2030" adlı rapordur. 2015 yılında ülkelerin eğitim sistemlerini geleceğe hazırlamalarına yardımcı olmak amacıyla başlatılan proje, 21. yüzyılda öğrencilerin başarılı olabilmesi için gerekli bilgi, beceri, tutum ve değerler konusunda ortak bir anlayış geliştirmeyi amaçlamakta ve bu doğrultuda öğrencilerin geleceği şekillendirmeleri için ihtiyaç duydukları becerileri geliştirebilecekleri öğrenme ortamlarının nasıl tasarlanabileceği ve müfredatların nasıl etkili bir şekilde uygulanabileceği konuları üzerinde durmaktadır.

Türkiye'nin Geleceği İçin Özgün Bir Eğitim Tasarımı: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Raporu, eğitimin geleceğine yönelik bir vizyon belirleyen OECD Öğrenme Pusulası 2030'a genel bir bakış sunmayı amaçlamaktadır. Raporda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile OECD Öğrenme Pusulası 2030'un eğitim standartları ve politikaları bağlamında örtüştüğü noktalara

değinilmiş ve ayrıca modelin özgün perspektifi de ortaya konmuştur.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile OECD'nin eğitim yaklaşımları birlikte incelendiğinde bilgi ve becerilerin eş zamanlı geliştirilmesi, tutum ve değerlerin eğitimin ayrılmaz bir parçası olarak ele alınması, öğrencinin aktif olarak öğrenme sürecine dâhil edilmesi ve tüm paydaşların eğitim sürecine katılması açısından her ikisinin de benzer bir yapı sergiledikleri görülmektedir. Gerek modelde gerekse pusulada bilginin yalnızca aktarılması gereken bir unsur değil becerilerle bütünleşmesi gereken dinamik bir yapı olduğunu vurgulanmaktadır. Ayrıca eğitimin zihinsel boyutunun yanı sıra öğrencilerin sosyal-duygusal beceriler ve değerler açısından da desteklenmesi gerektiği fikri, ortak bir anlayış olarak öne çıkmaktadır. Bu süreçte öğretmenler, aileler ve diğer eğitim paydaşları sürecin bir parçasını oluşturmuş; öğrenmenin sadece okul ile sınırlı tutulmaması ve okul dışında da devam etmesiyle öğrencinin aktifliği desteklenmiştir.

Unutulmamalıdır ki, güçlü bireyler olmadan güçlü bir toplum inşa edilemez. İşte bu nedenle, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin merkez noktası, kendi kültürel kimliğini koruyarak evrensel değerlere katkı sunabilen bireyler yetiştirmektir. Küresel gelişmelerle uyumlu ve geleceğe yön verecek bir anlayış içerisinde oluşturduğumuz Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, uluslararası eğitim standartlarının geliştirilmesi çalışmalarında da referans noktası olacaktır.

Ömer Faruk YELKENCİ

Millî Eğitim Bakan Yardımcısı

GİRİŞ

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli; Millî Eğitim Bakanlığı tarafından geliştirilerek ve öğrencilerin zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve ahlaki açıdan çok yönlü gelişimini desteklemeyi amaçlayan bir eğitim reformudur. Bu model, Türk eğitim sisteminin “Köklerden Geleceğe” vizyonu ile yetkin ve erdemli bireylerin yetiştirilebilmesi için özgün bir yaklaşım sunmaktadır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile eğitimde bütüncül bir yaklaşım benimsenmiş; öğrencilerin bilgi, beceri ve değerlerle donatılması hedeflenmiştir.

Türkiye’nin kurucu üyelerinden biri olduğu OECD küresel çapta ekonomik, sosyal ve yönetsel sorunları ele almayı amaçlarken eğitim alanında da önemli çalışmalar yapmaktadır. Yapılan çalışmaların raporları, ülkelerin eğitim sistemlerini uluslararası düzeyde destekleme ve geliştirme açısından önem taşımaktadır. OECD, 2015 yılında 2030’a gelindiğinde öğrencilerin kendilerini geliştirmek ve dünyayı şekillendirmek için ihtiyaç duyacağı bilgi, beceri, tutum ve değerlerin neler olabileceği ile bunların öğrencilere öğrenme sürecinde nasıl kazandırılacağı konusunda ortak bir anlayış oluşturmayı amaçlamıştır. Bu amaç doğrultusunda OECD, “Eğitimin ve Becerilerin Geleceği 2030” projesini başlatmıştır. 2019’da da projenin bir ürünü olan “OECD Öğrenme Pusulası 2030” yayımlanmıştır.

Eğitimde içinde bulunduğu çağın ötesine geçmeyi hedefleyen ülkemiz, OECD raporlarına uluslararası karşılaştırmalar yapmak, yüksek kalitede veri sağlamak, politika üretmek, eğitimin kalitesini yükseltmek, fırsat eşitliğini sağlamak, dijital dönüşüme uyum sağlamak ve geleceğin eğitimine hazırlanmak amacıyla önem vermektedir. Bu çalışma da Türk eğitim sistemini dönüştürmeyi hedefleyen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile eğitimin geleceğine yönelik bir vizyon belirleyen OECD Öğrenme Pusulası 2030’a genel bir bakış sunmayı amaçlamaktadır.

Bu amaç doğrultusunda çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. Nitel araştırma, gözlem, görüşme, doküman analizi gibi nitel veri toplama yöntemlerinin kullanıldığı araştırma türüdür (Yıldırım ve Şimşek, 2018). Veriler toplanırken doküman analizi yöntemi kullanılmıştır. Bu yöntem, belli bir amaca dönük olarak kaynakları bulma, okuma, not alma ve değerlendirme işlemlerini kapsar (Karasar, 2005). Bu kapsamda, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030 dokümanları veri kaynakları olarak kullanılmıştır. Çalışmada, veri analizi tekniği olarak tematik analiz kullanılmıştır. Tematik analiz; nitel veri üzerinden temalar oluşturma, bu temaları anlamlandırma ve raporlama süreçlerinden oluşan nitel veri analiz tekniğidir (Hınız ve Yavuz, 2023). Tematik analiz tekniği kullanılarak Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da yer alan temel bileşenler incelenmiş ve temalar oluşturulmuştur. Belirlenen temalar doğrultusunda, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin ulusal bağlamdaki uygulamaları ile OECD Öğrenme Pusulası 2030'un küresel vizyonu incelenmiş; Türk eğitim sisteminin uluslararası eğitim trendleriyle örtüşen yönleri değerlendirilmiştir. Bu çalışma, ulusal politikaların küresel çerçevelerle ilişkilendirilmesi ve karşılıklı fayda sağlayacak şekilde uyarlanmasına katkı sunacaktır.

1. BÜTÜNCÜL EĞİTİM, BÜTÜNCÜL GELİŞİM

Giriş

Günümüz dünyasında sosyal, kültürel, ekonomik ve teknolojik alanlarda yaşanan hızlı değişimler; bireylerin sahip olması gereken bilgi ve becerilerin çeşitlenmesini, bu becerilerin farklı şekillerde uygulanmasını ve değerlerin doğal bir süreçle kazandırılmasını zorunlu kılmaktadır. Bu dönüşüm sürecinde, zihinsel faaliyetlerin insanların yaşamlarına entegre edilerek etkili bir biçimde kullanılması için değişimlerin bütünsel bir şekilde ele alınması gerekmektedir. Bu bağlamda, eğitim politikaları ve öğretim programları, çağın gereksinimlerine uygun bilgi ve becerilerle donatılmış öğrenciler yetiştirmeyi amaçlayan yenilikçi yaklaşımlar benimsemiştir (MEB, 2024a).

Bütüncül eğitim; öğrencilerin duygusal, sosyal, etik ve akademik ihtiyaçlarını içeren kapsamlı bir öğrenme yaklaşımıdır. Bütüncül eğitim yaklaşımı; bireylerin anlayışları, ilgileri ve yeteneklerine duyarlı olarak onların doğal meraklarını geliştirip keşfetme ve öğrenme isteklerini artırmalarına imkân tanır. Bu yaklaşım; bireylerin zihinsel, duygusal, sosyal, fiziksel ve ahlaki gelişimlerini destekler. Ayrıca bireylerin karar ve eylemlerinin hem kendilerini hem de toplumu nasıl etkileyeceğini anlamalarına yardımcı olur (Altan ve Yıldırım, 2022).

1.1. Kökeninde Bilgi, Odağında Beceri, Hedefinde Gelecek:

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, Türk eğitim sisteminin amacını millî, manevi ve insani değerlerle donatılmış bireyler yetiştirmek ve bu bireylerden oluşan bir toplum inşa etmek olarak belirlemiştir. Eğitim, tüm bireyler için hayat boyu erişilebilir bir temel hak olarak tanımlanır. Modelin odak noktası insandır ve insan zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve ahlaki yönleriyle bir bütün olarak ele alınır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan "Köklerden Geleceğe" ifadesi, modelin yetiştirmeyi hedeflediği bireylerin ve bu bireylerden oluşacak toplumun kaynağını ve hedefini ortaya koyan bir metafordur. Bu metaforla şekillenen modelin bileşenleri; öğretim programlarının temel yaklaşımı, öğrenci profili, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ve beceriler çerçevesinden oluşan bütüncül bir eğitim eğitim yaklaşımını ortaya koyar. Bilgi Görseli 1'de bu bileşenlere yer verilmiştir.

“ TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ'NE GÖRE EĞİTİM, BİRÇOK BİLEŞENİ OLAN BÜTÜNCÜL BİR YAPIDIR. BİR AYAĞI GEÇMİŞTEN GÜÇ ALIRKEN DİĞER AYAĞI İNSANLIĞIN GELECEĞİNE AÇILAN BİR KAPIDIR. ”

YETKİN VE ERDEMLİ İNSAN

RUH VE BEDEN

ARLAKLI

- Adil
- Başkalarını haklarına saygı duyan
- Tabii ve toplumsal kurallara saygı duyan
- Dürüst
- Şerhli
- Değir
- Dürüst

BİLGE

- Başmıc ve köyir düşünen
- Bilgiye sahip
- Bilgiye paylaşılan
- İlim ilim
- Etkili düşüniş sahibi

CİSARETLİ

- Yiğir ve mert
- Risk alan
- İncisiz alan
- Öfkesiz kontrol eden
- Dürüst
- Birlikçi

ESTİTK

- Gözleştire düşünen
- Dışın
- Sıcak
- Zarf
- Özgü
- Sanatlar pensesini bilen ve kullanan

İRADELİ

- Kararlı ve ictidil
- Zarf
- İhtil
- Karindir gösteren
- Öfkesiz kontrol eden
- Sorumluluk alan

MERHAETLİ

- Şerhli
- Affedici
- İncisiz
- Yardımsever
- Yardımsever
- Paylaşıcı
- Sevecen

SAĞLIKLI

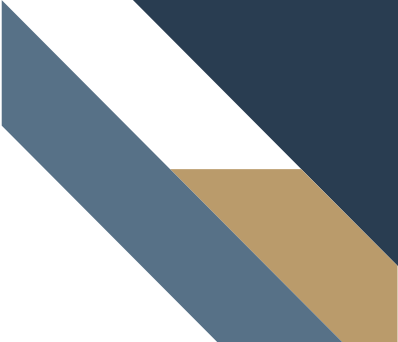
- Sağlık besleyen
- Gözetli oyun ve dinlenen
- Gözetli spor ve egzersiz yapan
- Temiz
- Bağışıklık kazanıcı ve bağışıklık mıcileli eden
- Namaz sağırlık koruyucu

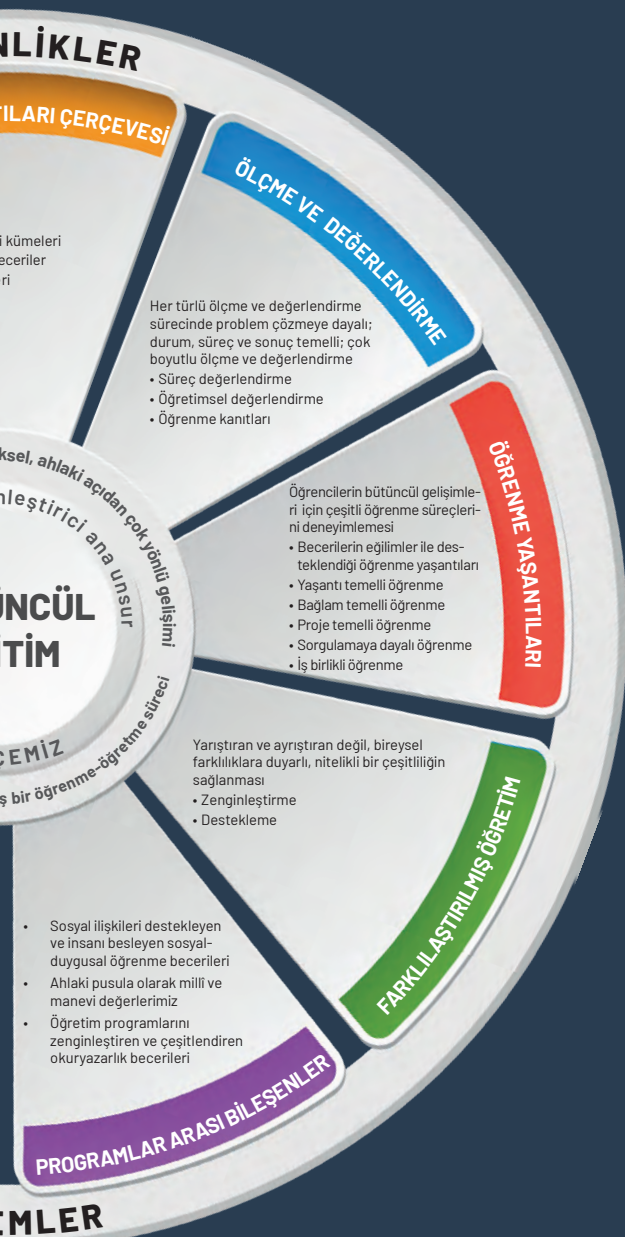
ÜRETKEN

- Hayal ve hedefleri olan
- Çelışan
- Öğrenmeye istekli
- Azimli ve sabırlı
- İstisime ve dayanmaya açık
- Yaratıcı

YARATKIN

- Maralı
- Etkinleşen
- Akılcı
- İhtil
- Birlikçi
- Problem çözen

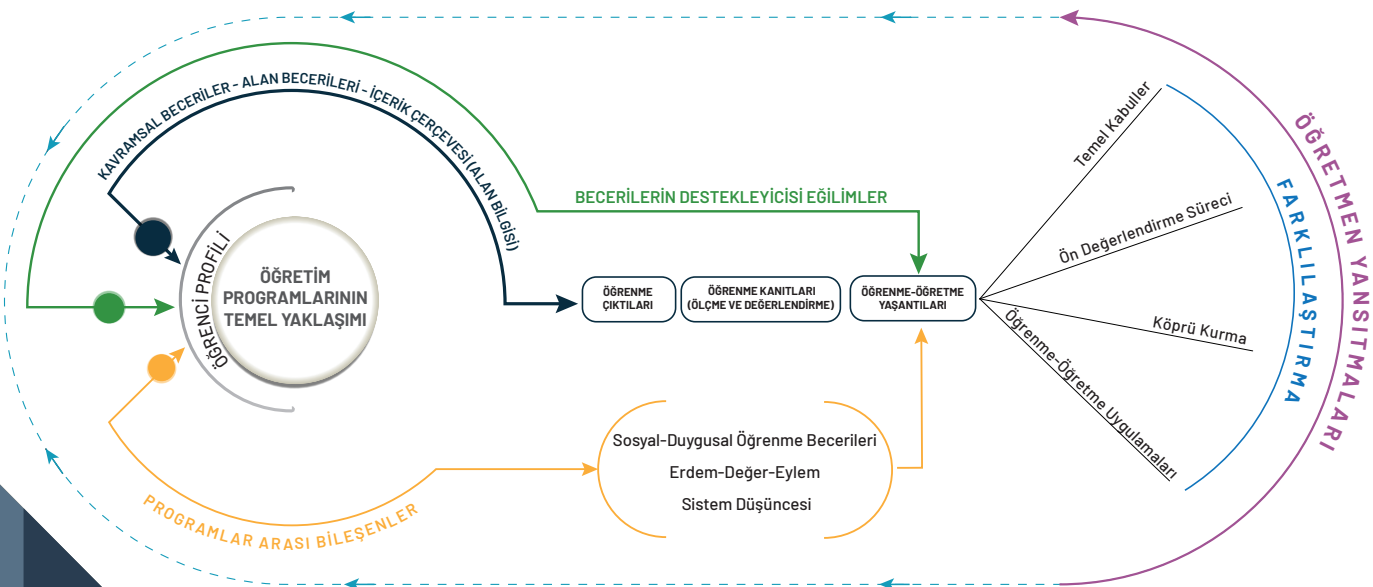

BÜTÜNCÜL EĞİTİM YAKLAŞIMINI TEMEL ALAN TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ

Bilgi Görseli 1: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin Bileşenleri

- ▶ “Her öğrencinin kendini tanıması ve keşfetmesine imkân tanınarak ilgi, ihtiyaç, yetenekleri ölçüsünde esnek ve özgür öğrenme ortamlarının yaygınlaştırıldığı hak ve gelişim temelli bir öğrenme süreci inşa edilir.
- ▶ Türkçemizin öğretimi ve geliştirilmesi temel politika olmak üzere öğretim programlarında Türkçenin öğretimine, doğru ve etkili kullanımına titizlikle dikkat edilir.
- ▶ Bilgi kümeleri ile birlikte kavramsal beceriler, alan becerileri, bu becerileri destekleyen eğilimler ve programlar arası bileşenler çerçevesinde ilişkisel ve döngüsel bir yapı tasarlanmıştır.
- ▶ Öğrenme-öğretme yaşantıları; öğrencinin aktif ve çevresiyle etkileşim içinde olduğu, öğrenme sorumluluğunu aldığı öğrenme yaklaşımları etrafında şekillenir.
- ▶ Yarıştırıcı ve ayrıştırıcı anlayışlardan uzak, bireysel farklılıkları göz önünde bulunduran farklılaştırılmış öğretim yaklaşımı benimsenmiştir.

- Bilgi Görseli 2’de, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nin eğitim yaklaşımını oluşturan bileşenlerin bir araya gelerek oluşturduğu ve bu bileşenler arasındaki ilişkileri ortaya koyan program geliştirme tasarımının ilişkisel ve döngüsel yapısı sunulmuştur.

18

Program geliştirme tasarımı kapsamında, karmaşık ve soyut fikirleri eyleme dönüştürme sürecinde ortaya çıkan **kavramsal beceriler** ve/veya bu becerilerin derse özgü bilgi ve becerileri içeren yapılarını temsil eden **alan becerileri**, ilgili derse ait bilgi kümelerini temsil eden **içerik çerçevesi** ile bütünleşerek öğrencilerin edinmesi beklenen **öğrenme çıktıları**ni oluşturmaktadır. Öğrencilerin öğrenme çıktılarına ulaşma düzeyini belirlemek için ise **öğrenme kanıtları** kullanılmaktadır. Modelde ayrıca becerilerin tetikleyicisi konumundaki **eğilimlerin** yanı sıra öğretim sürecinin dinamik bir yapıda ilerlemesini ve eğitimin örtük hedeflerini özetlemesini sağlayan **sosyal-duygusal öğrenme becerileri**, **Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi** ve **sistem düşüncesine dayalı okuryazarlık becerilerinden** oluşan **programlar arası bileşenlere** de yer verilmiştir. Öğrenme çıktılarının hayata geçirildiği ve öğrenme kanıtlarının kullanıldığı **öğrenme-öğretme yaşantıları**, eğilimler ve programlar arası bileşenlerle desteklenerek öğrencilere zengin bir öğrenme ortamı sağlamaktadır. Öğrenme-öğretme yaşantıları şu bileşenlerden oluşmaktadır:

- ▶ Öğrencilerin ünite, tema ya da öğrenme alanı ile ilgili ihtiyaç duyacağı ön öğrenmeleri gösteren **temel kabuller**;
- ▶ Öğrencilerin hangi bilgilere ve/veya becerilere sahip olması gerektiğini ifade eden temel kabullerin yanı sıra öğrenme sürecindeki ilgi ve ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla yapılan **ön değerlendirme süreci**;
- ▶ Öğrencilerin mevcut bilgi ve becerileri ile edinecekleri bilgi ve beceriler arasında bağlantı oluşturma sürecini ifade eden **köprü kurma**;
- ▶ Modelin temel öğrenme yaklaşımları ile uyumlu şekilde, öğrenci merkezli bir anlayış çerçevesinde yapılandırılan **öğrenme-öğretme uygulamaları**;
- ▶ Her öğrencinin yetenek, ilgi ve öğrenme profilini göz önünde bulundurarak kapsayıcı bir eğitim ortamı sunan **farklılaştırma uygulamaları**.

“ **TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ BUGÜNÜN ÖĞRENCİLERİNİ DÜNYAYI ŞEKİLLENDİRMEK VE GELİŞTİRMEK İÇİN GELECEĞE HAZIRLIYOR.** ”

1.2. Bütüncül Öğrenci İyiliği:

OECD Öğrenme Pusulası 2030

Yaşanan sosyal, ekonomik ve çevresel sorunlar, OECD Eğitim Politikası Komitesini 2015 yılında eğitimin içinde bulunduğu problemlere daha geniş bir bakış açısıyla bakmaya yöneltmiştir. Politik yaklaşımla oluşturulan müfredatlar yerine verilere dayalı, öğrencilerin merkeze alındığı bir müfredat tasarlama ve geliştirme ihtiyacı ortaya çıkmıştır. Bu ihtiyacı karşılamak amacıyla OECD, 2015 yılında "Eğitimin ve Becerilerin Geleceği 2030" projesini başlatmıştır. Projenin birinci aşamasında öğrencilerin bireysel ve toplumsal refahlarını artırabilmeleri ve dünyayı şekillendirebilmeleri için gelecekte ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri, tutum ve değerlerin neler olacağına odaklanılmıştır. İkinci aşamada ise müfredatın ve öğrenme ortamlarının nasıl tasarlanacağı ele alınmıştır. Projenin odağında iki temel soru yer almaktadır (OECD, 2019):

- Bugünün öğrencileri, başarılı olabilmek ve geleceğin dünyasını şekillendirebilmek için hangi bilgi, beceri, tutum ve değerlere ihtiyaç duyacaktır?
- Eğitim sistemleri bu bilgi, beceri, tutum ve değerleri etkili bir şekilde nasıl geliştirebilir?

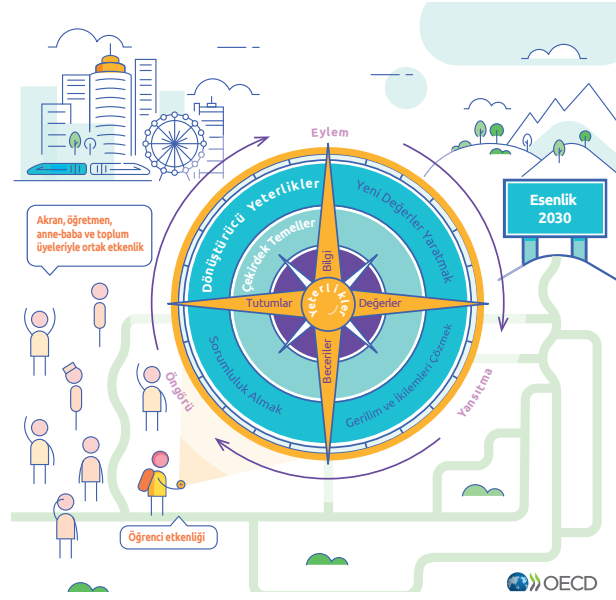
Odaklanılan sorulardan hareketle 2016-2018 yılları arasında OECD, çeşitli paydaşlarla birlikte eğitim vizyonu ve öğrenme çerçevesini geliştirmiştir. Bu çerçeve kapsamında, öğrencilerin sahip olması gereken beceriler belirlenmiştir. "Eğitim sistemleri toplumların ihtiyaçlarını karşılar mı?" sorusundan hareketle 21. yüzyıl için arzulanan eğitim vizyonu tanımlanmıştır. Bu süreçte, eğitim sistemindeki yeni normal anlayışı; okulun paydaşları, müfredat tasarımı, öğrencinin değerlendirilmesi, sistemdeki rolü gibi değişkenler üzerinden şekillendirilmiştir (OECD, 2019).

OECD tarafından başarılı bir yaşam ve iyi işleyen bir toplum için gerekli yeterlilikler önceki yıllarda "Yeterlilik Tanımlaması ve Seçimi: Teorik ve Kavramsal Temeller (DeSeCo)" projesi kapsamında üç başlık altında toplanmıştır:

- 1) Araçları Etkileşimli Kullanmak
- 2) Heterojen Gruplarda Etkileşimde Bulunmak
- 3) Otonom Olarak Hareket Etmek

Eğitimin ve Becerilerin Geleceği 2030 projesi bu yeterlilikler üzerine inşa edilmiş ancak odaklandığı sorunlar ve paydaşlardan gelen dönütler doğrultusunda, küresel çapta geçerli ancak yerel bağlamlara da uyum sağlayabilen esnek bir öğrenme çerçevesi oluşturulmuştur. Bu çerçeve, öğrencilerin bireysel ve toplumsal düzeyde gelecekte ihtiyaç duyacakları yeterlilikleri temel alarak geliştirilmiştir. Bu yeterlilikler, "Öğrenme Pusulası" metaforu ile ifade edilmiştir. OECD Eğitimin ve Becerilerin Geleceği 2030 projesinin bir ürünü olan OECD Öğrenme Pusulası 2030, eğitimin geleceği için iddialı bir vizyon ortaya koyan, gelişen bir öğrenme çerçevesidir (OECD, 2019).

OECD Öğrenme Pusulası 2030, öğrencilerin günlük hayattaki değişimlere uyum sağlayabilmesi ve yalnızca bugünü değil, geleceği inşa ederken de ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri, tutum ve değerlere işaret etmektedir. Bilgi, beceriler, tutumlar ve değerler birbiriyle bağlantılı olarak gelişmektedir. Öğrenme Pusulası'nda her biri pusulanın temel göstergeleri olan yedi bileşen bulunmaktadır: Bilgi, beceri, tutum ve değerler, temel dayanaklar, dönüştürücü yeterlilikler, öğrenci etkenliği/ortak etkenlik ve öngörü-eylem-yansıtma döngüsüdür (OECD, 2019). Bilgi Görseli 3'te bu bileşenlere yer verilmiştir.

Bilgi Görseli 3: OECD Öğrenme Pusulası 2030'un Bileşenleri

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile OECD Öğrenme Pusulası 2030'un kullanmış olduğu metafor ve bileşenlere Tablo 1'de yer verilmiştir.

Tablo 1: Metafor ve Bileşenlerin Karşılaştırılması

	Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli	OECD Öğrenme Pusulası 2030
Metafor	"Köklerden Geleceğe"	"Öğrenme Pusulası"
Modelin Bileşenleri	<ul style="list-style-type: none"> Öğretim Programlarının Temel Yaklaşımı Öğrenci Profili: Yetkin ve Erdemli İnsan Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi Beceriler Çerçevesi 	<ul style="list-style-type: none"> Bilgi Beceri Tutum ve Değerler Temel Dayanaklar Öngörü-Eylem-Yansıtma Döngüsü Dönüştürücü Yeterlilikler Öğrenci Etkenliği/Ortak Etkenlik

Sonuç

Hem Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli hem OECD Öğrenme Pusulası 2030, öğrencilerin yalnızca bugünün değil geleceğin gereksinimlerine de hazırlıklı olmalarını hedefleyen bütüncül eğitim yaklaşımı sunmaktadır. Her ikisi de öğrencilerin zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve ahlaki gelişimlerinin desteklenmesi gerektiğini vurgulamaktadır. Onları bireysel ve toplumsal yaşamda bilinçli, sorumlu ve etken bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu süreçte eğitimin bilgi, beceri, tutum ve değerlerle zenginleştirilmiş, öğrencilere yaşam boyu öğrenme ve gelişim fırsatı sunan dinamik bir yapıda olması gerektiğini savunmaktadır.

2. SARKAÇ ETKİSİ:

Beceri Temelli Eğitim Sistemlerinde Bilginin Mahiyeti Üzerine Yeniden Düşünmek

Giriş

Eğitim, bilgi aktarımından çok daha fazlasını ifade eder; bireylerin dünyayı anlamlandırma, toplumsal sorumluluklarını yerine getirmeleri ve yaşam boyu öğrenme süreçlerinde aktif rol oynamaları için önemli bir araçtır. Bu bağlamda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030, bilgiyi yalnızca elde etmekle kalmayıp aktif bir şekilde hayatlarında da kullanan sorumlu bireyler yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Bu bölümde, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da yer alan bilgi türlerinin disiplinler arası bağlantılarla nasıl zenginleştirildiği, epistemik bilgi ve işlemsel bilgiyle öğrencilerin düşünsel derinliğe nasıl ulaşacakları ve bu bilgilerin toplumla etkileşimde nasıl kullanılması gerektiği tartışılacaktır.

2.1. Kavramsal Çerçeve

Bilgi, sıkça ve kolaylıkla kullanılan bir kavram gibi görünse de tarihsel süreçte tartışmalara konu olmuş ve çeşitli şekillerde tanımlanmıştır. Sözlükte yapılan tanımlarına göre **bilgi** insanın akıyla erebileceği olgular bütünü; öğrenme, araştırma veya gözlemle elde edilen gerçek; zekânın çalışmasıyla vardığı düşünce ürünüdür. Bilişimde anlamlandırılmış veriler olarak karşılık bulan bilgi; bir felsefe terimi olarak duyu organları aracılığıyla algılama veya zihnin hayal gücü ve hafıza yoluyla algılaması olarak tanımlanmaktadır (TDK, 2023). İlk dönem filozoflarından itibaren bilginin imkânı, kaynağı, sınırları ile ölçütleri tartışılmış ve zamanla bilgi, felsefenin alt dallarından epistemolojinin ana konusunu oluşturmuştur.

Bilgi; niteliği, etkisi ve kullanım alanlarına göre sınıflandırılan çok yüzlü bir kavramdır (Uçak, 2010). Bilgi değişen zamana ve koşullara uyum sağlamaktadır. Her disiplinin kendine göre bilgiyi işleme yöntemleri vardır. Bilgi insan zihninde oluşmasına rağmen toplumsal yapıdan ayrı düşünülemez ve toplumsal yapıya göre şekillenerek yayılır. Bilginin yayılmasında etkileşim ve iletişim önemli rol oynamaktadır.

Çağın gereklerini karşılamak ve öğrencileri ihtiyaç duyacakları becerilerle donatmak üzere yapılandırılan Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde bilgi; yetiştirilmek istenen insan profili için epistemolojik bütünlük, programların içerik çerçevesinde bilgi kümeleri ve programlar arası bileşenlerde beceri ve değerlerin tamamlayıcısı olarak ele alınan bir kavramdır. Modelde bilgi ve bilgelik kavramlarıyla ifade edilen epistemolojik bütünlük; öğrencinin nasıl düşündüğü, bilgiye nasıl eriştiği ve bilgiyi nasıl öğrendiğiyle ilgilidir. Bir disiplinle ilgili genellemeleri, ilkeleri, anahtar kavramları ve sembolleri içeren içerik çerçevesi Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde sağlam, dayanıklı ve geçerli bilgiye karşılık gelmektedir. İçerik çerçevesi, becerilerin öğrenilmesine zemin hazırlar ve becerilerle birlikte öğrenme çıktılarını oluşturur. İçerik çerçevesi "Öğrenci ne öğrenmeli?" sorusunun cevabıdır. Bilgi, beceri, eğilim ile değerleri bir bütünün parçası olarak gören ve öğrencilerde çok yönlü düşünme becerisini geliştirmeyi amaçlayan modelde bilgi, dört alt başlıkla sınıflandırılmıştır (MEB, 2024a): Disipline Özgü Bilgi, Disiplinler Arası Bilgi, Epistemik Bilgi ve İşlemsel Bilgi.

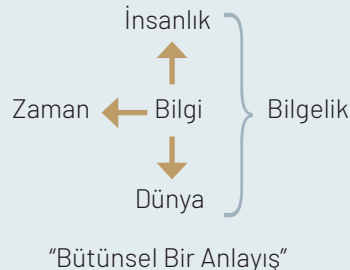
Öğrencilerin her zaman ihtiyaç duyacağı bir kavram olan bilgi, OECD Öğrenme Pusulası 2030'un bir parçası olarak belli görevleri yerine getirirken kazanılan pratik anlayışın yanı sıra teorik kavramlar ve fikirler bütünü şeklinde tanımlanmaktadır (OECD, 2019). Pusulada beceri, tutum, değer, yetkinlik ve sorumluluk kavramlarıyla ilişkilendirilerek ele alınan bilgi Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile aynı başlıklar altında sınıflandırılmıştır.

Sonuç olarak farklı disiplinlerde çeşitli şekillerde tanımlanan ve tanımlanması güç bir kavram olan bilgi, bireylerin ve toplumların yaşamı anlamlandırması ve ideal bir toplum düzeni kurması açısından büyük önem taşır. Bilgiye eleştirel bir bakışla yaklaşmak, bireysel ve toplumsal gelişim için gerekli olan beceri, değer ve tutumların oluşmasında önemli bir gerekliliktir.

2.2. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da Bilgi Türleri

Bilgi kaynaklarının çoğaldığı ve bilgiye erişimin kolaylaştığı çağımızda, sadece bilgiye sahip olmak yeterli değildir. Bilginin kaynağının sorgulanması, doğruluğunun test edilmesi ve sahip olunan bilginin yerinde kullanılması gerekmektedir. Alınan bilginin işlenmesi, farklı bilgi kümeleri ile ilişkilendirilmesi, sahip olunan beceri, tutum ve değerlerde işe koşulması bilgiye derinlik katmaktadır. Tek başına bilmek eylemi, bireylerin ve toplumların ihtiyaçlarını karşılamaya yetmemektedir. Bilmek; olayların ve durumların bilincinde olmayı, bireysel ve toplumsal sorumluluğu da beraberinde getirmektedir. Bu bağlamda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da yer alan bilgi kavramının sınıflandırılması benzerlik göstermektedir. Bilgi ile ilişkili olarak hem model hem de pusulada bilgelik ve sorumluluk kavramları yer almaktadır ancak bu kavramların ele alınışı tamamen aynı değildir. Tablo 2'de Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da ele alındığı şekliyle bilgi ile ilişkili kavramlara yer verilmiştir.

Tablo 2: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile OECD Öğrenme Pusulası 2030'da Bilginin Sınıflandırılması, Bilgelik ve Sorumluluk

Kavram	Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli	OECD Öğrenme Pusulası 2030
Bilgi	<ul style="list-style-type: none">• Disipline Özgü Bilgi• Disiplinler Arası Bilgi• Epistemik Bilgi• İşlemsel Bilgi	<ul style="list-style-type: none">• Disipline Özgü Bilgi• Disiplinler Arası Bilgi• Epistemik Bilgi• İşlemsel (Prosedürel) Bilgi
Bilgi ve Bilgelik	Bilgi + Erdem = Epistemolojik Bütünlük	 <p>"Bütünsel Bir Anlayış"</p>
Sorumluluk	Bilme ile sorumluluk birbirinin tamamlayıcısıdır.	Eğitim, paydaşlar arasındaki bir sorumluluktur.

Tabloda da görüldüğü üzere Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da bilgi kavramı; disipline özgü bilgi, disiplinler arası bilgi, epistemik bilgi ve işlemsel bilgi olmak üzere dört başlıkta ele alınmıştır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde bilgelik kavramı, ruhsal olgunluk olarak tanımlanabilen erdemın bilgiyle bütünleşmesiyle oluşan "epistemolojik bütünlük" şeklinde dile getirilmiştir. OECD Öğrenme Pusulası 2030'da ise bilgelik; bilginin insanlık, zaman ve dünya ile ilişkilendirilmesinden meydana gelen "bütünsel bir anlayış" olarak ifade edilmiştir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde "Öğretim Programlarının Temel Yaklaşımı" açıklanırken bilginin rolüne ve eğitimdeki önemine değinilmiştir. Modelde "bilme ile sorumluluk, birbirini bütünleyen iki temel kavram" olarak ele alınmıştır. Bilmenin tek başına yeterli olmadığı beraberinde bazı sorumlulukları da getirdiği vurgulanmıştır. Bu sorumluluklar, bireylerin kendilerine olduğu kadar çevrelerine ve topluma karşı sorumlulukları olarak da ifade edilmiştir. Bilginin bu sorumlulukları yerine getirmede araç olduğu da vurgulanmıştır (MEB, 2024a). OECD Öğrenme Pusulası 2030'da ise "yeni normal" benimseyen eğitim sisteminin özellikleri verilirken "sorumluluk" kavramının altı çizilmiştir. Pusulaya göre birey kendi öğrenmelerinden sorumludur ve bireyin eğitiminde tüm paydaşlar sorumluluk alır. Öğrenme pusulası metaforunun görselinde pusulayı elinde tutan öğrenci, bireyin amaç ve sorumluluk duygusuyla kendisini ve çevresini dolayısıyla toplumu etkileme gücünü yansıtmaktadır (OECD, 2019).

2.2.1. Derin Anlamlardan Geniş

Perspektiflere Ulaşmak:

Disipline Özgü Bilgi

Disipline özgü bilgi, belirli bir disipline ait (matematik, edebiyat, fen bilimleri gibi) bilgiler olarak ifade edilmektedir. Disipline özgü bilgi anlayışı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde "disipline özgü genelleme, ilke, anahtar kavramlar ve sembollere yönelik geliştirilen derin bir anlayış" olarak tanımlanırken, OECD Öğrenme Pusulası 2030'da da "öğrencilerin belirli disiplinlerde öğrendikleri konuya özgü kavramlar ve detaylı içerikler" olarak tanımlanmıştır (MEB, 2024a; OECD, 2019). Tablo 3'te Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da yer alan disipline özgü bilgi anlayışının örtüşen unsurlarına yer verilmiştir.

Tablo 3: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'un Disipline Özgü Bilgi Anlayışı

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli / OECD Öğrenme Pusulası 2030	
Disipline Özgü Bilgiye Önem Verilmesi	Disipline özgü bilgi, öğrencilerin dünyayı anlamasında temel bir yapı sağlar. Öğrenciler, disipline özgü bilgi ile belirli bir konuya ait teorik bilgileri ve kavramları derinlemesine öğrenir. Ayrıca modern dünyada karşılaşılan karmaşık problemlerin çözülmesi için disipline özgü bilgi gereklidir. Öğrenciler, farklı disiplinlerde edindikleri bilgileri bir araya getirerek daha yaratıcı ve etkili çözümler üretebilirler.
Disiplinler Arası Bağlantıların Kurulması	Öğrencilerin bilgiyi sadece öğrenmekle kalmayıp farklı disiplinlerle ilişkilendirerek anlamaları da önemlidir. Öğrenciler, özellikle disipline özgü bilgiyi kazandıkça bu bilgiyi farklı disiplinler arasında ilişkilendirerek (disiplinler arası bilgi) hangi koşullarda ve nasıl kullanacaklarını (epistemik bilgi) öğrenirler. Ayrıca öğrendikleri bilgiyi nasıl uygulayacaklarına yönelik (işlemsel bilgi) derin bir anlayış geliştirirler.

Sonuç olarak disipline özgü bilgi sadece bir alanın sınırlarında kalmayıp öğrencilerin çeşitli disiplinler arasında bağlantılar kurarak daha geniş bir perspektif geliştirmelerine imkân sağlar. Öğrenciler, böylece daha esnek düşünebilme ve farklı alanlarda karşılaştıkları problemlere yaratıcı çözümler üretebilme becerilerine sahip olurlar.

2.2.2. Bağlantılar Kurarak Problemleri Çözmek:

Disiplinler Arası Bilgi

Disiplinler arası bilgi, farklı disiplinlerin bilgilerini bir arada kullanarak karmaşık ve çok boyutlu sorunları çözmeye yönelik bir bilgi türüdür. Disiplinler arası bilgi, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da bir disiplinin konu ve kavramlarının diğer disiplinlerin konu ve kavramlarıyla ilişkilendirilmesi olarak tanımlanmıştır. Hem model hem de pusula, öğrencilerin bilgi ve becerilerini disiplinler arasında aktarabilmelerini ve farklı bağlamlarda kullanabilmelerini amaçlar. Tablo 4'te Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da yer alan disiplinler arası bilgi anlayışının örtüşen unsurlarına yer verilmiştir.

Tablo 4: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'un Disiplinler Arası Bilgi Anlayışı

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli / OECD Öğrenme Pusulası 2030	
Disiplinler Arası Bilgiye Önem Verilmesi	Öğrencilerin öğrendikleri bilgileri, bir disiplinin sınırlarının ötesinde başka disiplinlerle ilişkilendirerek geniş bir perspektif geliştirmeleri önemlidir. Bu, öğrencilerin daha derinlemesine düşünmelerini ve disiplinler arasında anlamlı bağlantılar kurmalarını, karmaşık ve çok boyutlu problemlere yaratıcı ve etkili çözümler üretmelerini sağlar.
Bilginin Uygulama Alanlarına Taşınması	Öğrencilerin bilgiyi yalnızca teorik olarak öğrenmekle kalmayıp çeşitli bağlamlarda nasıl uygulayacaklarını öğrenmeleri gereklidir. Bu, öğrencilerin daha geniş bilgi ve beceri setine sahip olmalarını sağlar.
Proje Temelli Öğrenmeyi Desteklemesi	Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne göre hazırlanan öğrenme-öğretme yaşantılarında öğrenme yaklaşımlarından biri olan proje temelli öğrenmeye yer verilmesi, pusulanın disiplinler arası bilginin öğretim programlarında yer alabilmesi için proje temelli öğrenmenin teşvik edilmesi önerisiyle örtüşmektedir.
Tematik Öğrenmeyi Hedeflemesi	Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne göre hazırlanan öğretim programları, daha zengin ve disiplinler arası bir yapıya ulaşacak şekilde tasarlanmıştır. Öğretim programlarında temalara yer verilmiştir. Tematik öğrenmenin öğretim programlarında yer alması, pusulanın öğretim programlarına yönelik "tematik öğrenme ile farklı disiplinleri birleştirme" önerisiyle örtüşmektedir.
Öğretim Programlarının Sadeleştirilmesi	Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ne göre hazırlanan öğretim programlarının %35 oranında sadeleştirilmesinde tematik öğrenme ile farklı disiplinlerin birleştirilmesinin de katkısı vardır. Bu sadeleştirme, OECD'nin tematik öğrenmeyle müfredatın aşırı yükünün azaltılması önerisini karşılamaktadır.

Sonuç olarak disiplinler arası bağlantılar öğretim programlarının bütüncül eğitim yaklaşımını destekler. Hem Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli hem de OECD Öğrenme Pusulası 2030, öğrencilerin bir disiplinin konu ve kavramlarını farklı disiplinlerin konu ve kavramlarıyla ilişkilendirdiklerinde bilgi ve becerilerini farklı disiplinler arasında transfer etmelerinin mümkün olacağını vurgular. Öğrencilere alanın ötesinde düşünme ve yeni bağlamlarda uygulama becerisi kazandırır.

2.2.3. Profesyoneller Gibi Düşünmek:

Epistemik Bilgi

Yunanca "bilgi" anlamına gelen "episteme" sözcüğünden türeyen epistemik bilgi "bilginin bilgisi, bilgiye ait bilgi"yi ifade eder (Dever, 2012). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da ise epistemik bilgi, alan uzmanlarının ne düşündüğünü ve nasıl çalıştığını anlamayı ifade eder. Tablo 5'te Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da yer alan epistemik bilgi anlayışının örtüşen unsurlarına yer verilmiştir.

Tablo 5: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'un Epistemik Bilgi Anlayışı

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli / OECD Öğrenme Pusulası 2030	
Öğrenmenin Amacının Bulunması ve Öğrenme Uygulamalarının Anlaşılması	Epistemik bilgi; öğrencilerin öğrenmelerindeki amacı bulmalarını, bilgiyi nasıl ve nerede kullanabileceklerini anlamalarını sağlar. Öğrencilerin öğrenmelerini derinleştirmeye imkân tanıyarak daha verimli hâle getirir.
Disipline Özgü ve Disiplinler Arası Bilgilerin Genişletilmesi	Epistemik bilgi, öğrencilerin disipline özgü ve disiplinler arası bilgilerini genişletmelerine ve farklı alanlardan gelen bilgileri birleştirerek daha geniş bir anlayış geliştirmelerine yardımcı olur.
Etik Değerlerin Anlaşılması	Öğrenciler, epistemik bilgiyle bilgilerini nasıl kullanacaklarını ve kazandıkları değerlerle toplumlarını nasıl daha iyi hâle getirebileceklerini anlarlar. Ayrıca epistemik bilgi, öğrencilerin alan uzmanlarının etik değerlerini anlamalarını ve bilgiyi daha sorumlu bir şekilde kullanmalarını sağlar.
Profesyonellerin Düşünme Yöntemlerinin Öğrenilmesi	Epistemik bilgi, öğrencilerin alan uzmanı gibi düşünebilmelerini sağlar. "Bu disiplin alanındaki profesyoneller nasıl düşünür?" sorusuyla öğrencilerin alan uzmanlarının (mühendis, doktor, tarihçi vb.) düşünme biçimlerini anlamalarına yardımcı olunur. Bu, onları bilgileri daha anlamlı şekilde kullanmaya teşvik eder.

Sonuç olarak hem Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli hem de OECD Öğrenme Pusulası 2030, epistemik bilginin öğrencilerin öğrenmelerine anlam ve amaç katması gerektiğini vurgular. Böylece öğrenciler hem bilgiye yönelik ilgilerini artırabilir hem de bilgiye dayalı daha anlamlı ve etkili eylemler geliştirebilirler.

2.2.4. Teorik Bilgiyi Eyleme Dönüştürmek:

İşlemsel Bilgi

İşlemsel bilgi, tanımsal bilginin nasıl kullanılacağına ilişkin bilgidir (Gümüş ve Umay, 2018). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da işlemsel bilgi, bir şeyin nasıl yapıldığını ve bir hedefe ulaşmak için gerçekleştirilen eylem adımlarını anlamayı sağlayan bilgi türü olarak tanımlanır. Hem modelde hem de pusulada bazı işlemsel bilgilerin alana özgü, bazılarının ise farklı disiplinlerde kullanılabilir yapıda olduğu belirtilerek işlemsel bilginin önemi vurgulanır. Bu bağlamda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde "bilgi kümeleri, öğretim programlarında ilgili ünitenin/temanın/öğrenme alanının içerik çerçevesi ve öğrenme-öğretme yaşantılarında ayrı bir başlık altında verilmeden sınıflamanın dayandığı kuramsal temeller ışığında yapılandırılmıştır (MEB, 2024a)." Tablo 6'da Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da yer alan işlemsel bilgi anlayışının örtüşen unsurlarına yer verilmiştir.

Tablo 6: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'un İşlemsel Bilgi Anlayışı

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli / OECD Öğrenme Pusulası 2030	
Bilginin Uygulamalı Kullanılması	Karmaşık problemlerin çözümünde faydalı olabilecek "Nasıl?" sorusuna yönelik olan işlemsel bilgi türü, öğrencilerin problemi tanımlarına ve çözüm yollarına dair süreçler geliştirmelerine katkı sağlar. Öğrenciler, teorik bilgileri pratikte nasıl kullanacaklarını bilir.
Eylem Adımları ve Süreçlerin Anlaşılması	Öğrenciler, belirli bir hedefe ulaşmak için gereken adımları ve süreçleri anlamayı öğrenirler. Bu, öğrencilerin problemlere yönelik planlı ve etkili bir yaklaşım geliştirmelerine yardımcı olur.
Sistem Düşüncesi ile Güçlendirilmesi	İşlemsel bilgi, sistem düşüncesi ile güçlendirilmelidir. Sistem düşüncesi; öğrencilerin sistemleri tanıyıp analiz etmelerini, bileşenler arasındaki ilişkileri anlamalarını ve sistemin amacını keşfetmelerini sağlar. Bu sayede öğrenciler, çözüm odaklı düşünmeyi öğrenirler, bilgi ve becerilerini farklı disiplinlerde uygulama yeteneğini kazanırlar.

Sonuç olarak hem Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli hem de OECD Öğrenme Pusulası 2030'a göre işlemsel bilgi, öğrencilerin teorik bilgilerini pratikte nasıl kullanacaklarını anlamalarını imkân tanır. Öğrencilerin, belirli bir hedefe ulaşmak için gereken adımları öğrenmelerini; problem tanımlama ve çözme süreçlerini yapılandırmalarını sağlar. Bu bilgi, aynı zamanda sistem düşüncesiyle öğrencilerin problem tanıma ve çözme için yapılandırılmış süreçler geliştirmelerine, işlevsiz sistemlerin neden çalışmadığını anlamalarını destekler.

Sonuç

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da yer verilen bilgi sınıflaması birbiri ile örtüşmektedir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde ünite/tema/öğrenme alanının içerik çerçevesinde, öğrenme-öğretme yaşantılarında bilgi kavramı kurumsal temellere dayalı olarak işlenmiştir. Öğretim programlarında bilgi, öğrenme süreçleriyle somutlaştırılmış ve kavramsal becerilerin geliştirilmesinde bir araç olarak kullanılmıştır. Bilginin günlük hayata aktarılması ve bilgelikle kullanılması ise öğrenci profilinde ele alınmıştır.

Bilgi kavramı; Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve Öğrenme Pusulası 2030'da beceri, değer ve tutumlarla desteklenmiştir. Bu durum, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde öğrenme çıktısı çerçevesinde yer alan "kavramsal beceriler, fiziksel beceriler ve eğilimler" ile programlar arası bileşenlerde yer alan "sosyal-duygusal öğrenme becerileri, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ve okuryazarlık becerileri" ile görünür kılınmıştır.

3. ÖĞRENCİLERİ GELECEĞE HAZIRLAYAN BECERİLER

Giriş

21. yüzyıldaki değişim ve dönüşümler; bireylerin yaşamlarını, iş gücü piyasasını ve toplumsal yapıları etkileyerek eğitim anlayışında köklü değişiklikleri zorunlu kılmaktadır. Bu değişim ve dönüşümler; eğitimde akademik bilginin yanı sıra sosyal, duygusal, fiziksel becerilere ve okuryazarlık becerilerine de odaklanılması zorunluluğunu ortaya çıkarmıştır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030, bu becerilerin kazandırılmasına yönelik kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Bu bölümde beceri kavramının tanımı ve kapsamı üzerine kavramsal bir çerçeve oluşturulduktan sonra Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da bu becerilerin nasıl ele alındığı tartışılacaktır.

3.1. Kavramsal Çerçeve

21. yüzyıl, küresel ölçekte eğitimden ticarete, ekonomiden teknolojiye kadar pek çok alanda büyük değişimlerin yaşandığı bir dönemdir. Özellikle iletişim ve ulaşım alanındaki teknolojik yenilikler, dünya genelinde bireyleri ve toplumları birbirine daha da yakınlaştırmış, bireyler yalnızca içinde bulundukları toplumun deneyimlerinden değil, uluslararası deneyimlerden de etkilenmeye başlamıştır. Öğrenci değişim programları, uluslararası projeler, küreselleşen şirketler ve sosyal medya bu süreçte örnek olarak verilebilir.

Gelişen bilgisayar ve otomasyon teknolojileri, tüm iş kollarında ihtiyaç duyulan insan gücü yeterliliklerini değiştirirken iş gücü piyasası da ulusal boyuttan çıkarak uluslararası bir boyut kazanmıştır. Diğer yandan bireyler, Covid-19 pandemisiyle birlikte küresel çapta çok ciddi sosyal ve duygusal zorluklarla karşı karşıya kalmışlardır. Tüm bunlar, bireylerin yaşamlarını ve toplumsal algılarını yeniden şekillendirirken bütüncül olarak ilerlemelerini sağlayacak farklı becerilere duyulan ihtiyacı bir kez daha ortaya koymuştur.

21. yüzyıl eğitim çalışmaları da bu değişim ve dönüşümler doğrultusunda toplumsal ve bireysel ihtiyaçları karşılayacak şekilde yapılandırılmıştır. Günümüzdeki eğitim anlayışı, bireylere çeşitli becerilerin kazandırılmasına odaklanmıştır. **Beceri**, öğrencilerin bilgiye ulaşma ve ulaştıkları bilgiyi etkili bir şekilde kullanabilme yeteneğini ifade eder. Kazanılan bilginin ihtiyaç duyulduğunda diğer bilgi ve becerilerle birleştirilerek pratikte uygulanabilmesi, bireyin beceri düzeyiyle doğrudan bağlantılıdır. Bir başka deyişle bilgiyi sadece öğrenmek değil onu etkili şekilde kullanabilmek de önemlidir.

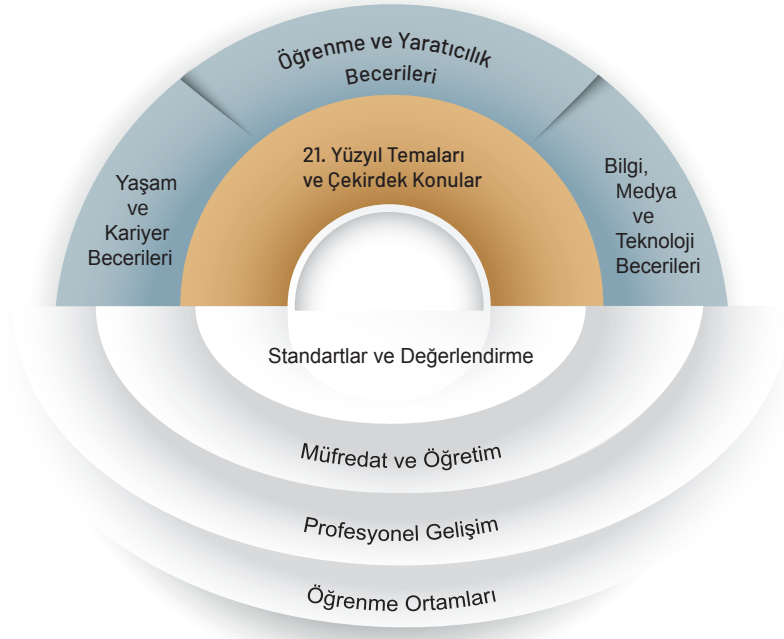
Eğitim alanında, özellikle bireylerin iş gücü piyasasındaki değişimlere uyum sağlamasını ve teknolojiyi etkin kullanma becerilerini geliştirmesini desteklemeye yönelik çalışmalar giderek daha önemli hâle gelmiştir. İş gücü piyasasındaki değişimlerle birlikte, öğrencilerin zihinsel becerilerinin yanı sıra “öğrenmeyi öğrenme” becerilerinin geliştirilmesine de odaklanılmıştır. Eleştirel düşünme, problem çözme, yaratıcı düşünme, iş birliği ve dijital okuryazarlık becerileri diğer becerilerin önüne geçmiştir. Bu beceriler, akademik çalışmalarda “21. Yüzyıl Becerileri” olarak ifade edilmektedir. **21. yüzyıl becerileri**; bireylerin ve toplumların hızlı değişime uyum sağlaması, bilimsel ve teknolojik gelişmelere katkıda bulunması, siyasi, ekonomik ve çevresel krizlerle başa çıkması için sahip olunması beklenen beceriler olarak tanımlanmaktadır. Bu beceriler; bireyin değişen mesleki yeterliliklere uyum sağlayabilmesi, karmaşık problemlere çözüm getirebilmesi ve yaşadığı toplumun ilerlemesine katkıda bulunabilmesi açısından hayati önem taşımaktadır.

Ulusal ve uluslararası eğitim kurumları, bu becerilerin sınıflandırılması ve bireylere kazandırılmasına yönelik çeşitli çalışmalar yürütmektedir. OECD tarafından 2005-2019 yılları arasında yapılan eğitim çalışmalarında becerilerin sınıflandırılması ve öğretim programlarında yer alması üzerine çalışmalar yayımlanmıştır. Dünya Bankası 2010’da yayımladığı raporda değişen iş gücüne yönelik “Yüksek Verimlilik Becerileri” anlayışının eğitimde uygulanması gerektiğini belirtmiştir. Uluslararası Para Fonu, 2016’da bireylerin gelişen piyasa koşullarına uyum sağlayacak şekilde nasıl yetiştirilmeleri gerektiğini ele almıştır. Avrupa Birliği tarafından 2018’de yapılan eğitim çalışmaları kapsamında “Hayat Boyu Öğrenme İçin Temel Yeterlilikler Çerçevesi” oluşturulmuştur. Buna bağlı olarak eğitim çalışmalarının bu çerçevede belirlenen beceri ve yeterliliklere dayalı olarak geliştirilmesi hedeflenmiştir. Bu çalışmaların birçoğunda beceri sınıflandırmaları, iş piyasasına ve iş gücü yeterliliklerine yöneliktir. Ancak 2005’te OECD tarafından yapılan çalışmada sadece eğitim boyutu anlayışıyla bu beceriler “Bilişsel Alan Becerileri”, “Sosyokültürel Alan Becerileri” ve “Duyuşsal Alan Becerileri” olmak üzere üç temel kategoriye ayrılmıştır (OECD, 2005; Livingston ve Bober, 2005). Tablo 7’de bu becerilere yer verilmiştir.

Tablo 7: Bilişsel, Sosyokültürel ve Duyuşsal Alan Becerileri

	Tanımı	Beceriler	Kavramlar
Bilişsel Alan Becerileri	Öğrencilerin araştırma yapma ve bilgiyi yapılandırma yeterliliklerini ifade eder.	Bilgi yönetimi Bilgi yapılandırma Bilgi kullanımı Problem çözme	Kaynak kullanımı, sorgulama, eleştirel düşünme, bilgiyi işleme, analitik düşünme, değerlendirme, çözüm üretme, üstbilgi, yaratıcı düşünme
Sosyokültürel Alan Becerileri	Öğrencilerin toplumda etkin bir şekilde yer alabilmeleri, farklı kültürlerle saygı gösterebilmeleri ve sosyal sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için gerekli olan becerileri ifade eder.	Sosyal üyelik Sosyal hassasiyet Sosyalleşme Sosyal görev	Toplumsal değer sistemini anlamak, küresel vatandaşlık bilinci oluşturmak, farklılıklara saygı göstermek, dil ve iletişim becerilerini geliştirmek, grup çalışmasında yer almak, liderlik
Duyuşsal Alan Becerileri	Öğrencilerin duygusal ve kişisel gelişimlerini destekleyen becerileri ifade eder.	Öz kimlik Öz değer Kendi kendini yönetme Öz sorumluluk	Öz saygı, benlik saygısı, güvenilirlik, farkındalık, dürüstlük, sorumluluk, girişimcilik, öz yeterlilik

“21. Yüzyıl Öğrenme Ortaklığı Çerçevesi” (P21-Partnership for 21st Century Learning) ise uluslararası düzeyde yürütülen eğitim çalışmaları arasında dünyada en yaygın kabul gören beceri sınıflandırmalarının başında gelir. İlk olarak 2006’da yayınlanan P21 sınıflandırması, gelişen ve değişen ihtiyaçlar doğrultusunda yapılan bazı değişikliklerle güncelliğini korumaktadır. Bilgi Görseli 4’te öğrencilere kazandırılması hedeflenen beceriler yer almaktadır.

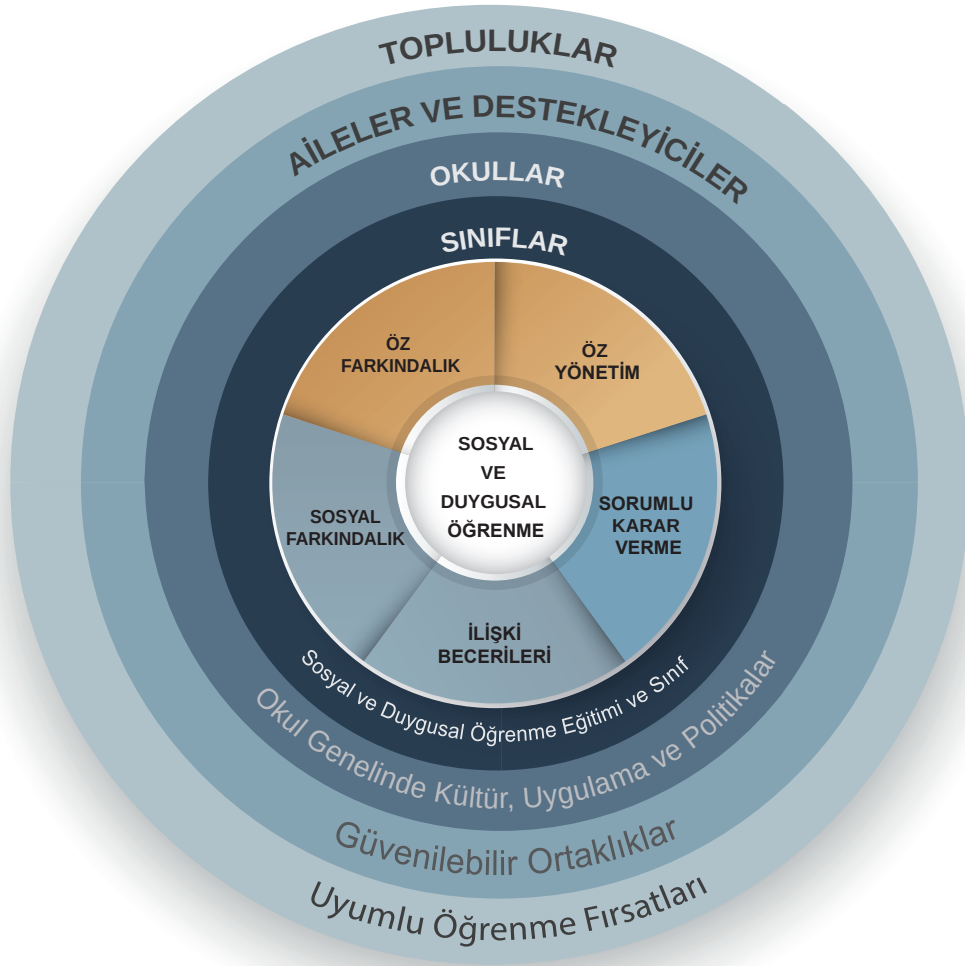

Bilgi Görseli 4: 21. Yüzyıl Öğrenme Ortaklığı Çerçevesi (Trilling and Fadel, 2009)

P21 çerçevesinde “21. Yüzyıl Temaları ve Çekirdek Konular”, “Öğrenme ve Yaratıcılık Becerileri”, “Bilgi, Medya ve Teknoloji Becerileri” ile “Yaşam ve Kariyer Becerileri” olmak üzere 4 ana başlık bulunmaktadır. P21 çerçevesinde bulunan **21. yüzyıl temaları ve çekirdek konular** başlığında, verilmesi gereken temel konuların yanı sıra disiplinler arası temalar da tüm derslere entegre edilerek akademik içeriğin daha üst bir düzeye taşınması hedeflenmiştir. **Öğrenme ve yaratıcılık becerileri** başlığında 21. yüzyılda gittikçe daha karmaşık hâle gelen bir yaşam ve çalışma ortamına hazırlanan öğrenciler için gerekli beceriler yer almaktadır. **Bilgi, medya ve teknoloji becerileri** başlığında etkili bir vatandaş ve çalışan olabilmek için bireylerin kullanmaları gereken bir dizi işlevsel ve eleştirel düşünme becerileri bulunmaktadır. **Yaşam ve kariyer becerileri** başlığında günümüz öğrencilerinin düşünme becerilerinin, içerik bilgilerinin, sosyal ve duygusal yeterliliklerinin geliştirilmesi için gerekli olan yaşam ve meslek becerilerine yer verilmiştir (P21, 2019).

Yaşam ve kariyer becerileri içerisinde sosyal ve duygusal öğrenme becerileri önemli yer tutmaktadır. Hızla değişen karmaşık bir dünyada, sosyal ve duygusal beceriler giderek daha da önemli hâle gelmektedir. Dünya çapındaki eğitimciler ve politika yapımcılar, odaklarını geleneksel akademik alanlardan ve zihinsel becerilerden, öğrencilerin sosyal ve duygusal kapasitelerini de besleyecek daha bütüncül bir yaklaşıma doğru genişletmektedir (CASEL, 2019).

Bu konuda öncülük yapan “Akademik, Sosyal ve Duygusal Öğrenme İçin İş Birliği”nin (CASEL) tanımına göre **sosyal ve duygusal öğrenme becerileri** “çocukların ve yetişkinlerin duygularını yönetme, bireysel ve kolektif hedeflere ulaşma, başkaları için duygudaşlık hissedebilme ve gösterme, destekleyici ilişkiler kurma ve muhafaza etme, başkalarını önemseyen ve sorumlu kararlar verme, sağlıklı kimlikler geliştirebilmek için gerekli olan bilgi, tutum ve becerileri edinme ve etkili bir şekilde uygulama süreçleri”ni ifade eder (Aktaran: Apaydın Demirci ve Yıldız Bıçakçı, 2023). Bu beceriler okulda, ailede ve toplumda desteklenerek iş birliği ve müfredatla bütünleştirilir. Bu sayede becerilerin yaşam boyu geliştirilmesi sağlanır. Etkili sosyal ve duygusal öğrenme uygulamaları; kanıta dayalı programları, destekleyici ortamları, öğrenci katılımını ve yetişkinlerin sosyal-duygusal becerilerinin güçlendirilmesini içerir (CASEL, 2020). CASEL tarafından uzun çalışmalar sonucunda kişisel ve sosyal beceriler açısından olumlu ve etkili sonuçlar ortaya koyan pek çok program incelenerek sosyal ve duygusal beceriler belirlenmiştir. Bilgi Görseli 5’te bu becerilere yer verilmiştir.

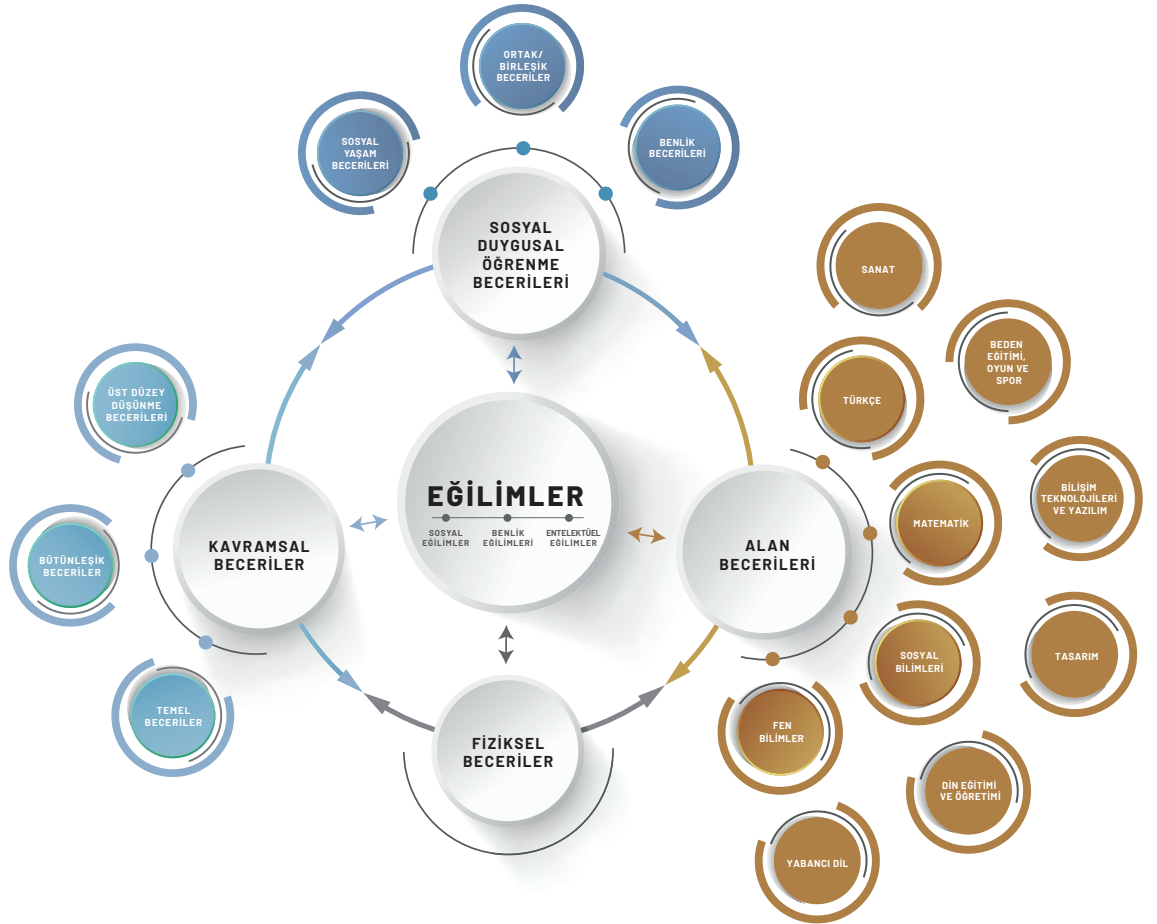

Bilgi Görseli 5: Etkileşimli CASEL Çarkı

3.2. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030’da

21. Yüzyıl Becerileri

Millî Eğitim Bakanlığı, 21. yüzyıl becerileri çerçevesinde öğrencilerin sahip olması gereken becerilere ilişkin bir model belirleyerek bu becerilerin öğretim programlarıyla öğrencilere kazandırılmasını hedeflemiştir. 2016’da hazırlanan “Türkiye Yeterlilikler Çerçevesi” ve 2024’te hazırlanan “Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli” 21. yüzyıl becerilerinin kazandırılmasını içeren çalışmalardandır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde öğrencilerin temel akademik bilgilerinin yanı sıra bu akademik bilgilerin 21. yüzyıl becerileri ile desteklenmesi hedeflenerek “Beceriler Çerçevesi” oluşturulmuştur. Bu çerçeve, Türk millî eğitim sistemi felsefesinin modernleşmeye ve teknolojik gelişmelere uyum sağlayan çağdaş bir devamı niteliğindedir. Beceriler Çerçevesi’nde okul öncesinden liseye kadar olan süreçte beceriler tanımlanarak bu becerilerin birbiriyle nasıl ilişkilendirileceği ve nasıl kullanılacağına dair açıklamalarda bulunulmuştur. Bilgi Görseli 6’da Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nin bileşenlerinden olan Beceriler Çerçevesi’ne yer verilmiştir.

Bilgi Görseli 6: Beceriler Çerçevesi

OECD tarafından 2013'te yapılan "OECD Beceri Görünümü Yetişkin Anketi" çalışmasında becerilerin gelişimini ve kullanımını etkileyen eğilimler ele alınmıştır (OECD, 2013). Yapılan bu ve benzeri araştırmalarda bilgisayara ve bilişim teknolojilerine erişimin yaygınlaşarak arttığı görülmüştür. 2005-2010 yılları arasında birçok OECD ülkesinde internet kullanan vatandaşların oranı hızla artmıştır. Bilgisayar ve bilişim teknolojilerinin kamu ve diğer hizmetlerin sunulmasını ve tüketilme biçimlerini hızlı bir şekilde değiştirdiği belirlenmiştir. Bilişim teknolojilerindeki hızlı ilerleme, mesleklerin yapısını ve istihdam programlarını değiştirmektedir.

***"İstihdamın Yön
Değiştirmesine
Bağlı Olarak Yeniden
Sınıflandırılan
Beceriler "***

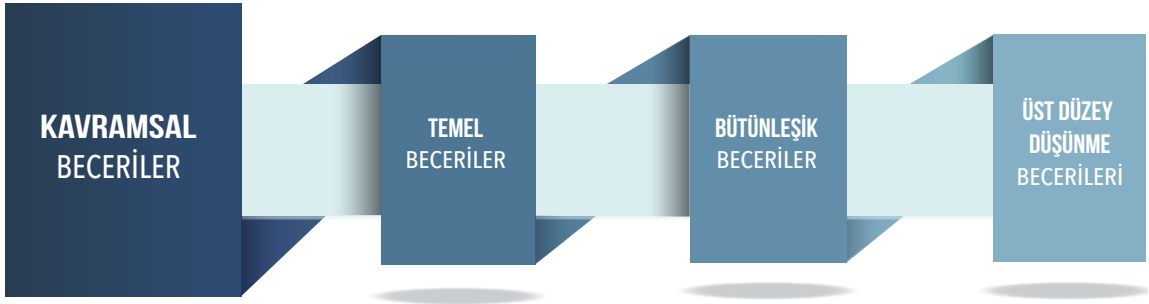
Buna bağlı olarak rutin görevler içeren mesleklerde istihdamın azaldığı ancak hizmet ve yüksek beceri gerektiren, rutin olmayan görevler içeren mesleklerde istihdamın arttığı görülmüştür. Bu değişimlerle birlikte OECD tarafından 2005 yılında yapılan beceriler sınıflandırmasında değişiklik yapılmıştır. 2015 yılında başlatılan "Eğitimin ve Becerilerin Geleceği 2030" projesi ile duyuşsal alan becerileri sosyal ve duygusal beceriler olarak tanımlanmıştır. Bunun yanı sıra pratik ve fiziksel beceriler ayrı bir beceri sınıfı olarak ele alınmıştır (OECD, 2019).

OECD, Eğitimin ve Becerilerin Geleceği 2030 projesi ile öğrencilerin gelecekte başarılı olmak için ihtiyaç duyduğu 21. yüzyıl yeterliliklerini (bilgi, beceri, tutum ve değerler) göz önünde bulundurarak ülkelerin eğitim sistemlerini uyarlamalarına destek olmayı amaçlamaktadır. Proje; gelecekteki müfredat tasarımı ve geliştirme sürecinin, kanıta dayalı ve sistematik bir yapıya kavuşmasını sağlayacak bütünlük bir bakış açısını teşvik eder. Bu proje kapsamında 2019'da yayımlanan "OECD Öğrenme Pusulası 2030"da beceri, süreçleri gerçekleştirmek ve bir hedefe ulaşmak için bilgiyi sorumlu bir şekilde kullanabilme yeteneği ve kapasitesi olarak tanımlanmıştır. Buna bağlı olarak beceriler; karmaşık talepleri karşılamak için bilgi, beceri, tutum ve değerlerin işe koşulmasını içeren bütünsel bir yeterlilik kavramının parçası olarak belirtilmiştir. Pusulada beceriler; "Bilişsel Beceriler", "Sosyal ve Duygusal Beceriler" ve "Pratik ve Fiziksel Beceriler" olmak üzere üç temel kategoriye ayrılmıştır (OECD, 2019).

3.2.1. Temelden Üst Düzeye Zihinsel Faaliyetler ve Süreçler

Kavramsal Beceriler

Kavramsal beceriler; karmaşık bir süreç gerektirmeden edinilen ve gözlenebilen temel becerilerin yanı sıra soyut fikirleri ve karmaşık süreçleri eyleme dönüştürürken zihinsel faaliyetlerin bir ürünü olarak kullanılan bütünlük becerileri ve üst düzey düşünme becerilerini ifade eder. Bu eylemler iç içe geçmiş olarak; temel, bütünlük ve üst düzey düşünme boyutlarını içeren geniş bir beceri kümesinin parçaları olarak tanımlanmıştır (Bilgi Görseli 7). Bu beceri kümesini terminolojik olarak tanımlamak ve tüm boyutları ortak bir yapıda ifade etmek amacıyla kavramsal beceri terimi kullanılmıştır. Üst düzey düşünme becerilerinin alt yapısını oluşturan temel ve bütünlük beceriler altyapısını oluşturur (MEB, 2024a).

Bilgi Görseli 7: Kavramsal Beceriler

Temel beceriler; karmaşık bir süreç gerektirmeden edinilen saymak-okumak, yazmak-çizmek, bulmak-seçmek gibi gözlenebilen eylemleri ifade eder. **Bütünlük beceriler,** süreç modellemesi yapılabilen eylemleri ifade eder. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde; çelişki giderme, gözlemlleme, özetleme, çözümleme, sınıflandırma, bilgi toplama, karşılaştırma, sorgulama, genelleme, çıkarım yapma, gözleme dayalı tahmin etme, mevcut bilgiye/veriye dayalı tahmin etme, yapılandırma, yorumlama, yansıtma, muhakeme (akıl yürütme), değerlendirme, tartışma, mantıksal denetleme ve sentezleme olmak üzere yirmi bütünlük beceri tanımlanmıştır. **Üst düzey düşünme becerileri,** "bütünlük becerilerden en az ikisini içeren ve çok boyutlu zihinsel süreçler gerektiren eylemleri" ifade eder. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde karar verme, problem çözme ve eleştirel düşünme olmak üzere üç üst düzey düşünme becerisi tanımlanmıştır (MEB, 2024a).

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da ise bilişsel beceriler; eleştirel düşünme, yaratıcı düşünme gibi üst düzey düşünme becerilerinin yanı sıra öğrenmeyi öğrenme, bireyin bilgi, beceri, tutum ve değerlerini tanıma ve düzenleme yeteneği gibi üstbilişsel becerileri kapsayacak şekilde yer almıştır (OECD, 2018).

Öngörü-Eylem-Yansıtma Döngüsü Bağlamında Üst Düzey Düşünme Becerileri

OECD Öğrenme Pusulası 2030'a göre “**Öngörü-Eylem-Yansıtma (ÖEY) Döngüsü**”; “öğrencilerin düşüncelerini sürekli olarak geliştirdiği, bilinçli ve sorumlu bir şekilde hareket ettiği, zamanla toplumsal refaha katkıda bulunan uzun vadeli hedeflere doğru ilerlediği, tekrarlanan bir öğrenme sürecini” ifade eder. ÖEY döngüsü; öngörü, eylem ve yansıtma olmak üzere üç aşamadan oluşur. Öğrenciler, **öngörü aşamasında** eylemlerinin uzun ve kısa vadeli sonuçlarını tahmin ederler. **Eylem aşamasında** refaha katkıda bulunmak amacıyla hedeflerine yönelik eylemde bulunurlar. **Yansıtma aşamasında** ise bilimsel sorgulamaya dayalı bir şekilde sistematik düşünürler (OECD, 2019).

“ Pusulaya göre öngörü aşaması, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde KARAR VERME becerisine karşılık gelmektedir. ”

Öngörü-Eylem-Yansıtma Döngüsü ile Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde yer alan üst düzey düşünme becerileri arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır. Pusulaya göre öngörü aşaması, öğrencilerin bir eylemi seçerken gelecekteki sonuçları düşünmelerini içerdiği için karar verme becerisi bu aşamada öğrencilere yardımcı olur. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde karar verme becerisi, öğrencilerin gelecekteki eylemlerinin sonuçlarını tahmin etmelerine ve buna göre doğru seçenekler geliştirmelerine imkân tanır. Bu süreçte öğrenciler; karara yönelik amaçları belirler, bilgi toplar, alternatif seçenekler oluşturur, her bir seçeneğin olası sonuçlarını mantıklı bir şekilde değerlendirir ve sonuçlara göre en uygun kararı verirler. Kararlarının sonuçları üzerinde yansıtma yaparlar. Yansıtma, öğrencilerin gelecekte daha iyi kararlar verebilmeleri için önemli bir öğrenme fırsatıdır.

“ Pusulaya göre eylem aşaması, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde PROBLEM ÇÖZME becerisine karşılık gelmektedir. ”

Pusulaya göre öğrenciler eylem aşamasında belirli bir sorunu çözebilmek için mevcut bilgi ve becerilerini aktif bir şekilde kullanarak harekete geçerler. Bu aşamada öğrenciler, öğrendikleri teorik bilgileri pratiğe dökerken problem çözme becerilerini kullanırlar. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde problem çözme becerisi; öğrencilerin karşılaştıkları sorunları analiz etmeleri, çözüm için gerekli adımları atmaları ve bu süreci değerlendirmeleri olmak üzere üç aşamadan oluşur. Problem çözme sürecinin ilk adımında öğrenciler problemin ana unsurlarını belirleyip çözüm için odaklanmaları gereken alanları tespit ederler. Sonrasında öğrenciler süreci özetleyip geçmiş deneyimlerinden ve mevcut kaynaklardan yararlanarak çözümün olası sonuçlarını tahmin ederler. Çözüm önerileri üzerinde akıl yürütürler ve sonra problemin çözümüne ilişkin değerlendirmede bulunurlar.

“ Pusulaya göre yansıtma aşaması, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde ELEŞTİREL DÜŞÜNME becerisine karşılık gelmektedir. ”

Pusulaya göre öğrenciler, yansıtma aşamasında gerçekleştirdikleri eylemleri değerlendirir, elde ettikleri sonuçları analiz eder ve gelecekteki eylemlerini iyileştirmek için gereken adımları atarlar. Bunun için eleştirel düşünme becerilerini kullanırlar. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde eleştirel düşünme becerisi; “karşılaşılan bilgilere ilişkin sorgulama, akıl yürütme ve yansıtma becerisini” ifade eder. Öğrenciler; önceki eylemlerini değerlendirerek hangi kararların doğru olduğunu, hangi eylemlerin eksik kaldığını ve hangi etmenlerin eylemlerinin sonucunu etkilediğini sorgularlar. Sonrasında sorguladıkları konu ile ilgili akıl yürütürler. Akıl yürütme, öğrencilerin bilgiyi değerlendirmelerine ve elde ettikleri sonuçlar üzerinde mantıklı bir şekilde düşünmelerine imkân tanır. Öğrenciler akıl yürütmeyle ulaştıkları çıkarımları yansıtırlar. Tüm bu süreç öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini yönetmelerini ve gelecekte daha etkili öğrenme stratejileri geliştirmelerini sağlar.

3.2.2. Akademik Başarının Güvencesi:

Alan Becerileri

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde alan becerilerine on temel kategoride yer verilmiştir. Bunlar; Türkçe, matematik, fen bilimleri, sosyal bilimler, sanat, beden eğitimi, oyun ve spor, bilişim teknolojileri ve yazılım, tasarım, din eğitimi ve öğretimi, yabancı dil alan becerileri ve yabancı dil destekleyici becerilerdir (Bilgi Görseli 8). Alan becerileri, kavramsal becerileri ve/veya alana özgü bütünleşik becerileri kapsayacak şekilde yapılandırılmıştır (MEB, 2024a).

Anlama Becerileri

- Dinleme/İzleme Becerisi
- Okuma Becerisi

Anlatma Becerileri

- Konuşma Becerisi
- Yazma Becerisi

- Matematiksel Muhakeme Becerisi
- Matematiksel Problem Çözme Becerisi
- Matematiksel Temsil Becerisi
- Veri ile Çalışma ve Veriye Dayalı Karar Verme Becerisi
- Matematiksel Araç ve Teknoloji ile Çalışma Becerisi

- Bilimsel Gözlem Becerisi
- Sınıflandırma Becerisi
- Bilimsel Gözleme Dayalı Tahmin Becerisi
- Bilimsel Veriye Dayalı Tahmin Becerisi
- Operasyonel Tanımlama Becerisi
- Hipotez Oluşturma Becerisi
- Deney Yapma Becerisi
- Bilimsel Çıkarım Yapma Becerisi
- Bilimsel Model Oluşturma Becerisi
- Tümevarımsal Akıl Yürütme Becerisi
- Tümdengelimsel Akıl Yürütme Becerisi
- Kanıt Kullanma Becerisi
- Bilimsel Sorgulama Becerisi

SOSYAL BİLİMLER ALAN BECERİLERİ

- Zamanı Algılama ve Kronolojik Düşünme Becerisi
- Kanıta Dayalı Sorgulama ve Araştırma Becerisi
- Tarihsel Empati Becerisi
- Değişim ve Sürekliliği Algılama Becerisi
- Sosyal Katılım Becerisi
- Girişimcilik Becerisi
- Mekânsal Düşünme Becerisi
- Coğrafi Sorgulama Becerisi
- Coğrafi Gözlem ve Saha Çalışması Becerisi
- Harita Becerisi
- Tablo, Grafik, Şekil ve/veya Diyagram Becerisi
- Mantıksal Muhakeme Becerisi
- Felsefi Sorgulama Becerisi
- Felsefi Muhakeme Becerisi
- Felsefi Düşünce Ortaya Koyma Becerisi
- Eleştirel Sosyolojik Düşünme Becerisi
- Tarihsel Sorun Analizi ve Karar Verme Becerisi

SANAT ALAN BECERİLERİ

- Sanatsal Algılama
- Görsel Mesajı Okuma
- Sanat Eserini İnceleme
- Sanatsal Üretim Yapma
- Sanatsal Tasarım Yapma
- Müziksel İşitme
- Müziksel Okuma
- Müziksel Yazma
- Müziksel Dinleme
- Müziksel Söyleme
- Müziksel Çalma
- Müziksel Yaratıcılık
- Müziksel Hareket

BEDEN EĞİTİMİ, OYUN VE SPOR ALAN BECERİLERİ

- Hareketi Sergileme
- Hareket Kavramlarını Uygulama
- Taktik ve Strateji Geliştirme
- Fiziksel Aktiviteye Katılma
- Ritmik Hareket Etme
- Fiziksel Uygunluk Sağlama
- Eşle/Grupla Hareket Etme
- Adil Oyun Anlayışına Uygun Davranma
- Takım/Grup Liderliği Sergileme
- Güvenli Ortam Oluşturma

**BİLİŞİM
TEKNOLOJİLERİ
VE YAZILIM
ALAN
BECERİLERİ**

- Bilişim Teknolojilerini Kullanma
- Bilgi İşlemsel Düşünme
- Yazılım Geliştirme
- Dijital Ürün Geliştirme
- Veri Yönetimi
- Dijital Güvenlik Önlemleri Alma

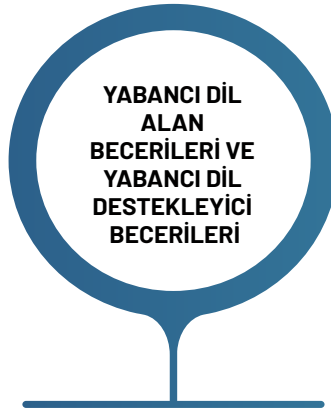
**TASARIM
ALAN
BECERİLERİ**

- Tasarım Ürünü Oluşturma
- Benzetişim/Benzetim
- Çoklu Ortam Sunum
- Doğa ve Canlıları Tasarımla İlişkilendirebilme/Esinlenme

**DİN EĞİTİMİ
VE ÖĞRETİMİ
ALAN
BECERİLERİ**

- Temel Kaynakları Kullanma
- Dinî Kaynakları Tetkik
- Tahkik
- Tefekkür
- Dinî Delillere Başvurma
- Tatbik
- Tilavet
- Hitabet ve Mesleki Uygulama

**YABANCI DİL
ALAN
BECERİLERİ VE
YABANCI DİL
DESTEKLEYİCİ
BECERİLERİ**

Alımlayıcı Beceriler

- Dinleme/İzleme-Anlamlandırma
- Okuma-Anlamlandırma

Üretici Beceriler

- Konuşma-Anlatma
- Yazma-Anlatma

Destekleyici Beceriler

- Dil Bilgisi Seçme-Kullanma
- Sözcük Seçme-Kullanma
- Sesletim Seçme-Kullanma

Bilgi Görseli 8: Alan Becerileri

3.2.3. Kendini Tanımayı, Dünyayı Anlamayı Sağlayan

Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde **sosyal-duygusal öğrenme becerileri** "kişinin kendisi ve çevresi ile olumlu ilişkiler kurabilmesi, duygularını yönetebilmesi, empati yapabilmesi dolayısıyla sağlıklı bir benlik geliştirebilmesi için gerekli olan beceriler" olarak tanımlanmıştır. Modelde sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin alan becerileri ve kavramsal beceriler ile harmanlanarak öğrencilere kazandırılması amaçlanmıştır. Model, bu nedenle öğrencilerin öğrenme çıktısına ulaşmalarını sağlarken sosyal-duygusal yönden de gelişimlerini destekleyen bir yapıda tasarlanmıştır. Bu yapı; aynı zamanda dinamik niteliğiyle öğrencilerin bireysel farklılıklarına, okul ve çevrenin koşullarına, zamanın ruhuna ve geleceğin beklentilerine uyarlanabilir özelliktedir. Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin bu yapısı, modelde yer alan gelişim sürecinin tamamlayıcı ve bütüncül yönünü yansıtmaktadır. Bir sistemin düzenli ve verimli işlemesi için sistemde yer alan bütün unsurların uyum içerisinde olması önemle ele alınmıştır. Sosyal-duygusal öğrenme becerilerini geliştirmeye yönelik öğretim uygulamaları; öğretmenleri, öğrencileri, okul yöneticilerini, velileri ve diğer paydaşları kapsayacak şekilde planlanmıştır. Bu paydaşların sosyal-duygusal öğrenme becerilerine sahip olmalarının yanı sıra davranışlarıyla rol model olarak görülmeleri ve bütüncül öğretim programlarının uygulanmasında diğer paydaşlarla dayanışma içinde bulunmaları gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 2024a).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde sosyal-duygusal öğrenme becerileri birbiriyle ilişkili bir yapı içerisindedir; benlik becerileri, sosyal yaşam becerileri ve ortak/bütüncül becerilerden oluşan üç bileşenli bir sosyal-duygusal öğrenme beceri seti olarak tanımlanmıştır (Bilgi Görseli 9). Bu beceriler ayrı bir içerik veya öğrenme çıktısı olarak değil öğretim programlarının tamamına nüfuz eden ve bu yönüyle öğretim programında yer alan diğer becerilerin gelişimini destekleyen bir beceri seti olarak işlev görmektedir (MEB, 2024a).

Bilgi Görseli 9: Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin ilk bileşeni olan **benlik becerileri**, “kişinin ihtiyacı olan kişisel kaynakları geliştirerek kullanabilmesini” ifade eder. Bu açıdan bireyin kendisini ve kişiliği ile ilgili süreçlerini yakından ilgilendirir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde; kendini tanıma (öz farkındalık), kendini düzenleme (öz düzenleme) ve kendine uyarlama (öz yansıtma) olmak üzere üç benlik becerisi tanımlanmıştır. Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin ikinci bileşeni olan **sosyal yaşam becerileri**, “kişinin toplumsal hayata etkin olarak katılabilmek ve günlük hayatta karşılaştığı problemlerin üstesinden gelebilmek için kullandığı becerileri” ifade eder. Kişinin toplumsal yönüyle doğrudan ilişkili olan bu beceriler iletişim, iş birliği ve sosyal farkındalık olmak üzere üç ana başlık altında sınıflandırılmıştır. Modelde alan yazınındaki diğer sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin kavramsallaştırılmasından farklı biçimde özgün ortak/birleşik beceriler olarak ifade edilen bir beceri seti de tanımlanmıştır. Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin üçüncü bileşeni olan **ortak/birleşik beceriler**, “benlik becerileri ve sosyal yaşam becerileri ile birlikte sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin yapısını oluşturmakta, ayrıca benlik becerileri ile sosyal yaşam becerilerinin kesişim noktasında” yer almaktadır. Bu sayede öğrencilerin bireysel ve toplumsal yönlerinin bir arada gelişmesi sağlanır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde uyum, esneklik ve sorumlu karar verme olmak üzere üç ortak/birleşik beceri tanımlanmıştır (MEB, 2024a).

OECD Öğrenme Pusulası 2030’da sosyal ve duygusal beceriler bireylerin kendilerini geliştirmelerini, özel ve kamusal alanda sağlıklı ilişkiler kurmalarını ve vatandaşlık sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlayan duygu, düşünce ve davranış kapasitelerini ifade eder. Empati, öz farkındalık, saygı, iletişim ve iş birliği bu beceriler arasında yer alır (OECD, 2018). Ayrıca OECD Öğrenme Pusulası 2030’da öğrencilerin gelecekte sahip olmaları gerektiği düşünülen bilgi, beceri, tutum ve değerleri öğrencilere kazandırmak için öncelikli sahip olmaları gereken bazı alışkanlıklar olarak ifade edilen “temel dayanaklar” başlığı altında sosyal ve duygusal temellere yer verilmiştir. Pusula, hem bireylerin hem de toplumun yaşamını başarılı, dengeli ve tatmin edici bir şekilde sürdürebilmesini hedefler. Bireysel ve toplumsal refahı ön planda tutar. Bu durumu, öğrencinin 2030 hedeflerine ve yetkinliğine ulaşması için temel bir dayanak olarak ele alır (OECD, 2019).

Öngörü-Eylem-Yansıtma Döngüsü Bağlamında Sosyal-Duygusal Öğrenme Becerileri

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da yer alan ÖEY döngüsü ile Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan sosyal-duygusal öğrenme becerilerinden olan benlik becerileri arasında güçlü bir ilişki bulunmaktadır.

“ Pusulaya göre öngörü aşaması, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde sosyal-duygusal öğrenme becerilerinden KENDİNİ TANIMA ile benzerlik taşımaktadır. ”

Pusulaya göre öngörü aşamasında öğrencilerin, eylemlerinin kısa ve uzun vadeli sonuçlarını düşünerek bu süreçte kendilerini nasıl geliştireceklerine karar vermeleri söz konusudur. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan “kendini tanıma” ile benzerlik taşımaktadır. **Kendini tanıma;** öğrencilerin kişisel özelliklerinin duygu, düşünce ve davranışlara nasıl yansıdığının bilincinde olmalarını ifade eder. Öğrenciler, önceki öğrenme deneyimlerinden yararlanarak daha verimli öğrenme stratejilerini geliştirir ve öğrenme süreçlerini nasıl yönetebileceklerini düşünürler. Ayrıca duygusal farkındalıklarını geliştirerek hangi duyguları yaşadıklarını fark ederler. Bu da gelecekteki eylemlerini bilinçli bir şekilde düşünmelerine yardımcı olur. Son olarak öğrenciler, olaylar karşısında hangi duyguları hissedebileceklerinin farkına vararak duygusal farkındalıklarını artırır.

“ Pusulaya göre eylem aşaması, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde sosyal-duygusal öğrenme becerilerinden KENDİNİ DÜZENLEME ile benzerlik taşımaktadır. ”

Pusulaya göre eylem aşamasında, öğrencilerin duygu ve düşünceleri doğrultusunda harekete geçmesi söz konusudur. Bu aşamada öğrenciler kendini düzenleme becerilerini kullanırlar. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde **kendini düzenleme;** kişisel hedeflere ulaşabilmek için duygu, davranış ve zihinsel stratejilerin izlenmesi, değerlendirilmesi ve kontrol edilmesini içerir. İlk adımda öğrenciler, ihtiyaçlarını belirleyip bu ihtiyaçlar doğrultusunda hedeflerini belirlerler. Motivasyonlarını ayarlamak, öğrencilerin dikkatlerini toplayarak hedeflerine odaklanmalarını sağlar. Eylem aşamasında öğrenciler duygularını, düşüncelerini ve davranışlarını izleyip yöneterek sürecin içinde kalır ve hedeflerine odaklanırlar. Ayrıca kendi ilerlemelerini değerlendirmeleri, süreci iyileştirmeleri için önemli bir adımdır ve stratejilerini gözden geçirip gerekirse düzeltme yapmalarına yardımcı olur. Son olarak öğrenciler çevresel faktörleri ve içsel stratejileri iyileştirerek hedeflere ulaşmayı destekleyen adımlar atarlar.

“ Pusulaya göre yansıtma aşaması, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde sosyal-duygusal öğrenme becerilerinden KENDİNE UYARLAMA ile benzerlik taşımaktadır. ”

Pusulaya göre yansıtma aşaması; öğrencilerin duygu, düşünce ve davranışlarını gözden geçirmelerini süreçleri dönüştürmelerini ve gelecekteki eylemlerinde daha bilinçli olmalarını sağlar. Bu aşama için kendine uyarılama önemlidir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde **kendine uyarılama;** öğrencilerin duygu, düşünce ve davranışlarını gözden geçirerek bunları dönüştürme ve geliştirme sürecini ifade eder. Kendine uyarılama öğrencilerin geçmiş deneyimlerinden öğrendikleri bilgileri kullanarak yeni duygu, düşünce ve davranış biçimleri geliştirmelerini sağlar. Bu, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini fark etmelerine ve hangi stratejilerin etkili olduğunu belirlemelerine yardımcı olur. Yansıtma aşamasındaki bu değerlendirme süreci; öğrencilerin gelecekte daha bilinçli kararlar almalarını, kendini düzenleme becerilerini daha iyi kazanmalarını ve daha etkili öğrenme stratejileri geliştirmelerini destekler.

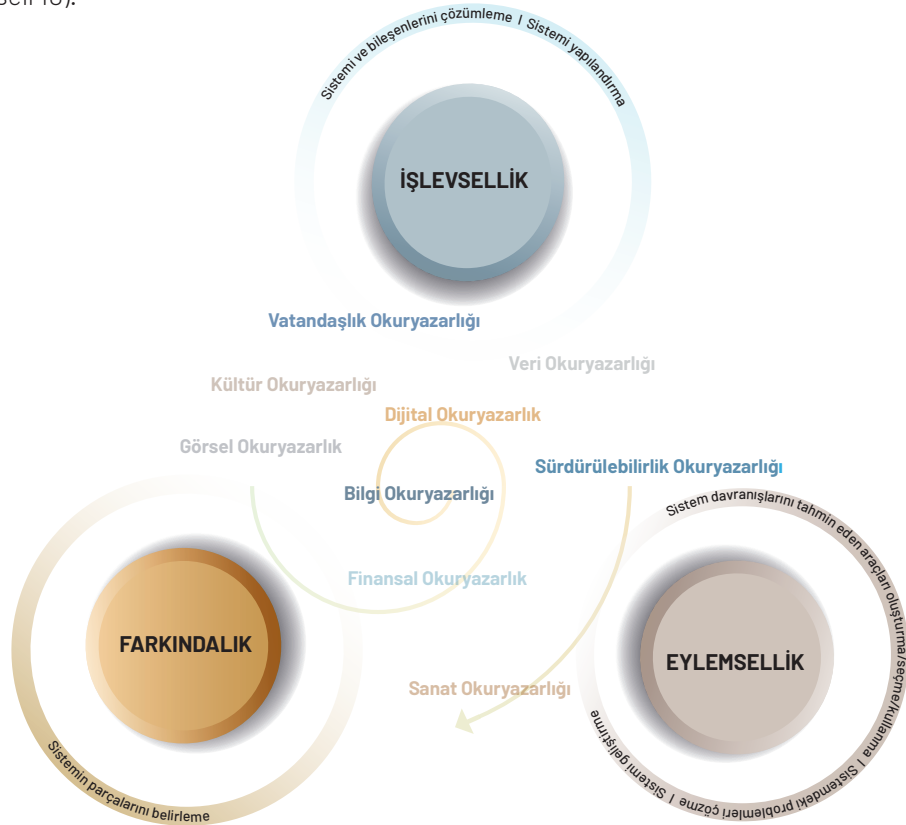
3.2.4. Öğretim Programlarındaki Sistem

Düşüncesinde

Okuryazarlık Becerileri

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin temel hedeflerinden biri de öğrencilere alandan bağımsız okuryazarlık becerilerinin kazandırılmasıdır. **Okuryazarlık becerileri**; "yeni durumlara uyum sağlamayı, değişimi fark etmeyi ve gelişen teknolojik yenilikleri günlük hayatta uygulamayı sağlayan becerileri" ifade eder. Sistem düşüncesinin bir unsuru olarak okuryazarlık, bireylerin karmaşık sistemleri anlamalarını ve bu sistemler arasındaki bağlantıları görmelerini sağlar. Bu bağlamda, okuryazarlık becerilerinin kazandırılmasıyla öğrencilerin yaşam boyu öğrenme becerilerinin güçlendirilmesi hedeflenir (MEB, 2024a).

Sistem okuryazarlığı ile geliştirilen sistem düşüncesi, dört temel durumu anlamayı amaçlamaktadır: Sistemi farkında olmak, sistemin parçalarını bilmek, bu parçalar arasındaki ilişkileri belirlemek ve sistemin amaç ve işlevini anlamak. Öğretim programlarında farklı okuryazarlık becerileri yapılandırılırken sistem düşüncesi çerçevesinde hareket edilmiştir. Sistem düşüncesi bu amaç doğrultusunda "öğretim programlarında yer verilen '**bilgi okuryazarlığı, dijital okuryazarlık, finansal okuryazarlık, görsel okuryazarlık, kültür okuryazarlığı, vatandaşlık okuryazarlığı, veri okuryazarlığı, sürdürülebilirlik okuryazarlığı ve sanat okuryazarlığı**' türlerinin bütünleşik becerileri, sistem düşüncesi bütünleşik becerileri" ile ilişkilendirerek belirlenmiştir (MEB, 2024a). Belirlenen okuryazarlık becerilerine ait süreç bileşenleri öğrencilere üç düzeyde kazandırılmak üzere planlanmıştır. Bu üç düzey, gelişimsel olarak uygun ve sarmal bir yapıda tasarlanmıştır (Bilgi Görseli 10).

Bilgi Görseli 10: Sistem Okuryazarlığı Bağlamında Okuryazarlık Becerileri

Bu düzeyler şunlardır:

- ▶ okuryazarlık türünde geçen temel bilgileri, terimleri, kavramları, olguları tanımlama, anlama, bunların farkında olma ve duyarlılık göstermeye yönelik **farkındalık düzeyi**,
- ▶ öğrencilerin bu bilgi, terim, kavram ve olgulara yönelik bütünsel ilişkiyi fark etmelerine yönelik **işlevsellik düzeyi**,
- ▶ edinilen bilgilere yönelik öğrencilerin eyleme geçeceği **eylemsellik düzeyi**dir.

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da okuryazarlık becerisine ayrı bir beceri olarak sınıflandırılmakla birlikte temel dayanaklar başlığı altında yer verilmiştir. Bilişsel temeller başlığı altında dijital okuryazarlık, veri okuryazarlığı ve sayısal okuryazarlığa değinilmiştir. OECD Öğrenme Pusulası 2030'a göre günümüz dünyasında teknolojinin geldiği noktaya bakıldığında dijital okuryazarlığın temel beceri olarak yer alması bir gerekliliktir. Öğrenci, bu beceri aracılığıyla bilgiye hızlıca ulaşır; karar verme ve üretme sürecinde teknolojiyi etkin bir şekilde kullanır. Dijital araçlar günümüzde olduğu kadar gelecekte de yaşamın her alanında var olacaktır. Bu durum, teknolojinin etik ve güvenli kullanımının gereğini de beraberinde getirmiştir. Bu bakımdan dijital okuryazarlık, hem dijital araçları amacına uygun ve yararlı olacak şekilde kullanmayı hem de güvenilir dijital kaynakları belirlemeyi kapsayan bir okuryazarlık türüne evrilmiştir (OECD, 2019).

OECD Öğrenme Pusulası 2030, veri okuryazarlığının hem sosyal hem de teknik özellikleri olduğuna değinir. Raporda, veri okuryazarlığının veri yönetimi kapsamında verilerin düzenlenmesi, alınması ve veri kalitesinin desteklenmesiyle birlikte verilerin işlendikten sonra yorumlanıp bir bütün hâline getirildiği, bu verilerin bilgiye dönüştüğü ve iletişim yoluyla diğer kişilere aktarıldığı bilgisine de yer verilmektedir. Günümüzde işletmelerin büyük veri grupları ile karşı karşıya kaldıkları raporda belirtilmiştir. Bu işletmelerin elde ettikleri tüm verileri kaydetmelerinin önemli bir sorun hâline geldiği vurgulanmaktadır. Dolayısıyla pusulaya göre kalabalık veri gruplarının analiz edilip bilgi hâline dönüştürülmesi günümüz toplumlarında bir ihtiyaç hâline gelmiştir. Bu bakımdan veri okuryazarlığı eğitim programları için çekirdek bir temel olma özelliğini taşır (OECD, 2019).

OECD Öğrenme Pusulası 2030, sayısal okuryazarı olmanın yalnızca matematiksel işlem ve formlerin yer aldığı bir çalışma kağıdını çözmekle sınırlı olmadığını belirtmiştir. Sayısal okuryazarlık; matematiksel işlemlerin yanı sıra gerek iş gerekse özel hayatta yaşamın her anında farklı verileri elde edip yorumlamayı, hesaplamayı, verilerle etkileşim içinde olmayı kapsar. Pusulaya göre sayısal okuryazarlık, 2030 yılına kadar tanımsal anlamda değişmeye devam edecektir. Günümüzde mobil telefonlar üzerinden elde edilen sayısal veriler ya da bankacılık finans işlemleri, hesaplama gerektiren bütçe ile ilgili işlerde bireylerin yetersizliği, günlük yaşamlarında sıkıntılara yol açmaktadır. Bu durum, bireyin hayat kalitesini ve genel anlamda toplumun refahını düşüreceğinden sayısal okuryazarlık temel bir beceri olarak raporda yer almaktadır (OECD, 2019).

3.2.5. Sağlıklı Yaşamın Anahtarı

Fiziksel Beceriler

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde **fiziksel beceriler**; bireyin “kol, bacak, gövde ve kas gruplarının doğru ve tutarlı hareketlerini” ifade eder. Fiziksel becerilerin gelişimi; bireylerin hayat boyu devam eden fiziksel aktivitelerini kendi kapasite ve ihtiyaçlarına göre sürdürebilmeleri için gereken güven, isteklilik, bilgi ve yeterliliği içerir. Bu bağlamda bu becerilerin gelişimi öğretim programlarında önemli bir yer tutar. Fiziksel beceriler yalnızca motor hareketlerden ibaret değildir. Zihinsel, sosyal, duygusal boyutları ve eğilim boyutlarını da içerir. Bu bağlamda modelde fiziksel becerilerin geliştirilmesi; kavramsal beceriler, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, değerler ve eğilimlerle etkileşim içinde bütüncül bir yaklaşımla ele alınmıştır (MEB, 2024a).

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da pratik ve fiziksel beceriler, öğrencilerin yaşam içinde karşılaştığı fiziksel araçları işlevlerine uygun şekilde kullanabilme becerilerini ifade eder. Bilgi ve iletişim teknolojilerini kullanabilme, müzik, sanat ve spor çalışmaları yapabilme, kişisel hijyeni sağlayabilme ve bireysel yeteneklerini duruma uygun şekilde kullanabilmeyi kapsamaktadır (OECD, 2018). Ayrıca OECD Öğrenme Pusulası 2030'da temel dayanaklar içerisinde sağlık temelleri de yer almaktadır. Pusulaya göre öğrencinin benimsemiş olduğu sağlıklı yaşam tarzı, stresi yönetebilme becerisi ve duygusal anlamda rahat hissediyor oluşu sağlık temellerini içerir. Pusulada sağlık okuryazarı bireylerin yetişmesinin önemli olduğuna ancak daha önemli olanın sağlıklı yaşamı sürdürebilecek bireylerin yetişmesi olduğuna dikkat çekilmiş ve sağlık okuryazarlık kapsamında değil tek başına temel bir esas olarak vurgulanmıştır. OECD tarafından yapılan uluslararası sınavların değerlendirme sonuçlarına bakıldığında öğrencilerin önemli bir kısmının günlük yaşamlarında herhangi bir fiziksel aktivite yapmadığı tespit edilmiştir. Bu sebeple pusulada gerek hareketli yaşam gerekse de doğru beslenmenin önemi üzerinde durulmuştur (OECD, 2019).

3.2.6. Becerilerin Tetikleyicisi

Eğilimler

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde **eğilim**; "kişinin sahip olduğu becerileri gerekli durumlarda niyet, duyarlılık, isteklilik ve değerlendirme öğeleri doğrultusunda nasıl kullandığı ile ilgili zihinsel örüntüleri" ifade eder. Eğilimler; kişinin sahip olduğu bütün bilgi ve becerilerini, hedeflerini, öngörü ve motivasyonunu içerir. Bu nedenle bireyin tüm davranış biçimlerini oluşturmada belirleyici bir rol üstlenmektedir. Öğrencilerin kavramsal becerileri, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri ve alana özgü becerileri etkili ve verimli bir biçimde kullanmalarını sağlayan temel bir bileşendir. Eğilimler, öğrencilerin bu becerileri hem birbirinden bağımsız hem de bütüncül şekilde geliştirmesini destekleyecek niteliktedir (MEB, 2024a). Eğilimler; benlik eğilimleri, sosyal eğilimler ve entelektüel eğilimler olarak sınıflandırılmıştır (Bilgi Görseli 11).

Bilgi Görseli 11: Eğilimler

“ Kişilik özelliklerinin becerilere yansıması olan benlik eğilimleri ”

Benlik eğilimleri, bireyin sahip olduğu kişilik özelliklerini becerilerine yansıtmayı ifade eder. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde benlik eğilimleri; merak, bağımsızlık, azim ve kararlılık, kendine inanma (öz yeterlilik), kendine güvenme (öz güven) ve seçicilik olmak üzere altı başlık altında sınıflandırılmıştır.

“ Sosyal ortamlarda sergilenen becerileri tetikleyen sosyal eğilimler ”

Sosyal eğilimler, bireyin kişiliğini sosyal bir ortamda sergileyeceği becerilere yansıtmayı ifade eder. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde sosyal eğilimler; empati, sorumluluk, girişkenlik, güven ve oyunseverlik olmak üzere beş başlık altında sınıflandırılmıştır.

“ Düşünsel birikimlerin becerilere yansıması olan entelektüel eğilimler ”

Entelektüel eğilimler, bireyin düşünsel birikimlerini sergileyeceği becerilere yansıtmayı ifade eder. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde entelektüel eğilimler; muhakeme, odaklanma, yaratıcılık, gerçeği arama, açık fikirlilik, analitiklik, sistematiklik, soru sorma, şüphe duyma ve eleştirel bakma olmak üzere on bir başlık altında sınıflandırılmıştır.

3.3. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile OECD Öğrenme Pusulası 2030'da 21. Yüzyıl Becerilerine Yönelik Temel Hususlar

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, 21. yüzyıl becerilerinin sınıflandırılması ve kazandırılmasına yönelik bir çerçeve sunmakta olup OECD Öğrenme Pusulası ile örtüşmektedir. OECD Öğrenme Pusulası becerilerin sınıflandırılması ve eğitim sistemlerine nasıl entegre edilmesi gerektiği noktasında önemli bir kılavuzdur. OECD'nin sınıflandırmasında bilişsel, fiziksel, sosyal ve duygusal beceriler üzerine odaklanılırken bu becerilerin eğitim süreçlerinde öğrencilerin hem akademik başarılarını hem de sosyal uyumlarını artırmak için gerekli temel unsurlar olduğu vurgulanmıştır. Tablo 8'de Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'un 21. yüzyıl becerileri noktasında ele aldıkları temel hususlara yer verilmiştir.

Tablo 8: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli	OECD Öğrenme Pusulası 2030
21. yüzyıl becerileri geniş bir kapsamda sınıflandırılmıştır.	21. yüzyıl becerileri üç başlıkta sınıflandırılmıştır.
Beceriler arasında ilişkisel ve döngüsel bir yapı vardır.	Bilgi ve becerilerin transferi sosyal bağlamlarda gerçekleşir.
Öğrencilerin zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve ahlaki gelişimlerine eş zamanlı olarak odaklanılır.	Bilişsel becerilerin gelişimi ahlaki olgunluğu destekler.
Bilişsel becerilerle birlikte üstbilişsel becerilerin önemini vurgulanmıştır.	Üstbilişsel beceriler, diğer bilişsel becerilere kıyasla daha önemli bir hâle gelmiştir.
Sosyal-duygusal öğrenme becerileri ön planda tutularak bütüncül eğitim yaklaşımı ile tüm eğitim sürecine entegre edilmiştir.	Demografik ve toplumsal değişikliklerden dolayı sosyal ve duygusal becerilere giderek daha fazla önem verilmektedir.
Öğrencilerin beden sağlığını ve bütüncül gelişimlerini desteklemek amacıyla fiziksel beceriler öğretim süreçlerine dâhil edilmiştir.	Fiziksel beceriler, öğrencilerin genel işlevselliği ve iyilik hâli için gereklidir. Bu beceriler öğrencilerin diğer becerileri geliştirmelerine yardımcı olur.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'un her ikisinde de 21. yüzyıl becerileri sınıflandırması mevcuttur. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde 21. yüzyıl becerileri; kavramsal beceriler, alan becerileri, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, sistem düşüncesi bağlamında okuryazarlık becerileri ve fiziksel beceriler olarak sınıflandırılmıştır. Öğretim programlarında kavramsal beceriler ve alan becerileri, öğrenme çıktıları çerçevesini oluşturur. Sos-

yal-duygusal öğrenme becerileri ve okuryazarlık becerileri öğretim programlarının tamamlayıcısı olan programlar arası bileşenlerde yer almaktadır. Modelde fiziksel becerilerin ayrı bir beceri sınıfı olarak alınmayıp diğer program bileşenleri ile bütünlük olarak programın yapısına nüfuz etmesi sağlanmıştır. Pusulada beceriler; bilişsel beceriler, sosyal ve duygusal beceriler ile pratik ve fiziksel beceriler olarak sınıflandırılmıştır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'un her ikisinde de bilgi ve becerilerin transferinin önemine değinilmiştir. Modelde bilgi kümeleri ile birlikte kavramsal beceriler, alan becerileri, bu becerileri destekleyen eğilimler ve programlar arası bileşenler çerçevesinde ilişkisel ve döngüsel bir yapı oluşturulmuştur. Öğrencilerin sadece akademik bilgi edinmeleri değil bu bilgiyi gerçek hayatta kullanabilme becerisi kazanmalarının önemli olduğu vurgusu vardır. Sosyal becerilerin geliştirilmesi ile öğrencilere; toplumsal bağlamlarda etkili bir şekilde iletişim kurma, iş birliği yapma ve liderlik etme becerisi kazandırılacağı belirtilmiştir. Pusulada bilgi ve becerilerin transferi sosyal bağlamlarda gerçekleşir. Bilgi ve becerilerin sosyal bağlamlarda kullanımı ve transferi farklı sosyal ve kültürel ortamlarda uygulanabilir hâle gelmesini sağlayarak öğrencilerin çevrelerine, toplumlarına ve iş dünyasına uyum sağlayabilmelerine olanak tanır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'un her ikisinde de ahlaki olgunluk desteklenmektedir. Modelde öğrencilerin zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve ahlaki gelişimlerine eş zamanlı olarak odaklanılmaktadır. Öğrenme süreçlerinde öğrencilerin akıl yürütme, eleştirel düşünme, karar verme gibi zihinsel becerileri geliştirilirken onlara bireysel sorumluluk ve toplumsal sorumluluk gibi beceri ve değerlerin de kazandırılması önemlidir. Böylece öğrencilerin sadece bilgi edinmeleri değil bu bilgiyi toplumda nasıl kullanacaklarına dair ahlaki sorumluluk kazanmaları da sağlanır. Pusulada bilişsel becerilerin gelişiminin ahlaki olgunluğu desteklediği vurgusu vardır. Bilişsel becerilerin geliştirilmesi; öğrencilerin doğru ve yanlış arasındaki farkı daha iyi ayırt edebilme, ahlaki kararlar alabilme, kararlarının sonuçlarını üstlenebilme ve etik değerleri anlayabilme kapasitesini artırır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'un her ikisinde de üstbilişsel becerilerin önemine değinilmiştir. Modelde gelecek için önem arz eden küresel bakış açısı ve uluslararası düşünme yetilerini geliştirmek amaçlanmıştır. Bu bağlamda üstbilişsel düşümenin gelişimine önem verilmiştir. Modelde öğrencilere çözümleme, muhakeme yapma, sorgulama, çıkarımda bulunma, eleştirel düşünme gibi beceriler kazandırmak ve bu sayede öğrencilerin karşılaştıkları problemlere yaratıcı ve eleştirel çözümler geliştirmelerini sağlamak hedeflenir. Öğrencilere öğrenmeyi öğrenme becerisi kazandırılarak onların kendi düşünce ve öğrenme süreçlerini yönetmeleri sağlanır. Modelde hayat boyu öğrenme kültürüne sahip fertler yetiştirmek hedeflenir. Hayat boyu öğrenme; "öğrencilerin öğrenmeyi öğrenme, liderlik, kariyer gelişimi, inisiyatif alma konularında deneyim kazanmaları açısından" önemlidir (MEB, 2024a). Öğrenci profilinde yer alan "üretken" öğrenci özelliği hayat boyu öğrenmeye vurgu yapar. Modelde yer alan program dışı etkinliklerde de hayat boyu öğrenme sağlanmaya çalışılır. Program dışı etkinliklerle entelektüel büyümeyi kapsayan bütüncül gelişimi sağlayan zihinsel yetenekler beslenmektedir. Bunun yanı sıra program dışı etkinliklerle öğrencilere ilgi ve yeteneklerini keşfetme imkânlarını sunan etkili bir ortam sağlanır. Bu etkinlikler sayesinde öğrencilerin sınırlarını zorlamaları ve yeni ufuklar keşfedebilmeleri sağlanır. Ayrıca okuryazarlık becerileri bağlamında öğrencilere sistem düşüncesi kazandırılarak onların hayat boyu öğrenme yeterliliklerinin güçlendirilmesi öncelikli amaçlardan biridir. Bu bağlamda model, zihinsel becerilerle birlikte üstbilişsel becerilerin de önemini vurgulamaktadır. Pusulada üstbilişsel becerilerin diğer bilişsel becerilere kıyasla daha önemli bir hâle geldiği vurgulanmıştır. Teknolojide yaşanan gelişmeler,

bilgisayar ve yapay zekâ teknolojilerindeki ilerlemeler, öğrencilerin bilgiye nasıl eriştiklerini, bilgiyi nasıl kullandıklarını ve nasıl öğrendiklerini yönetebilmeleri açısından önemlidir. Bu nedenle öğrencilerin; yaratıcı düşünme, karar verme, problem çözme, eleştirel düşünme gibi becerilerini geliştirmeleri ön plana çıkarılmıştır. Ayrıca öğrenmeyi öğrenmek, düşünme süreçlerini fark etmek, hayat boyu öğrenmek, diğer kültürleri anlamak ve değişen çevreye uyum sağlamak için üstbilişsel beceriler gerekmektedir.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'un her ikisinde de sosyal ve duygusal beceriler ön plana çıkmaktadır. Modelde bu beceriler, öğrencilerin toplumun çeşitli dinamiklerine uyum sağlayabilmeleri için ön planda tutulmuş ve bütüncül eğitim yaklaşımıyla tüm eğitim sürecine entegre edilmiştir. Model, akademik gelişimin yanı sıra bireysel gelişimde ve toplumsal etkileşimlerde de başarılı olabilmek için sosyal ve duygusal öğrenme becerilerinin geliştirilmesini amaçlar. Bu bağlamda model, öğrencilere sosyal yaşamlarında ve iş gücü piyasasında başarılı olabilmeleri için gerekli olan becerileri de kazandırmayı hedeflemektedir. Özellikle öğrencilerin kendini tanıma, iş birliği, sorumlu karar verme gibi becerilerle desteklenmesi hem bireysel hem de toplumsal başarılarını artırır. Modelde program dışı etkinliklerle öğrencilerin stres, kaygı ve zorluklarla başa çıkma becerileri geliştirilir. Bununla birlikte sosyal-duygusal gelişim desteklenerek öğrencilerin bir takımın parçası olarak çalışmayı, birlikte daha iyi yaşamayı, çatışmaları çözmeyi ve saygılı bir şekilde iletişim kurmayı öğrenmeleri sağlanır. Öğrencilerin duygu yönetimi, empati gibi becerilerinin güçlendirilmesi hedeflenerek toplumsal etkileşimde etkileşimde, etik sorumluluk taşıyan ve sorun çözme kapasitesine sahip bireyler olarak yetiştirilmesi modelin önceliklerindendir. Pusulaya göre günümüzde empati, duygusal denge, öz farkındalık gibi sosyal ve duygusal beceriler öğrencilerin bireysel gelişimini ve toplum içindeki etkili rollerini pekiştirmelerinde giderek daha önemli hâle gelmiştir. Bu beceriler öğrencilere sadece akademik alanda değil sosyal yaşamda ve iş gücü piyasasında da başarılı olmaları için gereklidir. Özellikle nüfus yaşlandıkça sağlık hizmetlerine olan ihtiyaç artmaya devam edecektir. Bu durum bakım, sosyallık, saygı gibi sosyal ve duygusal beceriler de gerektiren sağlıkla ilgili yeni ve gelişen mesleklerde kendini göstermektedir. Bu nedenle sosyal ve duygusal beceriler gerektiren işlerde çalışanların yerini yapay zekâ teknolojilerinin alması mümkün değildir. İnsanların kendilerinin ve başkalarının insanlık değerini tanıma yeteneklerini geliştirmeleri daha önemli hâle gelmektedir. Ayrıca günümüzde okulların ve iş yerlerinin kültürel açıdan daha çeşitli hâle gelmesiyle empati, öz farkındalık, saygı, iletişim, iş birliği gibi sosyal duygusal beceriler daha da önemli hâle gelmiştir. Küresel olarak eğitim, bilişsel becerilerle ilişkili kabul edilen bazı sosyal ve duygusal becerileri teşvik edici yönde geliştirilmelidir. Sosyal ve duygusal beceriler, akademik ortamlarda başarılı bir şekilde katılım sağlamak ve performans göstermek için ön koşuldur. Bu nedenle okuldaki başarı; akademik performansın yanı sıra öz denetim, azim, verimlilik, sorumluluk, merak, duygusal denge gibi sosyal ve duygusal becerilerin gelişimiyle de doğrudan ilişkilidir.

“ TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ'NE GÖRE SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİ, ÖĞRENCİLERİN HEM OKUL İÇİ HEM DE OKUL DIŞI HAYATLARINDA BAŞARILI OLMALARINI DESTEKLEYEN BİR YETERLİK KÜMESİ OLARAK ELE ALINMAKTADIR. ”

“ OECD ÖĞRENME PUSULASI 2030'A GÖRE BİLGİSAYAR TEKNOLOJİLERİNİN RUTİN GÖREVLERDE İŞ GÜCÜNÜ DEVRE DIŞI BIRAKMASI YARATICILIK GİBİ RUTİN OLMAYAN BİLİŞSEL BECERİLERE VE SOSYAL-DUYGUSAL BECERİLERE SAHİP BİREYLER İÇİN YENİ İSTİHDAM FIRSATLARI YARATMIŞTIR. ”

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'un her ikisinde de fiziksel becerilerin, öğrencilerin diğer beceri türlerini geliştirmelerine yardımcı olacağı vurgusu vardır. Modelde bütüncül gelişimin gerçekleştirilmesi ve sürdürülebilir kılınması sürecinde fiziksel becerilerin gelişimi, programlarda önemli bir yer tutar. Fiziksel becerilerin geliştirilmesi; toplumun her bir ferдинin fiziksel aktivitelerini kendi imkân ve yeteneklerine uygun olarak hayat boyu sürdürebilmeye duyduğu istek, güven, fiziksel yeterlilik, bilgi ve anlayışı kapsar. Modelde program dışı etkinliklerle öğrencilerin fiziksel gelişimi desteklenir. Bu etkinliklerle öğrencilerin kazandıkları becerileri hayat boyu sürdürmeleri ve sağlıklı bir hayat tarzı benimsemeleri sağlanır.

Müzik, sanat, spor gibi etkinlikler öğrencilerin bilişsel kapasitelerini artırırken fiziksel becerilerini de geliştirmelerine yardımcı olur. Bu beceriler, öğrencilerin sağlıklı alışkanlıklar kazanmalarını ve hayat boyu sağlıklı seçimler yapmalarını sağlar. Pusulaya göre fiziksel beceriler, öğrencilerin genel işlevselliği ve iyilik hâli için gereklidir. Öğrenci sağlığı ve iyilik hâli küresel bir önceliktir. Fiziksel eğitim, öğrencilerin sağlıklı alışkanlıklar geliştirmelerine ve

sağlık hakkında bilgi edinmelerine yardımcı olur. Özellikle genç yaşta oluşturulan alışkanlıklar yetişkinliğe kadar devam etmektedir. Bu nedenle fiziksel beceriler; sağlıklı alışkanlıkların erken kazanılmasına, gençlerin yetişkinliklerinde sağlıklı seçimler yapmalarına, ayrıca öğrencilerin diğer becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur. Müzik ve sanat aracılığıyla fiziksel becerilerin geliştirilmesi bilişsel ve üstbilişsel süreçleri gerektirir. Sanatı anlamak ve öğrenmek için çocuklar bu becerileri deneyimlemelidir.

Öğrenci sağlığı ve iyilik hâli küresel bir önceliktir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde program dışı etkinlikler yoluyla fiziksel becerilerin desteklenmesi ve hayat boyu devam etmesi sağlanmaktadır.

Sonuç

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da becerilerin gelişimi, öğrencilerin bilgi edinmelerinin yanı sıra bu bilgiyi bireysel hayatlarında, toplumda ve iş gücü piyasasında nasıl kullanacaklarına dair beceriler kazanmalarına yönelik bütüncül bir yapıda ele alınmıştır. Öğrencilerin bireysel gelişimlerini desteklerken, toplumsal sorumluluklarını da yerine getirmelerini sağlamak amacıyla zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel beceriler ve okuryazarlık becerileri arasında bir denge kurulması amaçlanmıştır. Model ve pusulada becerilerin transferinin sosyal bağlamlarda gerçekleştiği ve bir öğrencinin öğrenme süreçlerinin, toplumsal etkileşimler ve hayat boyu öğrenme ile desteklenmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu durum öğrencilerin daha sağlıklı, sorumlu ve etkili bireyler olarak toplumda yer alabilmelerini sağlamıştır. Eğitimdeki bu bütüncül yaklaşım, öğrencilerin gelecekteki başarıları için güçlü bir temel oluşturur.

4. DUYGU, DÜŞÜNCE VE DAVRANIŞLARI ŞEKİLLENDİREN DEĞERLER

Giriş

Günümüzün hızla değişen dünyasında bireylerin ve toplumların karşılaştığı zorluklar; onların daha esnek, sorumlu ve bilinçli bireyler olarak yetişmesini gerektirmektedir. Eğitimde değerlerin kazandırılması; öğrencilerin kişisel ve toplumsal gelişimlerini destekleyerek daha adil, eşitlikçi ve sürdürülebilir bir toplum yaratılmasına katkı sağlamaktadır. Bu bağlamda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030 öğrencilerin sorumluluk alma, etik kararlar verme ve toplumsal sorunlara çözüm geliştirme becerilerini geliştirerek geleceğe yön verecek yetkin bireylerin yetiştirilmesini amaçlamaktadır. Bu bölümde bireylerin ve toplumların gelişiminde merkezî bir rol oynayan değerler kavramı ele alınacaktır. Değer kavramının tanımı ve kapsamı üzerine kavramsal bir çerçeve oluşturulduktan sonra Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da bu değerlerin nasıl ele alındığı tartışılacaktır.

“İnsana, topluma,
geçmişe, geleceğe

ve yaşama ilişkin

ne varsa hepsinin özünde

değerler yer alır.”

4.1. Kavramsal Çerçeve

Hızla gelişen ve değişen dünyada oluşan yeni koşullar; bireylerin, toplumların yaşamını değiştirmekte ve insanlardan bu değişime ayak uydurmaları beklenmektedir. Toplumdaki değişimin temeli, bireylerin değişimine dayanmaktadır. Bireylerin bu hızlı değişimi yakalaması, günümüzde bir zorunluluk hâline gelmiştir. Bireyin değişen koşullara uyum sağlaması gerek küresel gerek ulusal çapta eğitim programlarına da yansımaktadır. Bu etki; eğitim programlarında beceri, tutum ve değer olarak yerini almaktadır.

Değer; bireyin hareketlerine, seçimlerine ve yargılarına ışık tutan, doğru ve yanlış birbirinden ayırmasını sağlayan ideallerdir (Koutsoukis, 2009). Değerler, insana özgü olup toplumun sosyal ve kültürel yapısını yansıtan amaçlardır. İnsana, topluma, geçmişe, geleceğe ve yaşama ilişkin ne varsa hepsinin özünde değerler yer alır. Dolayısıyla değişen dünya koşullarında var olan değerlerin önemi artmakta ya da yeni değerler ön plana çıkmaktadır. Bu bakımdan bireylerin topluma ve çağa uyumlu birer vatandaş olarak yetiştirilmesi, 21. yüzyıl insan profili kapsamında istenen tutum ve değerlere sahip olması gerek Türk eğitim sistemi gerekse de OECD için önem taşımaktadır.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde kişiyi erdemlere ulaştıran ve eylemleri aracılığıyla gözlemlenebilen değerler, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ile kavramsallaştırılmıştır. Bu çerçevede, öğrenciler değerlerin pratiğe aktarılmasını sağlayarak tutum ve değerlerini günlük yaşamda eyleme dönüştürür. **Erdem**, “eğitim-öğretim etkinlikleri sonucunda kişiye kazandırılması hedeflenen kişiliğin güçlü yanlarını” ifade eder. Bireyler bu erdemlere, yaşantıları sonucu geliştirdikleri değerler aracılığıyla ulaşır. **Değer**, “insanın hem kendisi hem de çevresiyle ilişkilerinde duygu, düşünce ve davranışlarını” biçimlendirmesini ifade eder. Bireyin sahip olduğu değerler ise **eylemlerinde** kendini göstermektedir. Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nde çatı değerler olan “Adalet, Saygı ve Sorumluluk” etrafında kümelenen bir değer çerçevesi sunulur.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde adalet, aile bütünlüğü, çalışkanlık, dostluk, duyarlılık, dürüstlük, estetik, mahremiyet, merhamet, mütevazılık, özgürlük, sabır, sağlıklı yaşam, saygı, sevgi, sorumluluk, tasarruf, temizlik, vatanseverlik ve yardımseverlik olmak üzere yirmi değer yer almaktadır. Bilgi Görseli 12'de Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'ne yer verilmiştir (MEB, 2024a).

Bilgi Görseli 12: Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi

TÜRKİYE YÜZYILI
MAARİF MODELİ'NİN
ANA HEDEFİ;
EYLEMLERDEN DEĞERLERE,
DEĞERLERDEN ERDEMLİ İNSANA,
ERDEMLİ İNSANDAN İSE
NİHAİ HEDEF OLARAK
“HUZURLU AİLE VE TOPLUM” İLE
“YAŞANABİLİR ÇEVREDE
HUZURLU İNSAN”A
ULAŞMAKTIR.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde millî, kültürel ve evrensel değerleri ön planda tutan Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ile kişisel, sosyal, toplumsal ve insani değerlerin geliştirilmesi hedeflenir. Öğrencilerin bireysel hayatlarında önemli olan sabır, tasarruf, çalışkanlık, mütevazılık, mahremiyet ve sağlıklı yaşam değerleriyle ruh ve beden bütünlüğünü sağlayarak **içsel ahenge sahip huzurlu insana** ulaşmayı hedefler. Sevgi, dostluk, vatanseverlik, yardımseverlik, dürüstlük, aile bütünlüğü ve özgürlük değerlerine **millî ve manevi değerlerin yaşandığı huzurlu aile ve toplum**; duyarlılık, merhamet, estetik ve temizlik değerlerine ise **çevre dostu yaşantıların olduğu yaşanabilir çevre** hedeflerinde yer verilerek millî ve evrensel değerlere vurgu yapılır. Bu değerler; bireylerin aidiyet hissi geliştirmesine, topluma uyum sağlamasına ve toplumsal barışı korumasına vurgu yapar (MEB, 2024a).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında hazırlanan öğretim programlarında değerler, ünite/tema/öğrenme alanı ile tutarlı biçimde öğrenme-öğretme yaşantılarında ele alınmıştır. Değerler, programın dikey düzleminde hiyerarşik bir yapıda değil öğrencilerin gelişim özelliklerini de göz önünde bulundurarak birikimli bir yapıda desteklenmiştir. Tablo 9'da öğretim programlarında değerlerin işlenişine yönelik örneklerle yer verilmiştir.

Tablo 9: Sosyal Bilgiler ve Tarih Dersi Öğretim Programlarında Değerlerin İşlenişi

Değer: D5. Duyarlılık
Ders: Sosyal Bilgiler
Öğrenme Alanı: Evimiz Dünya
<p>Öğrenme Çıktısı: SB.4.2.3. Afetlerin etkilerini azaltma konusunda yapılabileceklerle ilişkin oluşturduğu ürünü paylaşabilme</p> <p>Öğrenme-Öğretme Uygulamaları: (...) Afet ve Acil Durum Yönetimi Başkanlığının (AFAD) hazırladığı raporlardan da yararlanılarak afetlere hazırlıklı olmanın önemi üzerinde durulur. Afetlerin etkilerinden korunmak için yaşanan yerin afetlere nasıl hazırlıklı hâle getirilebileceğine ilişkin öğrencilerin fikirleri alınır. Afet hazırlıklarına yönelik örnekler incelenerek öğrencilerin duyarlılık değeri bağlamında afet bilinci geliştirmeleri desteklenir (D5.3).</p>

Öğrenme-öğretme uygulamalarında öğrencilere afetlere karşı hazırlıklı olmanın önemi vurgulanır ve öğrencilerin duyarlılık kazanmaları desteklenir. AFAD raporları ve örnekler incelenerek öğrencilerde afet bilinci geliştirilir.

Değer: D6. Dürüstlük
Ders: Tarih
Ünite : Geçmişin İnşa Sürecinde Tarih
<p>Öğrenme Çıktısı: TAR.9.1.3 Tarihsel bilginin üretim sürecini çözümleyebilme</p> <p>Öğrenme-Öğretme Uygulamaları: (...) Tarihsel bilginin üretim sürecinde tarihçilerin yararlandıkları bilim dallarını belirler. Çarpıtma, algı oluşturma, manipüle etme ve görmezden gelme gibi tarihsel bilginin kötüye kullanımına yönelik olumsuz örnekler üzerinden tarihsel bilginin üretim sürecinde dürüst davranmanın gerekliliği tartışılır (E3.10, SDB3.3, D6.1).</p>

Öğrenme-öğretme uygulamalarında tarihsel bilginin üretiminde dürüst davranmanın önemi vurgulanır, öğrencilerin sorumlu karar verme becerisi ve eleştirel düşünme eğilimi desteklenir.

OECD Öğrenme Pusulası 2030'a göre öğretim programları bilgi ve beceri geliştirmeye odaklanmalı ve öğrencilerde tutum ve değer oluşturmak adına onlara destek olmalıdır. Bu nedenle OECD Öğrenme Pusulası 2030'un ana bileşenlerinden olan tutum ve değerler, "bireysel, toplumsal ve çevresel refaha doğru ilerlerken kişinin seçimlerini, yargılarını, davranışlarını ve eylemlerini etkileyen ilke ve inançları" olarak tanımlanmıştır. Değerler; insanların özel ve toplumsal yaşamlarındaki kararları ve yargılarını yönlendiren, derinlemesine inançlara dayalı arka plandır. Tutumlar ise bu değer ve inançların davranışa dönüşme biçimidir yani kişinin sahip olduğu değerlere nasıl tepki verdiğini ve bu değerleri nasıl hayata geçirdiğini yansıtır. Bu kavramlar, kişilerin yaşamlarındaki seçimlerini yönlendiren rehber ilkelerdir. Bu değerlerin eğitim yoluyla kazandırılması, bireylerin hem kişisel gelişimlerine hem de toplumda daha adil ve eşitlikçi bir yaşamın inşasına katkı sağlar. Bu çerçevede tutumlar ve değerler, eğitimde giderek daha fazla yer alıp bireylerin ve toplumların gelişimine yön verir (OECD, 2019).

“

OECD ÖĞRENME PUSULASI 2030'A GÖRE "TUTUMLAR VE DEĞERLER", BİLGİ VE BECERİLERİ GELİŞTİRME KONUSUNDA MOTİVASYON SAĞLAR. "İYİ OLUŞ HÂLİ ", İYİ BİR KİŞİLİK VE İYİ BİR VATANDAŞLIK KAVRAMLARINI OLUŞTURAN ÖNCELİKLERİ ÇERÇEVELENDİRİR. TOPLUMSAL SERMAYEYİ VE TOPLUMSAL REFAHİ GELİŞTİREN MİLLÎ VE MANEVİ DEĞERLERİ DESTEKLER.

”

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da değerler, birden fazla paydaş tarafından küresel bir bakış açısıyla fakat yerel farklılıkları kabul ederek sınıflandırılmıştır. Değerler; kişisel değerler, sosyal değerler, toplumsal değerler ve insani değerler olmak üzere dörde ayrılmıştır. OECD, tüm bu değerlerin eğitim programlarına entegrasyonunu destekleyerek toplumda pozitif bir etki yaratacak bireyler yetiştirmeyi amaçlar. **Kişisel değerler;** bir kişinin kim olduğuna, anlamlı bir yaşam sürme ve hedeflerine ulaşma biçimine göndermede bulunur. Kişisel değerler, öğrencilerin anlamlı ve sorumlu bir yaşam sürmelerine olanak tanır. **Sosyal değerler,** bireyler arası ilişkilerin niteliğini belirleyen temel ilkeler ve inançlarla ilgilidir. Bu değerler; başkalarına yönelik davranış biçimlerini, çatışma durumlarının nasıl ele alındığını ve etkileşimlerin yönetiminde kullanılan yaklaşımları kapsar. Ayrıca toplumsal refahın temelini oluşturan kültürel varsayımları yansıtarak bir toplumun veya topluluğun etkili bir şekilde işleyişini destekler. **Toplumsal değerler;** kültürlerin ve toplumların önceliklerini, sosyal düzeni ve kurumsal yaşamı şekillendiren temel ve rehber ilkeler olarak tanımlanır. Bu değerler, toplumsal ve kurumsal yapıların yanı sıra belgelerde ve demokratik uygulamalarda yer aldığı kamuyuonun desteğiyle daha kalıcı bir nitelik kazanır. Demokrasi, adalet, eşitlik gibi ilkeleri içerir. **İnsani değerler;** toplumsal değerlerle pek çok ortak yön taşımasına rağmen ulusların ve kültürlerin ötesine geçen, tüm insanlığın refahını hedefleyen evrensel nitelikler olarak öne çıkar. Bu değerler, nesiller boyunca süregelen manevi metinlerde ve yerel geleneklerde izlenebilir. Ayrıca İnsan Hakları Evrensel Bildirgesi ve Birleşmiş Milletler - Sürdürülebilir Kalkınma Amaçları (SKA) gibi uluslararası belgelerde de ifade edilerek evrensel kabul görmüştür. OECD Öğrenme Pusulası 2030, insani değerler bağlamında sürdürülebilir kalkınma, kültürel çeşitlilik ve küresel vatandaşlığı evrensel değerler olarak vurgulamaktadır (OECD, 2019).

4.2. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da Değerler

21. yüzyıl eğitim modelleri öğrencilerin hem yerel kültürel değerleri hem de küresel sorumlulukları benimseyerek toplumda daha etkili ve sorumlu bireyler olarak yetişmelerini amaçlar. Bu bağlamda, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030; öğrencilerin yerel topluluklarına ve dünya genelindeki küresel sorunlara duyarlı, yaratıcı ve sorumlu bireyler olarak yetişmelerini hedefler.

4.2.1. Öğrenci Profiline Bakış

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde benimsenen bütüncül eğitim yaklaşımı, öğrencilerin potansiyellerini tam anlamıyla keşfetmelerini ve bu potansiyelleri hayata geçirebilmelerini sağlamayı amaçlamaktadır. Modelde öğrenci profilleri oluşturulurken öğrencilerin farklı gelişim alanları dikkate alınmış ve çok yönlü bir gelişim süreci hedeflenmiştir. Öğrencilerin akademik başarılarının yanı sıra kişisel, sosyal ve ahlaki yönleriyle de gelişim göstermeleri hedeflenmiştir. Hedeflenen öğrenci profili, Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nde sunulmuştur. Yetkin ve erdemli insanın yetişmesi adına yenilikçi bir yaklaşım ortaya konulmuştur. Bu doğrultuda insana bakışta "ontolojik bütünlük", bilgiye bakışta "epistemolojik bütünlük", eğitim sürecine bakışta "zamansal bütünlük", değerlere bakışta ise "aksiyolojik olgunluk" Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli özelinde öğrenci profilinin ana unsurlarını oluşturmuştur. Ahlaklı, bilge, cesaretli, estetik, iradeli, merhametli, sağlıklı, sorgulayıcı, üretken ve vatansever bir öğrenci profiliyle öğrencilere bireysel ve toplumsal düzeyde etkili olma yeteneğinin kazandırılması amaçlanmıştır (MEB, 2024a). Bu bağlamda model, öğrencilere potansiyellerini en üst düzeye çıkarmak için fırsatlar sunup bireysel ve toplumsal değerler arasında denge kurarak onların hem kendi hayatlarını hem de çevrelerini olumlu yönde şekillendirmelerine olanak tanır. Örneğin modelin hedeflediği sorgulayıcı ve cesaretli bir öğrenci, öğrenci etkenliği ilkesine uygun olarak kendi düşünce süreçlerini geliştirir ve toplumsal değişim için harekete geçer. Sağlıklı ve merhametli bir öğrenci, toplumsal sorumlulukları yerine getirirken başkalarının haklarına saygı duyarak kararlar alır ve bu süreçte toplumsal iyiliği gözetir. Tablo 10'da Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'un değerler kapsamında analizine yer verilmiştir.

Tablo 10: Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da Değerler

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli	OECD Öğrenme Pusulası 2030
Öğrencilerin ruh ve beden bütünlüğü dikkate alınarak onların zihinsel gelişimlerinin yanı sıra duygusal ve bedensel gelişimlerine de odaklanılır. Ruh sağlığı; sorumluluk, irade, disiplin, ahlaki değerler gibi içsel özelliklerin geliştirilmesi ile desteklenirken beden sağlığı; sağlıklı beslenme, uyku, egzersiz gibi faktörlerle desteklenir. Öğretim programlarının yapısına nüfuz etmesi sağlanan fiziksel becerilerle öğrencilerin bireysel ve toplumsal hayatlarında sağlıklı bir şekilde ilerlemeleri sağlanır.	Kişisel değerler arasında yer alan sağlıklı yaşam değeri üzerinde durulmuştur. Öğrencilerin sağlıklı bir şekilde gelişebilmesi için bir bütüncül yaklaşıma vurgu yapılmıştır. Eğitimde öğrencilerin zihinsel, duygusal ve fiziksel sağlığını destekleyen bir yaklaşım benimsenmesi önerilmiştir. Pusulaya göre bireyin sağlıklı olması ve bu doğrultuda yaşaması (egzersiz yapma, doğru beslenme vb.) ileri öğrenmeler için gerekli olan bilgi, beceri, tutum ve değerlerin geliştirilmesi için temel bir koşuldur.
Bilgi ve bilgelik kavramlarına odaklanılır ve öğrencilerin yalnızca bilgiye ulaşmakla kalmayıp bu bilgiyi "günlük hayatta karşılaştıkları sorunlara çözüm bulmak, ahlaki kararlar almak ve karmaşık durumları anlamlandırmak" için kullanabilmeleri hedeflenmiştir. Bu sayede "öğrencilerin bilgilerini hayatın her alanında etkili bir şekilde kullanabilen bilge bireyler olmalarının" da yolu açılır. Bilgelik ve erdemin birleşimiyle öğrenciler kendilerini tanırlar ve çok yönlü bir bakış açısı kazanır.	Öğrencilerin bireysel ve toplumsal düzeyde daha bilinçli, etik ve sorumlu bireyler olarak yetişmesi hedeflenmiştir. Toplumsal düzlemde var olan gerilim ve ikilemlerle başa çıkmak için sorunları farklı bakış açılarından görebilmek, kendi görüşlerinden farklı görüşlere sahip olanlarla empati kurmak ve onlara saygı göstermek, çözümler üretmek, karmaşık ve zor kararlar için dayanıklılığı ve başkalarına karşı sorumluluk duygusunu geliştirmek gerekir.
Eğitimin geçmişten geleceğe uzanan bir süreç olarak ele alınması gerektiğini ifade eder. Toplumun tarihsel tecrübeleri ve ortak bilinç, kültür ve değerlerinin eğitim sürecine dâhil edilmesi vurgulanır. Toplumun tarihsel birikimi ve kültürel değerleri günümüze taşınır ve öğrencilere aktararak öğrencilerin geleceğe hazırlanması hedeflenir. Öğrenciler, millî ve kültürel değerleri ön planda tutarak bu değerlerle uyum içinde küresel değerler kazanır.	Eğitimde tutum ve değerlerin yerel bağlamda da şekillendiği vurgulanarak yerel düzlemin önemine değinilir. Bu, evrensel değerlerle birlikte yerel değerlerin de eğitime entegre edilmesini ifade eder. Bir başka ifade ile hem yerel hem de küresel bağlamda sorumluluk taşıyan bireylerin yetişmesini amaçlayan bir yaklaşım benimsenir. Küresel değerler olan insan hakları, insan onuru, adalet, eşitlik, saygı gibi küresel standartlara vurgu yapılır.
Öğrencilerin ahlaki bilinç ve estetik bakış açısı gelişimlerine odaklanılır ve onların etik kararlar alabilme ve estetik duyarlılıkla düşüncelerini hayata geçirebilmeleri hedeflenir. Öğrenci profilinde ahlaklı ve estetik öğrenci profil özelliğine Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi'nde yer alan adalet, saygı, dürüstlük, estetik gibi değerlerle ulaşılması mümkündür. Adalet değeri; hak ve özgürlükleri, eşitliği, etik davranmayı kapsar. Saygı değeri; nazik olmayı, ilkel davranmayı içerir. Dürüstlük değeri; söz ve davranışlarında tutarlı, doğru ve güvenilir olmayı kapsar. Estetik değeri; doğal güzelliklerin ve çevrenin korunması ile ilgili duyarlı olmayı, estetik aracılığıyla özgün üretkenliği ve ruhsal gelişimi desteklemeyi içerir.	Öğrencilerin adalet, saygı, özgürlük, dürüstlük gibi evrensel değerleri benimseyerek ahlaki bilinç geliştirmeleri ve bu değerleri içselleştirmeleri beklenir. Adalet kavramına "Avrupa Konseyi Demokrasi Kültürü Yeterlilik Çerçevesi" kapsamında destekleyici değer olarak yer verilir. Saygı değeri ile ilgili olarak bireyin kendisine ve çevresine yönelik saygısı üzerinde durulur ve saygının toplumsal ilişkileri iyileştirdiği vurgulanır. Dürüstlük; etik ahlakın gelişmesinde, kişiler arasındaki ve toplum içindeki güvenin sağlanmasında önemli bir değer olarak vurgulanır. Pusulada estetik değerine doğrudan yer verilmemekle birlikte öğrencilerin sanatla etkileşim içerisine girmesinin onların bilişsel ve empati gelişimine olumlu katkıda bulunacağı vurgulanır.

Sonuç olarak hem Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli hem de OECD Öğrenme Pusulası 2030 öğrencilerin bireysel ve toplumsal hayatlarına rehberlik etmeyi amaçlayarak onların kişisel, sosyal, insani ve toplumsal değerlerini geliştirmeyi hedefler. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli; öğrencilerin ruh ve beden bütünlüğüne odaklanarak sağlıklı, bilge, erdemli ve üretken bireyler yetiştirmeyi hedefler. Özellikle yerel kültür ve değerlere vurgu yaparak öğrencilerin hem millî hem de küresel bağlamda sorumluluk taşıyan bireyler olmaları amaçlanır. OECD Öğrenme Pusulası 2030 ise küresel düzeyde geçerliliği olan değerlerin yanı sıra yerel bağlamda da tutum ve değerlerin gelişimini önemser. Bireylerin kişisel değerlerinin şekillenmesinde sosyal, duygusal ve fiziksel sağlığı destekleyen bir yaklaşımı benimser. Her ikisinde de adalet, demokrasi, saygı, dürüstlük, estetik gibi evrensel değerleri içermesi açısından benzerlikler bulunmaktadır.

4.2.2. Dönüştürücü Yeterliliklere Bakış

OECD Öğrenme Pusulası 2030, öğrencilerin dünyadaki yerlerini anlamaları ve daha aktif bir rol oynamaları için gerekli farkındalığı kazanmalarını vurgular. Bu durum, öğrencilerin karmaşık ve belirsiz koşullara uyum sağlama yeteneğini geliştirmelerini ve geleceğe katkı sağlamaları amacıyla belirli dönüştürücü yeterliliklerle donatılmalarını zorunlu kılar. Bu özel yeterlilikler, öğrencilerin kendi bakış açılarını geliştirmelerine ve geliştirdikleri bakış açısı üzerine düşünmelerine olanak sağlayarak değişen bir dünyayı şekillendirmelerine ve topluma katkı sağlamalarına imkân verir. OECD Öğrenme Pusulası 2030'a göre **dönüştürücü yeterlilikler**; öğrencilerin başarılı olmalarını, toplumu dönüştürerek topluma katkı sağlamalarını ve daha iyi bir gelecek inşa etmek için ihtiyaç duyacakları bilgi, beceri, değer ve davranışları ifade eder. Bu yeterlilikler; öğrencilerin yeni değerler yaratma, gerilim ve ikilemleri çözme ile sorumluluk alma yeterliliklerini kapsar (OECD, 2019).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrudan dönüştürücü yeterlilik kavramını kullanmasa da modelin birçok yönü dönüştürücü yeterliliklere benzer hedefler taşır. Beceri, eğilim ve değerler bu dönüştürücü yeterliliklerin kazandırılmasında önemli rol oynar. Modelin ana hedefi olan "Huzurlu Aile ve Toplum" ile "Yaşanabilir Çevrede Huzurlu İnsan"a ulaşmak için öğrencilerin; bilgi, beceri, eğilim ve değerleri birlikte kullanacakları bütüncül gelişimlerini destekleyen öğrenme-öğretme uygulamalarına yer verilir. Değerler öğrencilerin hem kendi iç dünyaları hem de sosyal ve fiziki çevreleriyle denge ve uyum içinde olmalarını sağlayan önemli unsurlar olarak belirtilir. Modelde öğrencilerin kendilerini tanımalarına ve keşfetmelerine imkân tanınmakta; ilgi ve becerileri doğrultusunda esnek ve özgür öğrenme ortamlarının yaygınlaştırıldığı, hak ve gelişim temelli bir öğrenme süreci yapılandırılmaktadır.

“

YENİ DEĞERLER YARAT,
GERİLİM VE İKİLEMLER ÇÖZ,
SORUMLULUK AL.

”

4.2.2.1. Yeni Değerler Yaratma

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da **yeni değerler yaratma**; yenilikçi ve girişimci bir şekilde hareket edebilme, bilinçli ve sorumlu adımlar atma yeteneğini ifade eder. Yeni değerler yaratma, daha iyi bir yaşam inşa etmek amacıyla yenilikçi çözümler geliştirmeyi gerektirir. Bu; yeni iş fırsatları, işletmeler ve hizmetler yaratmanın yanı sıra yeni bilgiler, fikirler, stratejiler ve çözümler üretmeyi ve bunları hem geçmişteki hem de günümüzdeki sorunlara uygulamayı içerir. Yeni değerler yaratma yeterliliğine sahip öğrenciler, mevcut durumu sorgular; alışılmışın dışına çıkarak yenilikçi fikirler geliştirmek için başkalarıyla iş birliği yaparlar (OECD, 2019).

OECD Öğrenme Pusulası 2030'a göre öğrencilerin yeni değerler yaratmada aktif bir şekilde sorular sormaları, başkalarıyla iş birliği yapmaları ve yaratıcı düşünme becerilerini kullanarak geleneksel düşünme sınırlarının dışına çıkmaları gerekir. Bu yeterlilik; öğrencilerin karşılaştıkları belirsizlik ve değişim karşısında daha güçlü, dirençli ve esnek olmalarını sağlar. Ayrıca öğrenciler, toplumsal sorunlara dair çözüm arayışlarında daha derin bir anlam ve öz değer duygusu geliştirme fırsatı bulurlar. Öğrencilerin akademik bilginin yanı sıra eleştirel düşünme, yenilikçilik, toplumsal sorumluluk gibi becerilerini de geliştirmelerine imkân tanır (OECD, 2019).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin somut tezahürü olan öğretim programlarında bütüncül eğitim yaklaşımının öğrenme süreçlerine yansıtılmasında yaşantı temelli, proje temelli, bağlam temelli, sorgulamaya dayalı ve iş birlikli öğrenme yaklaşımları dayanak olarak kabul edilmiştir. Özellikle sorgulamaya dayalı öğrenme ve iş birlikli öğrenme, öğrencilerin yeni değerler yaratma sürecine önemli katkılar sağlar. Sorgulamaya dayalı öğrenme; öğrencilerin sorunları sorgulamalarını, daha derinlemesine düşünmelerini ve yenilikçi çözümler geliştirmelerini teşvik eder. İş birlikli öğrenme, öğrencilerin birlikte çalışarak birbirlerinden öğrenmelerine ve farklı bakış açılarını birleştirerek yeni fikirler geliştirmelerine imkân sağlar. Her iki öğrenme yaklaşımı da öğrencilerin yaratıcı düşünme, yenilikçilik, toplumsal sorumluluk gibi becerilerini geliştirmelerine imkân tanır. Bu beceriler, öğrencilerin değişen dünyada etkin bir şekilde yer alabilmesi için gereken dönüşüm sürecini oluşturmalarına katkı sağlar. Böylece öğrenciler, toplumlarını dönüştürerek daha iyi bir gelecek inşa edebilirler. Tablo 11'de yeni değerler yaratma yeterliliği için öğrencilerde geliştirilmesi istenen beceri, eğilim ve değerlerin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ndeki karşılıklarına yer verilmiştir.

Tablo 11: Yeni DeğerlerYaratma Yeterliliği Kapsamında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde Yer Alan Beceri, Eğilim ve Değerler

Yeni Değerler Yaratma	Beceri, Eğilim ve Değerler
Merak ve Soru Sorma	Sosyal bilimler alan becerilerinin bütünleşik becerilerinden “meraka dayalı soru sorma”, “coğrafi sorular sorma”, “merak etme ve şüphe duyma” ve “felsefi soru sorma”; benlik eğilimlerinden “merak”; entelektüel eğilimlerden “soru sorma” ve “şüphe duyma”; değerlerden “çalışkanlık” yeni değerler yaratma sürecine katkı sağlar. Tüm bunlar öğrencilerin yeni bir bilgiyle karşılaştıklarında gözlem yapmalarına, araştırmalarına, keşfetmelerine, anlama arzusu duymalarına ve içsel motivasyonlarını geliştirerek öğrenmeye olan ilgilerini ve meraklarını artırmalarına yardımcı olur; ayrıca derinlemesine sorular sormalarını, alışılmış düşünme kalıplarının dışına çıkmalarını ve sorunlara yeni perspektiflerden yaklaşmalarını sağlar. Öğrenciler, yeni değerler yaratma sürecine girip yenilikçi fikirler ve çözümler geliştirerek toplumsal sorunlara katkı sağlarlar. Bu sayede şüpheli ve eleştirel bir yaklaşımı benimseyerek çevrelerindeki sorunlara daha yaratıcı çözümler geliştirirler.
Sorgulama	Kavramsal becerilerden “sorgulama”, sosyal bilimler alan becerilerinden “felsefi sorgulama” ve değerlerden “çalışkanlık” yeni değerler yaratma yeterliliğine katkı sağlar. Sorgulama becerisi, öğrencilerin mevcut durumu ve karşılaştıkları sorunları sorgulamalarına imkân tanırken yenilikçi çözümler geliştirebilmeleri için güçlü bir temel oluşturarak bilgiyi daha verimli ve yaratıcı şekilde kullanmalarını sağlar. Sonuç olarak sorgulama; öğrencilerin karşılaştıkları yerel ve küresel sorunlara yaratıcı çözümler bulmalarına, toplumsal sorumluluk bilinciyle belirsiz ve değişken ortamlarda daha dirençli, esnek ve anlamlı bir şekilde hareket etmelerine katkı sunar.
Yaratıcı Düşünerek Yeni Fikirler Geliştirme	Entelektüel eğilimlerden “yaratıcılık”, “açık fikirlilik” ve “sistematiçlik” ile ve değerlerden “çalışkanlık” yeni değerler yaratma yeterliliğine katkı sağlar. Tüm bunlar, öğrencilerin karşılaştıkları zorluklara yenilikçi ve etkili çözümler üretebilmelerini sağlar. Öğrenciler farklı bakış açıları geliştirerek mevcut durumu sorgulama, yeni stratejiler geliştirme ve alışılmadık yollarla sorunlara yaklaşma yeteneği geliştirir. Toplumsal ve çevresel sorunlara dair yeni çözümler üretir. Daha sürdürülebilir ve etkili çözümler olarak toplumu dönüştürme yeteneği geliştirir.
Girişimci Olma	Sosyal bilimler alan becerilerinden “girişimcilik becerisi”, sosyal eğilimlerinden “girişkenlik”, değerlerden “duyarlılık” ve “özgürlük” yeni değerler yaratma yeterliliğine katkı sağlar. Girişimcilik becerisi; öğrencilerin toplumsal ihtiyaçları fark etmelerini, yenilikçi çözümler geliştirmelerini ve bunları pazarlama süreçlerine dönüştürmelerini sağlar. Bu beceri, gözlem yaparak tahmin etme ve kaynakları etkin bir şekilde yönetme yetkinliği kazandırır. Girişkenlik eğilimi, öğrencilerin sorumluluk bilinciyle hareket etmelerini ve çevrelerine katkı sağlamalarını teşvik eder. Girişkenlik, bireylerin kendi ihtiyaçlarını belirleyebilme yetisini ve başkalarına saygı göstererek harekete geçme yeteneğini geliştirirken duyarlılık, çevreyi koruma ve güzelleştirme sorumluluğunu aşılır. Özgürlük ise cesaretli ve girişimci olmak ile bağdaştırılarak öğrencilerin kendi yaşamlarını ve toplumlarını daha güçlü kılmak için cesur projeler üretebilme yeteneklerini geliştirir.
İş Birliği Yapma	Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinden “iş birliği” ve değerlerden “temizlik” öğrencilerin yeni değerler yaratma yeterliliğini geliştirir. İş birliği becerisi, öğrencilere birlikte çalışarak ortak hedeflere ulaşma yeteneği kazandırır. Bu beceri, toplumsal sorumluluk ve etkili iletişim gibi önemli unsurları içerir. Öğrencilerin farklı bakış açılarını birleştirerek daha yaratıcı ve sürdürülebilir çözümler geliştirmelerini sağlar. Temizlik değeri ise çevreye duyarlılığı ve çevre sorunlarına karşı sorumluluk almayı vurgular. Öğrenciler, çevresel sorunların çözümü için iş birliği yaparak hem çevrelerini hem de toplumu olumlu yönde etkilerler.

Sonuç olarak Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030; öğrencilerin yeni değerler yaratma yeterliliklerini geliştirmek için çeşitli beceri, eğilim ve değerleri ön plana çıkarır. Yeni değerler yaratma yeterliliği, öğrencilerin sorunlara yenilikçi çözümler üretebilme yeteneğini artırır ve toplumsal sorunlara dair özgün yaklaşımlar geliştirmelerini sağlar. Merak, soru sorma, sorgulama, yaratıcılık, girişimcilik, iş birliği öğrencilerin karşılaştıkları belirsizlik ve değişim karşısında daha dirençli olmalarını sağlarken sürdürülebilir ve etkili çözümler bularak toplumlarını dönüştürmelerine olanak tanır. Bir başka ifadeyle öğrencilerin daha iyi bir gelecek inşa etmeleri için gereken dönüşüm sürecini oluşturmalarına yardımcı olur.

4.2.2.2. Gerilim ve İkilemleri Çözme

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da küresel sorunlara çözüm bulmanın sıklıkla gerilim ve ikilemler ile mücadele etmeyi gerektirdiği vurgulanır. Çelişen fikirler ve pozisyonlar arasında uzlaşma sağlamak ve anlaşmazlıklara çözüm bulmak için farklı yolların ve yöntemlerin olduğunu kabul etmek, gerilim ve ikilemleri çözme yeterliliğini geliştirmek açısından önemli bir adımdır. Öğrencilerin gerilim ve ikilemleri çözme yeterliliği edinmelerinde uyum sağlama yeteneğinin önemi vurgulanır. Pusulaya göre kaotik bir yapıya sahip olan dünyamızda birbirini etkileyen sistemlerin varlığı uyum sağlamayı gerektirmektedir. Bu kaotik ortamda, taraflar arasında ortaya çıkan problemlerde her iki taraf açısından bir orta yol bulabilmek için ortaya konan çözümler ancak uyum sağlamakla mümkündür. Ayrıca öğrencilerin; karmaşık ve çözülemez gibi görünen problemlere çözüm ararken, gerilim ve ikilemler arasında uzlaşma sağlamaya çalışırken, belirsizliklere karşı toleranslı olurken ihtiyaç duyacakları diğer önemli bir kavram dayanıklılıktır. Pusulaya göre dayanıklılık; bireyin zorluklar karşısında pes etmemesi, onlarla baş edebilmesi ve sürecin sonunda yeni şeyler öğrenerek kendisini geliştirmesi ile ilişkilendirilir. OECD Öğrenme Pusulası 2030'a göre gerilim ve ikilemleri çözme yeterliliğine ulaşmak; bilişsel esneklik, empati, saygı, yaratıcılık, problem çözme, çatışma çözme, esneklik, karmaşıklığa ve belirsizliğe tolerans gösterme gibi temel kavramları içerir (OECD, 2019).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli; gerilim ve ikilemleri çözme yeteneğini geliştirmeyi, öğrencilerin karşılaştıkları çelişkili durumları anlayarak bu durumlarla başa çıkmalarını sağlamayı hedefler. Model; öğrencilerin farklı bakış açılarını değerlendirebilmelerini, yaratıcı ve analitik düşünerek uygun çözüm yolları geliştirmelerini teşvik eder. Öğrencilerin zorluklarla başa çıkmaları ve karmaşık durumları yönetebilmeleri, etik ve adil kararlar alabilmeleri için Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli beceri, eğilim ve değerlerle öğrencileri donatır. Tablo 12'de gerilim ve ikilemleri çözmede öğrencilerde geliştirilmesi istenilen beceri ve eğilimlerin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ndeki karşılıklarına yer verilmiştir.

Tablo 12: Gerilim ve İkilemleri Çözme Yeterliliği Kapsamında Türkiye Yüzyılı Maarif Model’inde Yer Alan Beceri, Eğilim ve Değerler

Gerilim ve İkilemleri Çözme	Beceri, Eğilim ve Değerler
Belirsizliklerle Başa Çıkma, Esneklik ve Uyum	Sosyal bilimler alan becerilerinin bütünleşik becerilerinden “riskleri değerlendirerek karar verme”, sosyal-duygusal öğrenme becerilerinden “uyum” ve “esneklik”, benlik eğilimlerinden “azim ve kararlılık”, değerlerden “çalışkanlık” ve “sabır” gerilim ve ikilemleri çözme yeterliliğini geliştirmeye katkı sağlar. Bu süreçte riskleri değerlendirerek karar verme becerisi önemli bir yer tutar. Öğrenciler, karşılaştıkları belirsizlikleri belirleyerek analiz eder; riskleri derecelendirir ve çözüm önerileri sunarak gerekçeli yargılarda bulunur. Bu, onların bilinçli ve etkili kararlar alabilmelerine yardımcı olur. Ayrıca uyum ve esneklik becerileri; değişen ve belirsiz durumlarla başa çıkabilmeyi, yeni durumlara hızlıca uymayı ve zor durumlarda farklı çözüm yolları bulmayı sağlar. Azim ve kararlılık eğilimi, öğrencilerin karşılaştıkları zorluklara yılmadan göğüs germelerini ve sorunları çözme konusunda kararlı olmalarını destekler. Çalışkanlık ve sabır değerleri, öğrencilerin zorlukları aşmak için gayret göstermelerini, olumsuzluklar karşısında çözüm odaklı düşüncelerini ve sağlıklı bir şekilde sabırla ilerlemelerini teşvik eder.
Empati ve Saygı Duyma	Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinden “sosyal farkındalık”, sosyal eğilimlerden “empati”, okuryazarlık becerilerinden “vatandaşlık okuryazarlığı” ve değerlerden “saygı” gerilim ve ikilemleri çözme yeterliliğini geliştirmeye katkı sağlar. Sosyal farkındalık; öğrencilerin farklı geçmişlerden, kültürlerden ve şartlardan gelen kişilerin bakış açılarını anlayabilmelerini ve bu anlayışla etkileşimde bulunabilmelerini sağlar. Bu beceri; başkalarının duygularını ve düşüncelerini anlamayı, toplumsal normları kavrayarak onlara saygı göstermeyi içerir. Empati eğilimi, bireylerin çevrelerindeki kişilerin duygu ve düşüncelerini hissedebilme ve bu duyguları içselleştirerek dönüt vermelerine ilişkin zihinsel örüntüleri ifade eder. Saygı değeri ise nazik olmayı, empatik yaklaşımı ve sağlıklı iletişim kurmayı içerir. Bu, bireylerin toplumsal ilişkilerinde daha saygılı ve sorumlu olmalarını sağlar. Vatandaşlık okuryazarlığı, farklılıklara saygı duymayı teşvik eder ve bireylerin toplumsal bağlamda daha bilinçli ve katılımcı olmalarına imkân tanır.
Problem Çözme	Kavramsal becerilerden “problem çözme”, sosyal-duygusal öğrenme becerilerinden “sorumlu karar verme”, okuryazarlık becerilerinden “sistem okuryazarlığı” ve “sürdürülebilirlik okuryazarlığı”, entelektüel eğilimlerden Çözme Yeterliliği gerilim ve ikilemleri çözme yeterliliğini geliştirmeye katkı sağlar. Problem çözme; öğrencilerin gerilimleri ve ikilemleri tanımlayarak çözüm yolları geliştirmelerini, farklı bakış açılarıyla analiz yapmalarını ve akıl yürütme yeteneklerini artırmalarını sağlar. Analitiklik, sorunların çok yönlü boyutlarını dikkate alarak etkili çözümler üretmelerine yardımcı olur. Sorumlu karar verme, etik ve ahlaki sorumluluk taşıyan kararlar almalarını teşvik eder. Sistem okuryazarlığı, sistemdeki problemleri kapsamlı bir şekilde ele almayı ve çeşitli düşünme becerilerini devreye sokmayı içerir. Sürdürülebilirlik okuryazarlığı; sosyal, çevresel ve ekonomik açıdan sürdürülebilir çözümler geliştirmeyi sağlar. Bu beceri öğrencilerin küresel sorunlarla mücadelede daha bilinçli ve sorumlu kararlar almalarını sağlar ve öğrencilerin hem bugünün sorunlarına hem de gelecekteki zorluklara dair çözümler geliştirmelerini teşvik eder.

Sonuç olarak Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030; öğrencilerin gerilim ve ikilemleri çözme yeterliliklerini geliştirmek için çeşitli beceri, eğilim ve değerleri önemser. Gerilim ve ikilemleri çözme süreci; karşılaşılan çelişkiler ve belirsizliklerle başa çıkabilme yeteneğini içerir ve bu süreçte uyum sağlama, esneklik, dayanıklılık, empati, saygı gibi kavramlar öne çıkar. Öğrenciler; çeşitli beceri, eğilim ve değerlerle donatılarak karşılaştıkları zorluklara etkili ve etik çözümler üretme yeteneği kazanır.

4.2.2.3. Sorumluluk Alma

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da sorumluluk; bireyin herhangi bir konuda yaşayacağı deneyimlerin sonucunda ortaya çıkacak etkileri, paydaşların ve ilişkili kişilerin bakış açısıyla değerlendirebilmesidir. Bu bağlamda kurumlar ve toplumlar arasındaki güvenin sağlam temellere oturtulmasında; adil ve sürdürülebilir ekonomik yapının oluşturulmasında; eşitlik, adalet gibi konularda gelişme sağlanmasında sorumluluk tutumunun önemi üzerinde durulur (OECD, 2019).

Sorumluluk alma, bireylerin eylemlerinin sonuçlarını anlamalarını ve bunları başkalarının üzerindeki etkisini göz önünde bulundurmalarını gerektiren önemli bir yetkinliktir. Sorumluluk alma, bireylerin deneyim ve öğrenimlerini, doğru ve yanlış arasındaki farkı göz önünde bulundurarak değerlendirmelerini sağlar. Öğrenciler, mevcut problemlerin çözümüne yönelik sorumluluk duyarak kararlar alırken hem kendilerinin hem de toplumun iyiliğine ve refahına katkıda bulunmayı amaçlarlar. Böylece hem bireysel hem de toplumsal sorumluluklarını geliştirirler. Kendilerine ve başkalarına şefkat gösteren, toplumlarına ve çevrelerine duyarlı, etik ve bilinçli bireyler olurlar. Ergenlik dönemi, sorumluluk duygusunun güçlendiği bir fırsat dönemi olarak görülür. Sorumluluk almayı geliştirmek için öğrencilere çeşitli öğrenme fırsatları sunulur. Öğrenciler, topluma yönelik gönüllü etkinliklere katılarak, gerçek yaşam sorunlarına çözüm arayarak sorumluluk duygusu geliştirirler. Bu; yeterlilik, şefkat, eleştirel düşünme, öz farkındalık, öz düzenleme, yansıtıcı düşünme gibi kavramlarla ilişkilidir (OECD, 2019).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, öğrencilerin sorumluluk alma becerilerini geliştirmeye yönelik kapsamlı bir yaklaşım sunar. Modelde, öğrencilerin sadece kendi eylemlerini değil başkalarının ve toplumun iyiliğini de gözeterek hareket etmeleri teşvik edilir. Sorumluluk almak; öğrencilerin bireysel eylemlerinin sonuçlarını değerlendirebilmeleri, etik kararlar alabilmeleri ve toplumsal sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için önemlidir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde program dışı etkinlikler, öğrencilerin sosyal sorumluluk girişimlerinde yer alan kişi ve kuruluşlarla dayanışma kurmalarına ve ağlar oluşturmalarına yardımcı olur. Ortaklıklar ve kaynak paylaşımı sağlayarak sosyal sorumluluk girişimlerini destekler. Ayrıca bu etkinlikler öğrencilerin ahlaki gelişimlerine katkı sağlar. Ahlaki gelişim; vicdan, adalet, dürüstlük, sorumluluk, saygı gibi temel değerlerin öğrenciler tarafından anlaşılmasını ve bu değerlerin günlük hayatta uygulanmasını içerir. Öğrencilere akranları ve toplumun geniş kesimleri ile iş birliği yapma imkânı sağlayarak yardımlaşma, merhamet, dayanışma gibi değerleri yaşama ve içselleştirme fırsatı sunar. Öğrenciler, bilgi edinmenin yanı sıra bu deneyimlerle ahlaki bir bilinç kazanarak toplumsal sorumluluklarını da kavrar. Öğrencilerden beklenen, ahlaki kararlar alırken ve toplumsal sorunlara çözüm üretirken bilgiyi kullanabilmeleridir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli eğitimin bilgi edinmekten ibaret olmadığını bilgelik ve erdemle birleşen bir sürecin parçası olduğunu ortaya koyar. Tablo 13'te sorumluluk alma yeterliliği için öğrencilerde geliştirilmesi istenen beceri, eğilim ve değerlerin Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'ndeki karşılıklarına yer verilmiştir.

Tablo 13: Sorumluluk Alma Yeterliliği Kapsamında Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde Yer Alan Beceri, Eğilim ve Değerler

Sorumluluk Alma	Beceri, Eğilim ve Değerler
Sorumluluk	Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinden “sorumlu karar verme”, sosyal eğilimlerden “sorumluluk” ile değerlerden “adalet”, “çalışkanlık”, “duyarlılık” ve “sorumluluk” sorumluluk alma yeterliliğine katkı sağlar. Sorumlu karar verme becerisini kazanırken öğrenciler problemleri tanımlayıp çözer. Eylemlerinin sonuçlarını öngörür, gerekçeli yargıda bulunur, alınan kararların ahlaki olarak uygunluğunu değerlendirir ve alınan kararları derinlemesine düşünür. Sorumluluk eğilimi; öğrencinin kendisine ve topluma karşı görevlerini bilmesi; bu görevlerini zamanında ve tam olarak yerine getirmesi; duygu, düşünce ve eylemlerinin sorumluluğunu üzerine alabilmesidir. Adalet ve duyarlılık değerlerine sahip öğrenciler, toplumlarına ve çevrelerine karşı sorumluluk taşıdıklarını fark ederler ve bu sorumluluğu yerine getirmek için doğru kararlar alırlar. Çalışkanlık ve sorumluluk değerleri, öğrencilerin görevlerini zamanında ve özveriyle yerine getirmelerini teşvik eder. Bu beceri, eğilim ve değerler; öğrencilerin kişisel ve toplumsal sorumluluklarını anlayarak bireysel ve toplumsal sorunları çözme konusunda etkili birer sorumlu vatandaş olmalarına yardımcı olur.
Şefkat	Değerlerden “şefkat”, sorumluluk alma yeterliliğine katkı sağlar. Şefkatli olmak; başkalarının duygularına ve ihtiyaçlarına duyarlı olmak, empati kurmak ve onların iyiliği için sabırlı ve anlayışlı davranmak anlamına gelir. Şefkatli bireyler, başkalarının ihtiyaçlarına duyarlı olup onlara yardım etmeye ve toplumda olumlu bir değişim yaratmaya yönelik sorumluluk taşırlar. Şefkat, başkalarına yardım etmenin yanı sıra kendi duygularımıza karşı da anlayışlı olmayı gerektirir. Kendimize şefkatli davranmak da sorumluluğumuzu yerine getirme sürecinde sağlıklı bir temel oluşturur. Şefkatli olmak aynı zamanda affetme, herkesin hata yapabileceğini kabul etme gibi önemli etik değerleri de içerir. Bu; bireyin sorumluluğunu kabul etmesini, başkalarının hatalarını anlamasını ve kendisini de bu süreçte geliştirmesini sağlar.
Eleştirel Düşünme	Kavramsal becerilerden “eleştirel düşünme”, sosyal bilimler alan becerilerinden “eleştirel sosyolojik düşünme” ve entelektüel eğilimlerden “eleştirel bakma” sorumluluk alma yeterliliğine katkı sağlar. Eleştirel düşünme; öğrencilerin bilgileri analiz etmeleri, akıl yürütme yaparak mantıklı sonuçlara varmaları ve bu sonuçları yansıtabilmeleri için gereklidir. Bu beceri ve eğilimler; öğrencilerin düşüncelerini sorgulamalarını, olayları ve durumu farklı açılardan değerlendirmelerini ve bunun sonucunda sorumluluklarını daha iyi bir şekilde anlamalarını sağlayarak daha etik kararlar almalarına yardımcı olur.
Kendini Tanıma (Öz Farkındalık)	Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinden “kendini tanıma” sorumluluk alma yeterliliğine katkı sağlar. Kendini tanıma; bireyin duygusal, zihinsel ve davranışsal tepkilerini fark etmesi ve anlaması sürecidir. Bu farkındalık, bireyin kendi duygularını ve tepkilerini yönetmesini sağlayarak eylemlerinin sonuçlarını daha iyi değerlendirmesine yardımcı olur. Kendini tanıyan birey; doğru ve yanlış arasındaki farkı anlama, kişisel değerlerini belirleme ve toplumda etik sorumluluklarını yerine getirme konusunda daha bilinçli kararlar alır. Kendini tanıma; duygusal zekâyı geliştirir ve bireyin başkalarına karşı daha şefkatli, toplumsal sorunlara duyarlı ve çevresine karşı sorumluluklarını yerine getirme konusunda kararlı olmasını sağlar. Bu hem bireysel hem de toplumsal düzeyde sorumluluk alma becerisini güçlendirir.
Kendini Düzenleme (Öz Düzenleme)	Sosyal-duygusal öğrenme becerilerinden “kendini düzenleme” sorumluluk alma yeterliliğine katkı sağlar. Kendini düzenleme; bireyin hedeflerine ulaşabilmek için duygu, düşünce ve davranışlarını izleyip yönetebilme kapasitesidir. Bu beceri; bireyin motivasyonunu ayarlamasını, kendisini değerlendirmesini ve öğrenme sürecinde gelişim için çalışmalar yapmasını sağlar. Kendini düzenleme süreci; bireyin hedeflerine odaklanırken zorluklarla başa çıkabilmesini ve gerekli adımları atarak sorumluluklarını yerine getirmesini sağlar. Sorumluluk almak, bu süreçteki hedeflere ulaşmak için gerekli öz disiplini ve öz denetimi içeren bir beceri olup kendini düzenleyebilme becerisiyle doğrudan ilişkilidir. Kendini düzenleyebilen birey eylemlerinin sorumluluğunu alır. Hem kendi gelişimine hem de toplumsal bağlamda etik sorumluluklarını yerine getirmeye kararlı olur. Bu da sorumluluk alma becerisini güçlendirir.
Yansıtıcı Düşünme	Kavramsal becerilerden “yansıtma” sorumluluk alma yeterliliğine katkı sağlar. Yansıtma becerisi, bireyin geçmiş deneyimlerinden öğrenerek bu bilgileri gelecekteki durumlara uygulamasını ifade eder. Bu beceri; deneyimlerin gözden geçirilmesi, çıkarımlar yapılması ve bu çıkarımların değerlendirilmesini içerir. Bireyin geçmişteki eylemlerinin sonuçlarını anlamasını ve bu bilgileri kullanarak gelecekte daha bilinçli kararlar almasını sağlar. Kendini yansıtma süreci, bireyin eylemlerinin sorumluluğunu kabul etmesini ve bu eylemlerin başkalarına ve topluma olan etkilerini değerlendirerek etik ve sorumlu kararlar almasını destekler. Yansıtma, bireyin kendisine ait değerler ve toplumsal sorumlulukları göz önünde bulundurarak daha etkili ve bilinçli bir şekilde sorumluluk almasına yardımcı olur.

Sonuç olarak sorumluluk alma, öğrencilerin eylemlerinin sonuçlarını değerlendirerek hem kişisel hem de toplumsal sorumluluklarını yerine getirmelerini sağlayan bir yetkinliktir. Hem Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli hem de OECD Öğrenme Pusulası 2030'da öğrencilerin sorumluluk alma bilincini geliştirmeleri; şefkat, eleştirel düşünme, kendini tanıma, kendini düzenleme, yansıtıcı düşünme gibi beceri, eğilim ve değerlerle desteklenerek güçlendirilir. Bunlar; öğrencilerin daha etik, duyarlı ve kararlı bireyler olarak toplumlarına katkı sağlamalarını teşvik eder.

Sonuç

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030; öğrencilerin kişisel, sosyal ve toplumsal düzeyde etkili bireyler olarak yetişmelerini sağlayacak beceri, tutum ve değerlerin gelişimine yönelik bütüncül bir eğitim yaklaşımı sunar. Öğrencilerin etik kararlar alabilen, empati kurabilen ve toplumsal sorunlara karşı duyarlı, çözüm üreten bireyler olarak yetişmelerini hedefler.

Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ile Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli; öğrencilerin adalet, saygı, sorumluluk gibi temel değerleri içselleştirerek günlük hayatlarına yansıtma ve sağlamayı amaçlar. Bu değerlerin öğrencilere kazandırılması; onların hem bireysel hem de toplumsal düzeyde etik, sorumlu ve bilinçli bireyler olmalarını sağlar. Modelde; öğrencilerin sorumluluk almalarına ve toplumsal sorunlara duyarlı, çözüm odaklı yaklaşımlarına yardımcı olacak beceri, eğilim ve değerler özellikle vurgulanır.

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da ise öğrencilerin küresel ve yerel bağlamda sorumluluklarını yerine getirebilmeleri için değerler ve beceriler geliştirmeleri gerektiği belirtilmektedir. Bu modelde yerel değerler ile küresel değerler arasındaki uyumun önemi vurgulanırken öğrencilerin değişen dünya koşullarına uyum sağlamaları ve toplumlarını dönüştürme konusunda aktif rol oynamaları beklenir. Özellikle yeni değerler yaratma, gerilim ve ikilemleri çözme ile sorumluluk alma dönüştürücü yeterliliklerinin öğrencilere kazandırılması amaçlanmaktadır.

5. BİLGİ, BECERİ VE DEĞERLERLE GELECEĞİ ŞEKİLLENDİREN AKTİF ÖĞRENCİLER

Giriş

21. yüzyılın değişen dünyasında, bireylerin edindikleri bilgiyi sorumlu bir şekilde uygulama ve toplumsal dönüşümü etkileme kapasitesine sahip olmaları giderek daha önemli hâle gelmektedir. Bu bağlamda öğrenci etkenliği kavramı, öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerine aktif katılım göstermelerinde ve çevrelerine olumlu etkilerde bulunabilmelerinde ön plana çıkmaktadır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030, öğrenci etkenliğinin kazandırılmasına yönelik kapsamlı bir çerçeve sunmaktadır. Bu bölümde öğrenci etkenliği kavramının tanımı ve kapsamı üzerine kavramsal bir çerçeve oluşturulduktan sonra Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da öğrenci etkenliği kavramının nasıl ele alındığı tartışılacaktır.

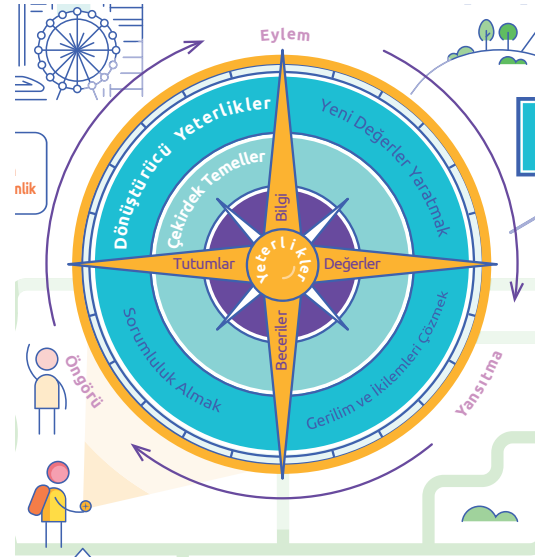
5.1. Kavramsal Çerçeve

Tüm dünyada araştırmacıların uzun zamandır üzerinde durduğu ve farklı şekillerde yorumladığı etkenlik kavramı, Bandura'ya göre bireyin yaşam koşullarını kasıtlı olarak etkilemekte olup ve kendini düzenleme, kendini yansıtma ile yakından ilişkilidir. Etken bir birey davranışların izleyicisi olmakla kalmaz, aynı zamanda yaşam koşullarına katkıda bulunur (Bandura, 2006). Etkenlik, bireylerin seçim yapmalarına ve karar vermelerine olanak tanıyan motivasyonel bir kavramdır. Bireylerin dünyalarını nasıl yeniden şekillendirdikleri ve kimliklerini nasıl inşa ettiklerini inceleyen ve bunun iletişim yoluyla geliştiğini belirten düşünürler vardır. Çocukların gelişiminin merkezi bir ögesi olarak kabul edilen **etkenlik**, bağımsız hareket etme ve kendi seçimlerini yapma kapasitesi olarak da tanımlanır (Vaughn, 2020).

Bireyin ruhsal açıdan sağlıklı olması ve çevresine uyum sağlaması, kendisiyle ve çevresiyle uyum içinde yaşamasına bağlıdır. Bireyin çevresine uyum sağlayabilmesi ve ruhsal açıdan sağlıklı olabilmesi ise özellikle sosyal ve duygusal becerilerinin gelişmiş olmasıyla ilişkilidir (Lewis ve Granic, 2000'den Aktaran: MEB, 2024c). Öğrenci etkenliğinin artması için temel bileşenlerden biri sosyal-duygusal becerilerin öğrencilere kazandırılmasıdır.

OECD Öğrenme Pusulası 2030'un merkezinde yer alan **öğrenci etkenliği** kavramı; "öğrencilerin kendi hayatlarını ve etraflarındaki dünyayı olumlu bir şekilde etkileme iradesine, yeteneğine ve değişim yaratmak için bir hedef belirleyip, sorumlu bir şekilde düşünerek hareket etme kapasitesine sahip olduklarına inanmaları"nı ifade eder.

Görselde sol köşede yer alan öğrenci elinde pusula tutmaktadır. Pusula, “öğrencilerin öğretmenlerinden sabit talimatlar veya yönlendirmeler almak yerine bilmedikleri bağlamlarda kendi başlarına yol almalarını ve anlamlı ve sorumlu bir şekilde yönlerini bulmalarını sağlayan” bir aracı temsil eder. Öğrenci etkenliği, öğrencilerin kendi hayatlarını ve çevrelerindeki dünyayı olumlu bir şekilde etkileme kapasitesine dayanır. OECD Öğrenme Pusulası 2030, eğitim sisteminde öğrencilerin rolünü yeniden şekillendirmekte ve onların öğretmenleri pasif bir şekilde izleyen bireyler olmaktan çıkıp öğrenci ve öğretmen etkenliğinin bütünleşmesiyle sınıf ortamlarının tasarlanmasında aktif rol oynayan bireyler hâline geldiğini vurgulamaktadır (OECD, 2019).

Öğrencilerin öğrenme sürecinde aktif birer aktör olmaları, sadece şekillendirilen değil şekillendiren bireylere dönüşmelerini ve başkalarının belirlediği kararları kabul etmek yerine sorumlu bir şekilde kendi kararlarını vererek etken bir rol oynamalarını sağlar. Öğrenciler, kendi öğrenme süreçlerinde aktif bir rol oynadıklarında (ne öğreneceklerine ve nasıl öğreneceklerine karar verdiklerinde) motivasyonları artacaktır ve hedefler belirleyerek bu hedeflere ulaşmak için eyleme geçeceklerdir. Bu durum öğrencilere “öğrenmeyi öğrenme” becerisini kazandırarak öğrencilerin bu beceriyi hayatları boyunca değerli bir araç olarak kullanmalarını sağlar (OECD, 2019).

Öğrenci etkenliği, öğrencilerin öğrenme süreçlerine olan katkılarının ve aktif rollerinin arttığı bir yaklaşımı ifade eder. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde öğrenci etkenliği kavramına yer verilmesi de öğrencilerin etkenliği benimsenmiş ve onların sadece öğrenme sürecinde değil öğretme sürecinde de aktif bir rol oynamaları hedeflenmiştir. Model, öğrencileri bilgi edinme sürecinde pasif alıcılar olmaktan çıkarak aktif katılımcılara dönüşmeleri için teşvik eder. Bu yaklaşım, öğrencilerin eğitim süreçlerinde etken ve sorumlu bir rol üstlenmelerini ve eğitimlerini kişisel hedeflerine ve ilgi alanlarına göre şekillendirmelerini sağlar. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde öğrenciler; derslerde bilgiye ulaşmanın yanı sıra çevreleriyle etkileşimde bulunarak karar verme, eleştirel düşünme, problem çözme gibi üst düzey becerilerini de geliştirirler. Bu tür becerilerle donatılan öğrencilerin bireysel sorumluluk alabilmeleri, toplumsal sorunlara dair farkındalık geliştirmeleri ve toplumsal yaşamı etkilemeleri sağlanır. Öğrenciler, eğitim süreçlerinde kendi potansiyellerini keşfeder ve öğrendiklerini günlük hayatlarına aktarır.

5.2. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da Aktif Öğrenci

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da yer alan öğrenci etkenliği bakış açısı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde önemli bir şekilde yer bulmaktadır. Pusulada ve modelde; öğrencilere bilginin yanı sıra bireysel gelişimi sağlama, çevrelerini etkileme, toplumsal sorumluluk alma gibi amaçlar sunulmaktadır. Gelişmiş bir öğrenci etkenliği öğrencilerin uzun vadeli hedeflere ulaşmalarına ve karşılaştıkları engelleri aşmalarına yardımcı olacaktır.

OECD Öğrenme Pusulası 2030 ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde öğrenciler alıcı değil katılımcıdır. Öğrenciler kendi eğitim süreçlerinin sorumluluğunu üstlenir ve toplumsal değerlere katkı sağlamak için aktif bir rol oynar. Öğrencilerin hayatlarını ve toplumu şekillendirmek için harekete geçmeleri, kararlarının sorumluluğunu alarak değişim sağlamaları beklenir. Hem pusulada hem de modelde öğrencilere potansiyellerini en üst düzeye çıkarabilmek için gerekli becerileri geliştirmelerine yönelik fırsatlar sunulması önemlidir. Öğrencilerin dünyayı etkileme ve şekillendirme kapasitesi artırılarak onların gelecekte daha etkili, sorumlu ve özgür bireyler olmaları sağlanır.

Öğrenciler etken olduklarında motivasyon, umut, öz yeterlilik ve gelişim odaklı bir zihin yapısı ile daha iyi bir yaşam yönünde ilerlerler. Bu etkenlik duygusu; onlara bir amaç kazandırarak onların toplumsal hayatta başarılı, çevreleriyle uyumlu ve mutlu bir yaşam sürmelerini sağlar.

OECD Öğrenme Pusulası 2030 ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde öğrenci etkenliği kapsamında öğrencilerin bütünsel gelişimini desteklemek ve sürdürülebilir kılmak amacıyla sosyal ve duygusal becerilerin kazandırılmasının önemi vurgulanmaktadır. OECD Öğrenme Pusulası 2030'da beceri sınıflandırmasında sosyal ve duygusal becerilere yer verilmekte ve öğrencilerin etken olmalarında bu becerilerin önemine değinilmektedir. Öz farkındalık, öğrencilerin kendilerini tanıyıp çevrelerine etki ederek etkenlik kazanmalarını sağlar. Pusulayı elinde tutan öğrenciler, hedefler belirler; bu hedeflere ulaşmak için sorumluluk alır ve bu süreçte etkin bir şekilde hareket ederler. Öz düzenleme, öğrenci etkenliğinin gelişmesi için gerekli olan temel becerilerden biridir. Kendine uyarılma becerisi de öğrenci etkenliği için gerekli bir adım olup pusulada öğrencilerin kendi öğrenme süreçlerini değerlendirmeleri noktasında vurgulanır (OECD, 2019). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde de kendini tanıma (öz farkındalık), kendini düzenleme (öz düzenleme) ve kendine uyarılma becerileri benlik becerileri arasında yer alır. Kendini tanıma; öğrencilerin duygu, düşünce ve davranışlarını tanıyıp sorumlu bir şekilde hareket etmelerini ifade eder. Kendini düzenleme; öğrencilerin duygu, düşünce ve davranışlarını izlemelerini, değerlendirmelerini ve kontrol etmelerini sağlayarak etkenliklerini artırır. Ayrıca kendine uyarılma becerisi de öğrencilerin duygu, düşünce ve davranışlarını dönüştürerek sürekli değerlendirme yapmalarını sağlar.

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da yer alan sosyal etkenlik kavramı, öğrencilerin toplumsal bağlamlarda etkileşimde bulunmalarını ve toplumsal sorumluluk taşımalarını içerir (OECD, 2019). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde sosyal yaşam becerilerinden olan iletişim, iş birliği ve sosyal farkındalık becerileri ile öğrenciler, başkalarıyla etkili iletişim kurmalarını, farklı bakış açılarına saygı göstermelerini ve toplumsal değerleri anlamalarını sağlayarak bu etkenliği güçlendirir.

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da etkenlik, öğrencilerin çevrelerindeki dünyayı şekillendirme ve olumlu şekilde etkileme kapasitesine dayanmaktadır. Bu etkenliği geliştirebilmek için uyum, esneklik, sorumlu karar verme gibi beceriler gereklidir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde de bu beceriler; sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin bir parçası olarak öğrencilerin değişen koşullara uyum sağlamalarını, farklı çözüm yolları geliştirmelerini ve ahlaki sorumlulukla kararlar almalarını destekler.

“

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ, ÖĞRENCİLERİN SOSYAL-DUYGUSAL ÖĞRENME BECERİLERİNİ GELİŞTİREREK TOPLUMUN DÖNÜŞÜMÜNE YÖN VEREN BİREYLER YETİŞTİRMEYİ AMAÇLAR.

”

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da öğrenci etkenliği, bilinçli eyleme geçme yeteneği olarak ele alınmıştır. Öğrenciler elde ettikleri becerileri hedef belirleyip sorumlu bir şekilde kullanarak dünyayı etkileme yeteneğine sahip olmalıdır. Bu bağlamda Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan eğilimler, öğrencilerin becerileri doğru bir şekilde ve bilinçli olarak eyleme dönüştürmelerinde kritik bir rol oynamaktadır. Öğrencide var olan eğilimler, öğrenme-öğretme yaşantılarında nüfuz ettiği beceri ve içerikler yoluyla ortaya çıkıp gelişmek için uygun bir ortam bulur. Ayrıca öğrencide var olan eğilimler, onun öğrenme çıktılarını ulaşmasını da kolaylaştırır. Bu çift yönlü olumlu etki, hem eğilimlerin doğal yapısından hem de Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli öğretim programlarında yer alma biçiminden kaynaklanmaktadır.

Modelde benlik eğilimleri, sosyal eğilimler ve entelektüel eğilimler şeklinde sınıflandırılan eğilimler; bütüncül eğitim yaklaşımının okul öncesinden ortaöğretime kadar işlevsel hâle gelmesinde yapı harcı rolü üstlenmiştir. Öğrenciler; bağımsızlık, azim ve kararlılık, kendine inanma, kendine güvenme gibi benlik eğilimleriyle kendi hedeflerini belirleme, kişisel sorumluluk alma ve karar verme süreçlerinde etken olurlar. Empati, sorumluluk, girişkenlik gibi sosyal eğilimler onların toplumsal etkileşimlerinde etkili olmalarını sağlar. Böylelikle öğrenciler, toplumsal hayat içerisinde başkalarının haklarına saygı gösterir ve toplumsal sorunlara çözüm getirmek için sorumluluk alırlar. Yaratıcılık, gerçeği arama, açık fikirlilik gibi eğilimler öğrencilerin bilgiye dayalı kararlar alabilmelerine ve toplumsal değişimlere uyum sağlamalarına yardımcı olur.

Sonuç

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde öğren-
cinin; bireysel, zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve ahlaki gelişimi bütüncül bir
yaklaşımla ele alınır. Modelde yer alan öğrenci profili, pusulada yer alan öğrenci
etkenliği kavramıyla örtüşmektedir. Öğrenci profilinde yer alan özellikler, öğrencile-
rin bütünsel gelişimini destekleyen bir yapıyı oluşturur. Öğrencilerin hem kişisel hem de
toplumsal becerilerini geliştirirken aynı zamanda onlara öğrenmeye yönelik aktif bir yakla-
şım geliştirmeleri için gerekli ortamı da sunar.

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde, öğrenci etkenliği ve sos-
yal-duygusal öğrenme becerileri arasında güçlü bir ilişki mevcuttur. Hem pusula hem de model,
öğrencilerin sosyal-duygusal öğrenme becerilerini geliştirerek onları toplumun dönüşümüne yön
veren etken bireyler olarak yetiştirmeyi hedefler. Bu bütüncül yaklaşım; öğrencilerin kişisel, top-
lumsal ve entelektüel gelişimlerini destekleyerek onları gelecekte daha etkili, sorumlu ve özgür bi-
reyler olmaya hazırlamaktadır.

OECD Öğrenme Pusulası 2030'daki öğrenci etkenliğinin, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde öğrenci-
de geliştirilmesi hedeflenen eğilimlerle sağlandığı görülmektedir. OECD Öğrenme Pusulası 2030'da
öğrenci etkenliği ile öğrencilerin bilinçli eyleme geçmeleri yani şekillendirilen olmak yerine şekillen-
diren bireyler olmaları istenir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde yer alan eğilimlerle de öğrencilerin
becerileri etkili bir şekilde kullanmaları ve bu becerileri eyleme dönüştürmeleri beklenir.

6. PAYDAŞLARLA DAHA GÜÇLÜ ADIMLAR

Giriş

Eğitimde etkin bir öğrenme ekosistemi oluşturulabilmesi için akranların, öğretmenlerin, ailelerin ve toplumun birlikte hareket etmesi; her bireyin gelişimine katkıda bulunarak ortak bir hedefe yönelmesi günümüzde daha da önem kazanmıştır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030, bu ortak etkenlik anlayışını benimseyerek eğitim sürecine dâhil tüm paydaşları bir araya getirir. Bu bölümde ortak etkenlik kavramının tanımı ve kapsamı üzerine kavramsal bir çerçeve oluşturulduktan sonra Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da eğitimde paydaşların gücü tartışılacaktır.

6.1. Kavramsal Çerçeve

Öğrenciler; akranları, öğretmenleri, aileleri ve içinde yaşadıkları toplumla karşılıklı olarak destekleyici ve zenginleştirici bir ilişki içinde yer alırlar. Bu ilişki, öğrencilerin daha geniş bir öğrenme ekosisteminde etkinliklerini geliştirmelerini sağlar. Etkileşim, karşılıklı anlayış ve katkı ile güçlenir. Bu, "ortak etkenlik" kavramının önemini ortaya koyar. **Ortak etkenlik**, bireylerin kendi gelişim süreçlerinde çevreleriyle etkileşim içinde olmalarını ve ortak hedeflere ulaşmak için birlikte çalışmalarını ifade eder (OECD, 2019). Öğrenciler, ortak etkenlik temelinde sosyal bağlamda hedeflerine ulaşmaya ve davranışlarını düzenlemeye çalışırlar. Hedeflere ulaşma yalnızca öz düzenlemeye dayalı değildir, sosyal bağlamda karşılıklı ortak etkenlik ve ortak düzenleme ile gerçekleşir. Eğitim bağlamında öğrencilerin ortak etkenliği için kilit faktörler; sosyal bağlamlar, akranlar, öğretmenler ve ebeveynlerdir. Bu sosyal süreç sırasında öğrenciler, sorumluluk geliştirirler. Aynı zamanda akranlarını, öğretmenlerini ve ebeveynlerini etkilerler (OECD, 2017). Bu karşılıklı etkileşim, çocukların gelişimi ve iyilik hâli üzerinde olumlu bir etki yaratan erdemli bir döngü oluşturur. Bu bağlamda "ortak etkenlik" veya "iş birliği etkenliği" olarak adlandırılan kavram bir kişinin çevresinin onun etkenlik hissini nasıl etkilediğine göndermede bulunur (Rap ve diğerleri, 2022).

OECD Öğrenme Pusulası 2030'a göre ortak etkenlik bir grup veya topluluk içindeki bireylerin ortak bir hedefe ulaşmak için birbirleriyle etkileşimde bulunarak birlikte hareket etmeleridir. Bu kavram, bireylerin kendi etkinliklerini (kendi yaşamlarını ve çevrelerini etkileyebilme kapasitelerini) tek başlarına değil daha geniş bir sosyal bağlamda diğer insanlarla iş birliği yaparak geliştirmelerini öne çıkarır. Eğitimdeki bu ortak etkenlik yaklaşımı; öğrencilerin sorumlu, yaratıcı ve toplumsal bağlamda etkin bireyler olmalarını sağlamak için gereklidir (OECD, 2019).

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da geçen ortak etkenlik kavramı, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde eğitim paydaşları kavramı olarak yer alır. Paydaş katılımı eğitim sürecinin ayrılmaz bir parçası olarak değerlendirilir. Öğrenciler, öğretmenler, aileler ve toplum etkileşimli bir öğrenme ekosisteminin unsurları olarak birlikte hareket eder. Bu yaklaşım hem bireysel gelişimi hem de toplumsal sorumlulukları geliştirmek amacıyla tüm paydaşları bir araya getirir.

6.2. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da Paydaş Katılımı

OECD Öğrenme Pusulası 2030'daki ortak etkenlik kavramı Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde önemli bir yer tutmaktadır. Her ikisinde de hem okul içinde hem de okul dışında akranların, öğretmenlerin, ebeveynlerin ve toplumun üyelerinin iş birliği içinde hareket ederek öğrencilerin iyilik hâli ve gelişimi için sorumluluk taşıması gerektiği vurgulanır. Gelişmiş bir ortak etkenlik tüm paydaşların birer öğrenici hâline gelmesini ve her bireyin gelişiminin desteklenmesini sağlar.

6.2.1. Birlikte Büyüyen, Birlikte Öğrenen Akranlar

Ortak etkenliğin kapsadığı bileşenlerden biri, öğrencilerin etkileşimde bulunduğu akranlarıdır. OECD Öğrenme Pusulası 2030'da akran etkenliğinin öğrencilerin etkileşimlerinde önemli bir rol oynadığı ve öğrencilerin aktif katılımı sağlandığında katılma, soru sorma, açık tartışmalar yapma, karşıt görüşler ifade etme gibi becerilerin geliştiği vurgulanmaktadır. Bu etkenlik; öğrencilerin analitik düşünme, iletişim ve problem çözme becerilerini artırarak daha yaratıcı ve öz güvenli bireyler olmalarını sağlar. Grup çalışmaları; öğrencilerin sorumluluk almayı öğrenmelerine, başkalarının görüşlerine saygı göstermelerine, öz güven kazanmalarına ve bağımsız düşünme becerilerini geliştirmelerine yardımcı olur (OECD, 2019).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde akran ilişkileri, öğrencilerin sosyal ve duygusal gelişiminde kritik bir yere sahiptir. Model; grup çalışmaları, dayanışmayı teşvik eden etkinlikler ve değerler eğitimi aracılığıyla öğrencilere güçlü akran ilişkileri kurma imkânı tanır. Öğretim programlarında yoğun bir şekilde kullanılan iş birliği öğrenme, grupla öğretim gibi yöntem ve teknikler akranlar arasında iletişimi ve iş birliğini artırarak öğrenmeyi destekler. Öğrencilerin akranlarından yoğun geri bildirimler almasına imkân veren değerlendirme araçları, onların hedeflere ulaşmada birbirlerini etkin bir şekilde desteklemelerini sağlar.

“

**TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ'NDE
ÖĞRENCİLER, BECERİLERİNİ GELİŞTİRME AMACI
İLE AKRANLARIYLA İŞ BİRLİĞİ YAPMANIN
ÖNEMİNİ YAŞAYARAK KAVRAR.**

”

“

**TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ'NDE
ÖĞRENCİLER; ÖZ DEĞERLENDİRME, AKRAN
DEĞERLENDİRME VE GRUP DEĞERLENDİRMESİ
YOLUYLA KENDİLERİNİN VE ARKADAŞLARININ
ÇALIŞMALARINI DEĞERLENDİRMEK ÜZERE
DEĞERLENDİRME SÜRECİNE ETKİN ŞEKİLDE KATILIR.**

”

6.2.2. Gelişim Yolculuğunda Yol Gösterici Öğretmenler

Ortak etkenliğin kapsadığı bileşenlerden bir diğeri öğretmen etkenliğidir. OECD Öğrenme Pusulası 2030'da öğretmenlerin öğrenci etkenliğine değer veren bir öğrenme ortamı tasarlamada kilit rol oynadığı vurgulanır. Öğretmenler, öğrencileri bireysel olarak tanımakla kalmamalı onların öğrenmelerini etkileyen daha geniş ilişkiler bütünü olan akranları, aileleri ve toplulukları da kabul etmelidir. Öğretmenler, kendilerinden bilgi aktarımı ve değerlendirme yapmaları beklenen geleneksel öğretim modelinden uzaklaşarak öğrenci etkenliğini sağlamalı ve öğrencileri öğrenmeye aktif katılım sağlamaya teşvik etmelidir. Böyle bir sistemde öğretmenler ve öğrenciler, öğrenme ve öğretme sürecini birlikte yapılandırır. Öğrencilerin öğrenme sürecinde yaratıcı roller üstlendikleri, hedef belirleme ve bu hedeflere ulaşmada sorumluluk aldıkları bir ortamda öğretmenlerin rehberliği oldukça önemlidir. Bununla beraber öğretmenlerin bunu başarmak için öğrenci etkenliğini destekleyen öğrenme ortamları tasarlama konusunda öğretmen eğitimi ve mesleki gelişim yoluyla destek almaları gereklidir (OECD, 2019).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde "öğretmen yansıtması" kavramı dikkat çeker. Öğretmen yansıtması, öğretim süreçlerinin sürekli olarak gözden geçirilmesini ve geliştirilmesini sağlayan önemli bir bileşendir. Bu süreç, öğretmenlerin hem kendi gelişimlerini hem de öğretim programlarını değerlendirmelerine imkân tanır. Öğretmenler, öğrencilere daha etkili öğrenme deneyimleri sunabilmek için öğretim süreçlerinde hangi alanlarda güçlendirme yapmaları gerektiğini belirleyerek uygulamalarını geliştirebilirler. Bu yaklaşım, öğretmenlerin öğrenme ve öğretme sürecine daha etkin bir şekilde katılmalarını sağlar. Aynı zamanda, öğrencilerin bireysel ihtiyaçlarının karşılanmasını ve hedeflenen öğrenme sonuçlarına ulaşmalarını destekler (MEB, 2024a).

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde öğretmenler, öğrencilerin anlamlı öğrenmelerini ve bütüncül gelişimlerini sağlamada kritik bir rol oynar. Bunun için öğretmenlerin birtakım sorumlulukları yerine getirmeleri gerekmektedir (MEB, 2024b).

Öğretim Programlarına Hakimiyet

Öğretmenler; öğretim programının amacı, yapısı ve hedefleri hakkında bilgi sahibi olmalıdır.

Bütüncül Eğitim Yaklaşımı

Öğretmenler; millî kültür ve manevî değerleri, kavramsal becerileri, alan becerilerini, sosyal-duygusal öğrenme becerileri ile okuryazarlık becerilerini tüm öğretim etkinliklerinde dikkate almalıdır.

Bireyselleştirilmiş Öğrenme

Öğretmenler, öğrencilerin bireysel farklılıklarını dikkate alarak öğretim sürecinde farklılaştırılmış öğretim yaklaşımlarını kullanmalıdır.

Öğrenci Katılımı ve Rehberlik

Öğretmenler, öğrenciyi aktif kılacak öğretim yöntem ve teknikleri kullanarak öğrenme sürecine rehberlik etmelidir.

Ölçme ve Değerlendirme

Öğretmenler, öğrencilerin beceri kazanım düzeyini belirlerken uygun ölçme ve değerlendirme yöntemleri kullanmalıdır.

Teknoloji Kullanımı

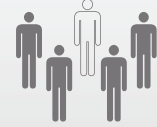
Öğretmenler, bilgi iletişim teknolojilerini etkin olarak kullanmalı ve öğrencileri de bu teknolojileri kullanmaya teşvik etmelidir.

Mesleki Gelişim

Öğretmenler, öğretim programlarını etkili bir şekilde uygulamak ve öğretimlerini iyileştirmek için mesleki gelişim faaliyetlerine düzenli katılmalıdır.

Sosyokültürel Yetkinlik

Öğretmenler, sosyokültürel anlamda yetkin bireyler yetiştirmeyi amaçlamalıdır.

Öğrenci Sorumluluğu

Öğrencilere, eğitim süreçlerinde temel sorumluluğun kendilerinde olduğu bilinci kazandırılarak aktif katılımları sağlanmalıdır.

Karakter Gelişimi

Öğretmenler; öğrencileri karakter gelişimi, ahlaki değerler, toplumsal sorumluluk gibi unsurlarla donatılmış bireyler olarak yetiştirmelidir.

E-kitap ve E-içerikler

Öğretmenler, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli doğrultusunda hazırlanan ders kitapları ve e-içerikleri eğitim sürecinde kullanmalı ve öğrencileri de bu materyalleri kullanmaya teşvik etmelidir.

Öğrenci Temelli İzleme

Öğretmenler, sınıf içi ölçme ve değerlendirme faaliyetlerinde öğrencilerin gelişimlerini izleyerek öğrenci temelli izleme değerlendirme süreçlerini hayata geçirmelidir.

Sonuç olarak OECD Öğrenme Pusulası 2030'da ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde öğretmenlerden, öğrencilerin aktif katılımını sağlamaları ve onları öğrenme süreçlerinde sorumluluk almaya teşvik etmeleri beklenmektedir. Öğretmenler; öğrencilerin güçlü yönlerini ortaya çıkarmak, öz güvenlerini inşa etmelerine yardımcı olmak, bireysel öğrenme süreçlerini yönlendirmek ve topluma nasıl katkıda bulunabileceklerini göstermek adına onlara rehberlik etmelidir. Öğretmenlerden; öğrencilerin etkenliğini artırmak için rehberlik, destek ve değerlendirme süreçlerini etkili bir şekilde yürütmeleri beklenir.

6.2.3. Eğitim Yolculuğunun En Büyük Destekçileri Olan Aileler

Aile etkenliği de ortak etkenliğin kapsadığı bileşenlerden bir diğeridir. OECD Öğrenme Pusulası 2030'da ailelerin, çocuklarının öğrenme sürecine aktif katılımının önemli bir rol oynadığı vurgulanır. Bu nedenle aileler, çocuklarının öğrenme süreçlerinde önemli bir paydaştır. Çocukların geleceği şekillendirebilecek beceriler geliştirmelerine yardımcı olmak yetişkinlerin sorumluluğunda olduğu için ebeveynlerin çocuklarının öğrenme süreçlerine katılımı öğrencilerin daha iyi sosyal beceriler kazanmasına, daha yüksek akademik başarılar elde etmesine ve okulda daha iyi davranışlar sergilemesine yardımcı olur.

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ailelerin, öğrencilerin öğrenme süreçlerinde aktif bir rol oynamasını hedefler. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli kapsamında süreç odaklı değerlendirmeye dayalı "gelişim raporu" uygulaması hayata geçirilmiştir. Bu rapor, öğrencilerin yalnızca akademik başarılarını değil zihinsel,, sosyal, duygusal ve fiziksel gelişimlerini de kapsayarak velilere çocuklarının öğrenme süreci hakkında daha kapsamlı bilgiler sunar. Böylece aileler, çocuklarının bireysel ilerlemelerini takip edip destekleyebilir. Ayrıca aile etkenliğinin geliştirilmesi amacıyla Millî Eğitim Bakanlığı tarafından "Veli Bilgilendirme Kılavuzu" hazırlanmıştır. Bu kılavuz ebeveynlerin, çocuklarının hem eğitim hem de yaşam becerilerinde etkin bir rol oynamaları gerektiğini vurgulayarak öğrenci etkenliğine doğrudan katkı sağlayacak bir çerçeve sunar. Kılavuzda ebeveynlerin şu sorumlulukları yerine getirmeleri gerektiği vurgulanmıştır (MEB, 2024b):

Bütüncül Programın Takibi

Veliler, okulda uygulanan öğretim programlarının amacını anlamalı ve çocuklarının gelişimini izleyerek bu sürece dâhil olmalıdır. Öğrenme sürecinin sadece okul ve öğretmenlerle sınırlı olmadığını, çocukların kendi sorumluluklarını üstlenmeleri gerektiğini göz önünde bulundurulmalıdır.

Zihinsel, Sosyal, Duygusal ve Fiziksel Gelişim

Veliler, çocuklarının gelişim dönemleri hakkında bilimsel ve güncel bilgiler edinmeli; bireysel farklılıklarını göz önünde bulundurarak yeteneklerini ve ilgi alanlarını desteklemelidir.

İletişim ve Destek

Veliler, çocuklarının okul sürecinde yaşadıkları sorunlarda onlarla açık ve destekleyici bir iletişim kurmalı; onların duygu ve düşüncelerini anlamaya çalışmalı ve kendilerini ifade etmelerine izin vermelidir.

Becerilerin Günlük Hayatta Kullanımı

Veliler, çocuklarının okulda kazandığı becerilerin günlük hayatta kullanılmasını desteklemeli ve görevlerini yerine getirmeleri için onlara uygun ortamlar oluşturmaktadır.

Okul Etkinliklerine Katılım

Veliler, okulun düzenlediği etkinliklere katılarak okulda kazandırılan beceri ve değerleri pekiştirmeli ve çocuklarına rol model olmalıdır.

Hayata Hazırlık

Veliler, okulların öğrencileri hayata hazırlama işlevini yerine getirdiğine inanmalı ve bu konuda öğretmenleri desteklemelidir.

Okulla İş Birliği

Okul aile birlikleri, okul yöneticileriyle iş birliği yaparak eğitim programlarının hedeflerine uygun bir şekilde yürütülmesini sağlamalıdır.

Yeniliklere Açıklık ve Cesaret

Veliler, çocuklarını yeniliklere teşvik etmeli, yeni şeyler öğrenmeleri ve denemeleri konusunda onları cesaretlendirmelidir.

İlgi, Yetenek Takibi ve Geri Bildirim

Veliler, okulda yürütülen öğretim programının çocukları üzerindeki etkilerini yakından takip ederek çocuklarının ilgi ve yeteneklerini tanıyıp bu süreci destekleyici geri bildirimlerde bulunmalıdır.

OECD Öğrenme Pusulası 2030'da ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde ailelerin; çocuklarının eğitim sürecine aktif katılımı, onların da öğrenme topluluğunun bir parçası olmasını sağlar. Ailelerin, çocuklarının öğrenme süreçlerine dâhil olması ve onlarla kaliteli zaman geçirmesi, çocukların motivasyonlarını ve etkenlik becerilerini olumlu yönde etkilemektedir. Bu durum öğrencilerin öğrenme süreçlerinde daha verimli ve başarılı olmalarını sağlar.

OECD Öğrenme Pusulası 2030 ve Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde öğrenci etkenliğinin toplumsal sorumlulukla ilişkilendirildiği görülmektedir. Aileler, toplumsal sorumluluk anlayışının gelişimi için eğitim süreçlerine dâhil edilmiştir. Böylece ailelerin, çocuklarının eğitimine dair sorumlulukları okulla sınırlandırılmayıp daha geniş kapsamda toplum sorumluluğuna dayandırılmıştır. Ebeveynler, çocuklarının akademik başarılarının yanı sıra ahlaki değerler edinmesi ve toplumsal sorumluluk geliştirmesinde de önemli bir rol oynar. Ailelerin ahlaki değerlere sahip çıkıp toplumsal sorumluluk duygusuyla hareket etmeleri, çocuklarının da bu değer ve sorumlulukları içselleştirip davranışlarına yansıtmasını sağlar. Bu bağlamda aile içindeki rol model olma süreci, çocukların etik ve sosyal gelişiminde kritik bir etkiye sahiptir. Bu da öğrencinin hem bireysel etkenlik kapsamında kendisini yönetmesine hem de topluma katkı sunmasına imkân sağlar.

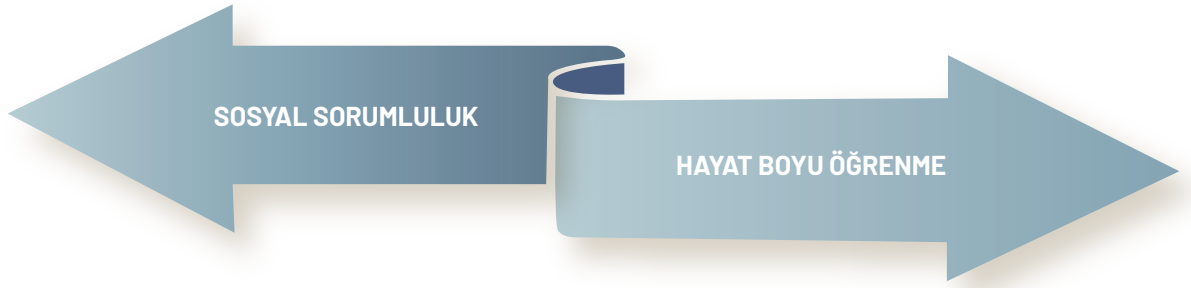
6.2.4. Birlikte Harekete Geçen Toplum

Ortak etkenliğin kapsadığı bileşenlerden sonuncusu, öğrencilerin hayatları boyunca etkileşimde bulunduğu toplumdur. OECD Öğrenme Pusulası 2030'da vurgulandığı gibi öğrenciler, daha geniş bir toplumsal bağlam içinde yer almayı öğrendikçe gelecek fırsatlarını keşfetme, toplumun iyiliği için sorumluluk almayı öğrenme yolunda daha sağlam adımlar atarlar. Bu nedenle topluluk etkenliği önemli bir kavramdır. **Topluluk etkenliği** "küresel bir toplum için birlikte hareket edilmesi fikrini" ifade eder. Bu etkenlik, bireylerin kolektif bir güç oluşturmasıyla ortaya çıkar. Bireylerin farklılıklarını bir kenara bırakıp ortak bir hedefe ulaşmak için bir araya gelmelerini gerektirir. Karmaşık küresel sorunlar, iklim değişikliği, göç gibi zorluklar topluluk etkenliğini hayata geçirmeyi gerektirir. Topluluklar, bu şekilde, karşılaştıkları zorluklarla başa çıkmakla birlikte ortak iyilik için daha dayanıklı ve birleşik bir yapı oluştururlar (OECD, 2019).

Öğrencilerin öğrenme süreçlerinin sınıf ve okul sınırlarını aşarak toplumun eğitim sürecine dâhil olması, Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde üzerinde durulan önemli noktalardandır. Modelde öğrencilerin toplum bilincine sahip, aktif vatandaşlar olmaları için okul dışı öğrenme deneyimleri sunan program dışı etkinliklere yer verilmiştir. Program dışı etkinlikler ile zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel ve ahlaki gelişimi desteklemek; kazanılan becerilerin gerçek hayatta uygulanmasına olanak tanımak, okullarda yürütülen akademik çalışmaları zenginleştirmek, zamanı etkili kullanmak ve estetik duyarlılığı artırmak amaçlanmıştır. Program dışı etkinlikler, belirtilen amaç doğrultusunda bütüncül eğitimin destekleyicisi olarak görülmüştür. Öğrencilerin kendilerini tanımalarına yardımcı olan program dışı etkinlikler, öğrencilere yaşam becerilerini keşfetmeleri ve geliştirmeleri için fırsatlar sunar.

Program dışı etkinliklerin çok yönlü oluşu, öğretim programlarının dayandığı bütüncül eğitim yaklaşımına hizmet etmektedir. Program dışı etkinlikler, eğitimi sınıf ve okul sınırlarının ötesine taşımaktadır. Aynı zamanda bu etkinlikler, öğrencileri gönüllülük faaliyetlerine teşvik etmekte ve onların insan hakları ile toplumsal konular hakkında bilinçlenmelerini amaçlamaktadır. Ders saatleri dışında gerçekleştirilen bu sosyal, kültürel ve sportif etkinlikler öğrencilere daha zengin bir öğrenme deneyimi sunmaktadır.

Öğretim programlarında yer verilen program dışı etkinlikler “sosyal sorumluluk” ile “hayat boyu öğrenme” olmak üzere iki boyutta ele alınmıştır (Bilgi Görseli 13). Sosyal sorumluluk programı öğrencilere hayata ilişkin geniş bir temel yaklaşım sunarak onları topluma hizmet etmeye teşvik eder. Bu bakış açısı; öğrencilere topluma katkıda bulunma, çevrelerindeki dünyayı daha iyi anlama ve yaşadıkları toplumun bir parçası olarak toplumsal değerlere uyum sağlama fırsatı sunar. Öğrencilerin toplumsal sorunlar hakkında bilinçlenmelerini ve çözüm üretme yeteneklerini geliştirmelerini sağlar. Öğrenciler; çevreye duyarlılık, toplum hizmeti gibi sosyal sorumluluk projelerinde yer alarak bu deneyimi pratiğe dökerler. Hayat boyu öğrenme ise öğrencilerin okul dışında ve sonrasında öğrenme etkinliklerine devam etmelerini ifade eder. Bu amaçla planlanan projeler, performans görevleri ve araştırma etkinlikleri öğrencilerin ilgi alanlarına göre gelişmelerine olanak tanır, kariyer alanlarını keşfetmelerini sağlar ve bireysel gelişimlerine katkıda bulunur (MEB, 2024a).

Bilgi Görseli 13: Program Dışı Etkinlikler

OECD Öğrenme Pusulası 2030’da bireylerin toplum için ortak bir hedefe ulaşmak üzere iş birliği yapmalarını ifade eden topluluk etkenliğine yer verilir. TTürkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde topluluk etkenliğinin program dışı etkinliklerle geliştirilmesi ve desteklenmesi amaçlanır. Öğrenciler; okul içi aktiviteler kadar okul dışı aktivitelerle de sosyal sorumluluklarını yerine getirir, toplumla dayanışma içinde hareket eder ve bu süreçte bireysel gelişimlerini de sürdürür. Akranların, ailelerin, öğretmenlerin ve diğer toplumsal aktörlerin iş birliğiyle yapılan bu etkinlikler; öğrencilerin toplumda daha aktif, bilinçli ve sorumlu bireyler olmalarını sağlar. Öğrenci, sorumluluk duygusuyla hareket ederek çevresindeki insanları, olayları ve koşulları nasıl daha iyi hâle getireceğini öğrenir.

OECD Öğrenme Pusulası 2030’da aidiyet duygusu ve kimlik oluşturma süreci de topluluk etkenliği içinde ele alınır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde yer alan öğrenme-öğretme uygulamalarıyla da öğrencilerin toplumsal bağlar kurmaları, millî kimliklerini ve kültürlerini anlamaları, yerel ve küresel toplumlara katkı sağlama bilinci geliştirmeleri sağlanır. Program dışı etkinlikler de bu aidiyet ve kimlik gelişimine katkıda bulunur.

Sonuç

Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ve OECD Öğrenme Pusulası 2030'da yer alan ortak etkenlik anlayışı; öğrencilerin sosyal sorumluluklarını, bireysel gelişimlerini ve toplumsal bağlarını güçlendirerek onları daha bilinçli, sorumlu ve yaratıcı bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlar. Ortak etkenlik kavramı; öğrencilerin akranları, öğretmenleri, ebeveynleri ve toplumun üyeleri ile birlikte çalışarak etkenlik duygusunu geliştirmek amacıyla yardımlaştıkları bir anlayışı içerir. Paydaşlar arasındaki iş birliği; öğrenme sürecini yalnızca bilgi aktarma eylemi olmaktan çıkartıp öğrencilerin toplumsal sorumluluklar alabileceği, değer ve değişim yaratabileceği bir sürece dönüştürür. Böylece tüm paydaşlar, bir öğrenci olarak eğitim sürecine katkı sağlar. Ayrıca okul içi ve okul dışı etkinliklerle öğrencilerin bütünsel gelişimi desteklenirken sosyal etkileşimler ve iş birliği süreçleri sayesinde öğrencilerin toplumla daha güçlü bağlar kurmaları sağlanır.

SONUÇ

Eğitim dünyasında giderek daha fazla kabul gören yaklaşım, bireyin başarısının yalnızca sınav sonuçlarıyla değil insan olma hâlinin tüm yönleriyle şekillendiğini ortaya koymuştur. Bu bağlamda ülkemizde yaklaşık on yıl önce kendi tarihsel ve kültürel zemininden beslenerek geliştirilen Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli, bütüncül yönelimi önceden fark eden, saha araştırmalarına dayalı ve uzun soluklu bir emeğin ürünü olarak şekillenmiştir. Model, bireyin çok boyutlu gelişimini esas alan çağdaş bir yaklaşımı millî referanslarla derinleştirerek evrensel eğilimlerle doğal bir kesişim noktası oluşturmuştur. OECD'nin öncülük ettiği uluslararası tartışmalar da bu yaklaşımı desteklemiş; bireyin yalnızca akademik donanımıyla değil duygusal dengesi, sosyal becerileri ve ahlaki yönelimiyle birlikte desteklenmesi gerektiği yönünde küresel bir mutabakat oluşmuştur. Bu çalışmada Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile OECD Öğrenme Pusulası 2030'a genel bir bakış sunulmuştur. Çalışma kapsamında tematik analiz yöntemi kullanılarak Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile OECD Öğrenme Pusulası 2030'da yer alan temel bileşenler incelenmiş, bu bileşenlerin örtüşen yönlerine değinilmiştir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nin bileşenleri, OECD Öğrenme Pusulası 2030'da vurgulanan bilgi, beceri, tutum ve değer bütünlüğünü, öğrencinin aktif öğrenme sürecine katılımını, paydaşlarla iş birliğini ve hayat boyu öğrenmeyi teşvik eden eğitim vizyonunu yansıtmaktadır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde bütüncül bir eğitim yaklaşımı öğretim programlarının tüm bileşenlerine dâhil edilmiştir. Bu bütüncül anlayış çerçevesinde öğretim programları; bilgi, beceri, eğilim, sosyal-duygusal öğrenme becerileri, okuryazarlık becerileri ve değerler kapsamında şekillendirilmiştir. Öğretim programlarıyla, bilginin beceriye dönüştürülmesi, becerilerin eğilimlerle tetiklenmesi, sorunlarla başa çıkabilmek için sosyal-duygusal öğrenme becerilerinin geliştirilmesi, yaşam boyu devam edecek okuryazarlık becerilerinin kazandırılması, insan ve toplumun refahı için gerekli değerlerin benimsenmesi amaçlanmıştır.

Yaşamın anlamlandırılması ve ideal bir toplum düzeninin oluşturulmasında önemli bir unsur olan bilgi, her disiplin türünde kendisine yer bulan bir kavramdır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde bilgi, ünite/tema/öğrenme alanının içerik çerçevesi ve öğrenme-öğretme yaşantılarında kuramsal temellere dayalı olarak ele alınmaktadır. Bilgi, kavramsal becerilerin geliştirilmesinde bir araç olarak kullanılmaktadır. Modelde bilgi öğrenci profilinde "Epistemolojik Bütünlük" adıyla ele alınmaktadır. Bilginin günlük hayata bilgelikle aktarılması sağlanmaktadır. Bilgelik, modelde yetkin ve erdemli insanın profil özelliklerinden biri olarak belirlenmektedir.

Bilgiye ulaşma ve ulaşılan bilgiyi etkili bir şekilde kullanabilme yeteneği olan beceriler, yaşamın karmaşıklığı ve değişkenliği karşısında öğrencilerin sahip olması gereken yetkinliklerdir. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli'nde üstbilişsel becerilerin önemine vurgu yapılmakta ve sosyal-duygusal beceriler ön plana çıkarılmaktadır. Modelde; zihinsel, sosyal, duygusal, fiziksel beceriler ve okuryazarlık becerileri arasında denge kurulması amaçlanmaktadır. Ayrıca becerilerin transferinin sosyal bağlamlarda gerçekleştiği ve öğrenme-öğretme süreçlerinin toplumsal etkileşimler ve hayat boyu öğrenme ile desteklenmesi gerektiği vurgulanmaktadır.

Bireyin hareketlerine, seçimlerine ve yargılarına ışık tutan, doğru ve yanlış birbirinden ayırmasını sağlayan idealler olan değerler, öğrencilerin millî ve manevî değerlere bağlı, evrensel değerlere saygılı ve duyarlı birer dünya vatandaşı olmasını sağlamaktadır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli “Köklerden Geleceğe” idealiyle kendi toplumunun millî, manevî ve kültürel değerlerini benimseyen, bu değerleri bilimsel bir bakış açısı ile destekleyen bir modeldir. Model; etik kararlar alabilen, empati kurabilen ve toplumsal sorunlara karşı duyarlı, çözüm üreten öğrenciler yetiştirilmesini hedeflemektedir. Ayrıca Erdem-Değer-Eylem Çerçevesi ile öğrencilerin adalet, saygı, sorumluluk gibi temel değerleri içselleştirerek günlük hayatlarına yansıtmasını sağlamayı amaçlamaktadır.

Öğrenme-öğretme süreçlerinde sorumlu bir rol üstlenen ve eğitimlerini kişisel hedeflerine ve ilgi alanlarına göre şekillendiren aktif öğrenciler; derslerde bilgiye ulaşmanın yanı sıra çevreleriyle etkileşimde bulunarak karar verme, eleştirel düşünme, problem çözme gibi üst düzey becerilerini de geliştirirler. Bu becerilere sahip olan öğrenciler; bireysel sorumluluk alabilir, toplumsal sorunlara dair farkındalık geliştirebilir ve toplumsal yaşamı etkileyebilirler. Bu öğrenciler, eğitim süreçlerinde kendi potansiyellerini keşfeder ve öğrendiklerini günlük hayatlarına aktarırlar. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nde öğrenci profilinde yer alan özellikler, öğrencilerin bütüncül gelişimini destekleyen bir yapıyı oluşturur. Öğrencilerin hem kişisel hem de toplumsal becerilerini geliştirirken aynı zamanda onlara öğrenmeye yönelik aktif bir yaklaşım geliştirmeleri için gerekli ortamı da sunmaktadır.

Akranların, öğretmenlerin, ebeveynlerin ve toplumun üyelerinin iş birliği içinde hareket ederek öğrencilerin iyilik hâli ve gelişimi için sorumluluk taşıması anlayışı olan paydaş katılımı, öğrencilerin sosyal sorumluluklarını, bireysel gelişimlerini ve toplumsal bağlarını güçlendirerek onları daha bilinçli, sorumlu ve yaratıcı bireyler olarak yetiştirmeyi amaçlamaktadır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli; öğrencilerin akranları, öğretmenleri, ebeveynleri ve toplumun üyeleri ile birlikte çalışarak yardımlaştıkları bir anlayışı içermektedir. Paydaşlar arasındaki iş birliği; öğrenme-öğretme sürecini yalnızca bilgi aktarmaya dayalı olmaktan çıkarmakta; öğrencilerin toplumsal sorumluluklar alabileceği, değer ve değişim yaratabileceği bir sürece dönüştürmektedir. Okul içi ve okul dışı etkinliklerle öğrencilerin bütüncül gelişimi desteklenirken sosyal etkileşim ve iş birliğiyle öğrencilerin toplumla güçlü bağlar kurmaları sağlanmaktadır.

Sonuç olarak Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli’nin Türkiye’nin tarihsel ve kültürel değerlerine duyarlı pedagojik birikimi doğrultusunda şekillenmiş, millî kimliği koruyarak evrensel hedeflere yönelen özgün bir model olarak tasarlanmıştır. Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli ile OECD Öğrenme Pusulası 2030’un temel bileşenlerinin örtüşen yönleri, Türk eğitim sisteminin kendi özgün çizgisini muhafaza ederken küresel standartlara da entegre olabildiğini göstermektedir. Dolayısıyla Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli hem Türkiye’nin geleceğini şekillendirecek nitelikli bireylerin yetiştirilmesine hem de uluslararası eğitim politikalarıyla bütünleşik bir vizyonun inşasına katkı sunmaktadır.

KAYNAKÇA

Altan, M. Z. ve Yıldırım, T. (2022). Bütüncül Eğitim, Bütüncül Gelişim, Bütüncül İnsan. Eğitimde Yeni Yaklaşımlar Dergisi, 5(1), 68-77.

Apaydın Demirci, Z. ve Yıldız Bıçakcı, M. (2023). "Sosyal Duygusal Öğrenmeye Giriş" içinde Sosyal ve Duygusal Öğrenme. Ankara: Nobel. https://www.nobelyayin.com/e_tanitim/sosyal-duygusal-ogrenme-pdf.pdf adresinden 27.12.2024 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Bandura, A. (2006). Toward a psychology of human agency. Perspectives on psychological science, 1(2), 164-180.

CASEL (2019). Frameworks Briefs Descriptive Series; OECD's Conceptual Framework for the Study on Social and Emotional Skill <https://measuringsel.casel.org/wp-content/uploads/2019/08/AWG-Framework-Series-B.3.pdf> adresinden 05.01.2025 tarihinde erişim sağlanmıştır.

CASEL (2020). Case's Sel Framework: What Are the Core Competence Areas and Where Are They Promoted? <https://casel.org/casel-sel-framework-11-2020/view=true> adresinden 21.12.2024 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Dever, A. (2012). "Bilginin Efendileri": Epistemik Cemaat. FLSF Felsefe ve Sosyal Bilimler Dergisi, (13), 201-218.

Gümüş, F. Ö. ve Umay, A. (2018). Problem Çözümüne Kavramsal/İşlemsel Yaklaşım Ölçeğinin Geliştirilmesi. Abant İzzet Baysal Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi, 18(1), 375-391.

Hınız, G. ve Yavuz, A. (2023). Yansıtıcı Tematik Analiz: Bir Doktora Tez Çalışması Örneği, Eğitimde Kuram ve Uygulama, 19(2), 388-408.

Karasar, N. (2005). Bilimsel Araştırma Yöntemi. Ankara: Nobel.

Koutsoukis, D. (2009). Teaching Values Toolkit (Book B). Prim-Ed Publishing.

Livingstone, S. and Bober, M. (2005). UK children go online: Final report of key Project findings. London: LSE Research Online. http://eprints.lse.ac.uk/399/1/UKCGO_Final_report.pdf adresinden 15.01.2025 tarihinde erişim sağlanmıştır.

MEB. (2024a). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Ortak Metni. https://tymm.meb.gov.tr/upload/brosur/ortak_metin.pdf adresinden 10.11.2024 tarihinde erişim sağlanmıştır.

MEB. (2024b). Türkiye Yüzyılı Maarif Modeli Öğretim Programları Veli Bilgilendirme Kılavuzu. <https://tymm.meb.gov.tr/upload/kilavuz/veli-bilgilendirme-kilavuzu-ogm.pdf> adresinden 10.06.2025 tarihinde erişim sağlanmıştır.

MEB. (2024c). Rehber Öğretmen/Psikolojik Danışmanlara Yönelik Sosyal Duygusal Beceri Kitapçığı. https://orgm.meb.gov.tr/meb_iys_dosyalar/2024_09/16235255_sosyalduygusalogrenmebecerilerikitapcigi.pdf adresinden 15.12.2024 tarihinde erişim sağlanmıştır.

OECD. (2005). Education at a Glance 2005. https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2005_eag-2005-en.html adresinden 04.01.2025 tarihinde erişim sağlanmıştır.

OECD. (2013). First Results from the Survey of Adult Skills, OECD Skills Outlook 2013.

OECD. (2017). Education 2030 - Conceptual learning framework: Background papers. [https://one.oecd.org/document/EDU/EDPC\(2017\)25/ANN3/en/pdf](https://one.oecd.org/document/EDU/EDPC(2017)25/ANN3/en/pdf) adresinden 13.12.2024 tarihinde erişim sağlanmıştır.

OECD. (2018). The future we want. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/publications/reports/2018/06/the-future-of-education-and-skills_5424dd26/54ac7020-en.pdf adresinden 13.12.2024 tarihinde erişim sağlanmıştır.

OECD. (2019). The future of education and skills 2030. https://www.oecd.org/content/dam/oecd/en/about/projects/edu/education-2040/1-1-learning-compass/OECD_Learning_Compass_2030_Concept_Note_Series.pdf adresinden 28.11.2024 tarihinde erişim sağlanmıştır.

P21. (2019). Framework for 21st century Learning. https://static.battelleforkids.org/documents/p21/p21_framework_definitionsbfk.pdf adresinden 29.11.2024 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Rap, S., Blonder, R., Sindiani-Bsoul, A. and Rosenfeld, S. (2022). Curriculum development for student agency on sustainability issues: An exploratory study. In Frontiers in education (Vol. 7, p. 871102). Frontiers Media SA. https://www.researchgate.net/publication/364149936_Curriculum_development_for_student_agency_on_sustainability_issues_An_exploratory_study adresinden 13.12.2024 tarihinde erişim sağlanmıştır.

Trilling, B. and Fadel, C. (2009). 21st Century Skills; Learning for Life in Our Times. Jossey-Bass Company Press.

Türk Dil Kurumu. (2023). Türkçe Sözlük. Ankara: TDK.

Uçak, N. Ö. (2010). Bilgi: Çok Yüzlü Bir Kavram. Türk Kütüphaneciliği, 24(4), 705-722.

Vaughn, M. (2020). What is student agency and why is it needed now more than ever?. Theory Into Practice, 59(2), 109-118.

Yıldırım, A. ve Şimşek, H. (2018). Sosyal Bilimlerde Nitel Araştırma Yöntemleri. Ankara: Seçkin.

